VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Cestovní ruch

Možnosti a meze využití zámku Jezeří pro cestovní ruch

(Diplomová práce)

Autor: Bc. Lucie Vacíková
Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Netková

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci „Možnosti a meze využití zámku Jezeří pro cestovní ruch“ vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne 16. prosince 2013 …….....

Lucie Vacíková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Jarmile Netkové, vedoucí své diplomové práce, za odborné vedení, vstřícný přístup a cenné rady. Dále děkuji Miroslavu Přibylovi, DiS ze státního zámku Jezeří za poskytnuté materiály a informace. V neposlední řadě chci poděkovat své rodině za podporu v průběhu celého studia.

Obsah

Úvod ... 1

1. Cestovní ruch České republiky ... 3

1.1. Základní pojmy ... 3

1.2. Atraktivity cestovního ruchu v České republice ... 5

1.2.1. Nosné typy cestovního ruchu v České republice ... 6

1.2.2. Top 10 nejnavštěvovanějších turistických cílů ... 6

1.2.3. Kulturní atraktivity ... 7

1.2.4. Přírodní atraktivity ... 10

1.2.5. Ostatní atraktivity ... 10

1.3. Statistiky cestovního ruchu v České republice ... 12

2. Analýza cestovního ruchu regionu Podkrušnohoří ... 15

2.1. Všeobecné informace o regionu ... 15

2.2. Atraktivity cestovního ruchu v regionu ... 17

2.2.1. Nominace hornické kulturní krajiny Krušnohoří na Seznam UNESCO ... 19

2.3. Infrastruktura cestovního ruchu v regionu ... 20

2.4. Statistiky cestovního ruchu v regionu ... 22

2.5. Řízení cestovního ruchu v regionu ... 27

3. Postavení zámku Jezeří v cestovním ruchu regionu ... 31

3.1. Historie zámku ... 31

3.1.1. Historický a stavební vývoj ... 31

3.1.2. Osudy zámku ve 20. století ... 34

3.1.3. Současný stav ... 36

3.2. Využití zámku pro cestovní ruch ... 37

3.2.1. Poloha a dostupnost ... 37

3.2.2. Otevírací doba ... 38

3.2.3. Prohlídkové okruhy ... 38

3.2.4. Vstupné ... 39

3.2.5. Další nabízené služby ... 40

3.2.6. Pořádané akce ... 41

3.2.7. Personální zázemí ... 44

3.2.8. Marketing a propagace ... 44
3.2.9. Okolí zámku ... 45
3.3. Návštěvnost zámku ... 49
3.3.1. Konkurenční objekty ve státním vlastnictví ... 50
3.3.2. Ostatní konkurenční objekty ... 53
4. Dotazníkové šetření ... 55
4.1. Vyhodnocení dotazníkového šetření ... 55
5. SWOT analýza a doporučení ... 62
5.1. Silné stránky ... 63
5.2. Slabé stránky ... 65
5.3. Příležitosti ... 68
5.4. Hrozby ... 70
5.5. Další doporučení ... 72
Závěr ... 75
Seznam použitých zdrojů ... 78
Seznam tabulek ... 84
Seznam grafů ... 84
Seznam příloh ... 85

Úvod

Zámek Jezeří je příkladem ohrožené památky, kterou se podařilo zachránit před zánikem. Nejenže zámek prochází procesem postupné obnovy, ale je také již od roku 1996, kdy definitivně přešel do státního vlastnictví, zpřístupněn veřejnosti a tedy využíván v cestovním ruchu. Je známou skutečností, že Česká republika oplývá velkým množstvím kulturních památek, které jsou návštěvníkům přístupné. Prostřednictvím prohlídkových okruhů se každý zájemce může obdivovat vybrané architektuře, uměleckým předmětům i honosnému životu šlechty v dobách minulých. Nabízí se otázka, zda má smysl investovat do záchrany a zpřístupnění další památky. Snahou této práce je mimo jiné dokázat, že v případě zámku Jezeří záchrana dalšího památkového objektu není zbytečná.

Diplomová práce „Možnosti a meze využití zámku Jezeří pro cestovní ruch“ si klade za cíl zmapovat dosavadní využití zámku v cestovním ruchu, zhodnotit význam zámku pro cestovní ruch v kontextu regionu Podkrušnohoří a navrhnout opatření ke zkvalitnění poskytovaných služeb a dalšímu rozvoji cestovního ruchu na zámku. Výchozí hypotéza je, že pozice zámku Jezeří v rámci regionu je z hlediska návštěvnosti průměrná, převažují však návštěvníci se speciálním zájmem o postavení této památky a její další rozvoj.

Práce bude členěna do pěti kapitol. První kapitola slouží jako teoretické uvedení do problematiky cestovního ruchu v České republice. Kapitola bude obsahovat definici nejdůležitějších pojmů z oblasti cestovního ruchu se speciálním zaměřením na kulturní cestovní ruch. Dále budou stručně charakterizovány atraktivity cestovního ruchu, které Česká republika návštěvníkům nabízí. Význam odvětví doprovodí základní statistiky cestovního ruchu.

Druhá kapitola práce se podrobněji zaměří na cestovní ruch regionu Podkrušnohoří, v němž se zámek Jezeří nachází. Budou uvedeny nejdůležitější turistické atraktivity oblasti, přičemž vzhledem k předmětu zkoumání této práce bude zvýšená pozornost kladena na kulturní památky, a nastíněna vybavenost oblasti infrastrukturou cestovního ruchu. Dále budou v této kapitole uvedeny statistiky cestovního ruchu. Na závěr bude stručně popsána problematika řízení cestovního ruchu v regionu a s ní související základní koncepční dokumenty rozvoje cestovního ruchu.

Některá z těchto témat bude vzhledem k jejich povaze nutno zkoumat na úrovni celého Ústeckého kraje.

Třetí kapitola práce bude věnována samotnému zámku Jezeří. Cílem této kapitoly bude zhodnocení současné situace zámku jako turistického cíle. Nejprve bude uvedena historie objektu včetně aktuálního stavu. Dále bude popsáno současné využití zámku pro cestovní ruch – základní informace pro návštěvníky, nabízené produkty a služby, vstupné, propagace apod. Speciální pozornost bude věnována akcím pořádaným na zámku, neboť jsou pro zámek Jezeří významné z hlediska návštěvnosti, a atraktivitám ležícím v bezprostředním okolí zámku. V kapitole bude zhodnocen také vývoj návštěvnosti památky a její postavení v porovnání s konkurenčními objekty v regionu.

Ve čtvrté kapitole budou prezentovány výsledky dotazníkového šetření realizovaného mezi návštěvníky zámku Jezeří v letní sezóně 2013. Hlavními cíli šetření je zjistit motivaci respondentů k návštěvě zámku, frekvenci jejich návštěv, využití nabízených služeb a jejich hodnocení, zájem o speciální akce na zámku a celkové vnímání zámku Jezeří a jeho současné situace.

Na základě informací získaných v předchozích kapitolách bude v poslední části práce sestavena SWOT analýza zámku Jezeří, ze které bude možno vycházet pro formulaci doporučení do budoucna. V této části práce budou navržena opatření ke zkvalitnění poskytovaných služeb, ke zvýšení cestovního ruchu na zámku, a také k minimalizaci hrozeb, které by mohly mít negativní vliv na další využití zámku pro cestovní ruch.

Ke zpracování úvodních dvou kapitol budou využity především sekundární zdroje, tedy odborná literatura a relevantní elektronické zdroje. Ke zpracování třetí kapitoly bude použita kombinace zdrojů sekundárních a zdrojů primárních (osobní konzultace s pracovníky zámku Jezeří a vlastní pozorování na místě). Je třeba konstatovat, že zámku Jezeří není věnována dostatečná pozornost v literárních zdrojích, kromě heslovitých zmínek v souhrnných památkových encyklopediích. Neexistuje žádná publikace věnující se pouze tomuto zámku, vyjma útlé brožury Pavla Koukala *Státní zámek Jezeří*, kterou vydal Národní památkový ústav v Ústí nad Labem. Znovu tedy bude nutno použít také relevantní elektronické zdroje, stejně jako interní materiály zámku. Další metodou, která bude užita k dosažení stanoveného cíle, je dotazníkové šetření mezi návštěvníky zámku a SWOT analýza.

1. Cestovní ruch České republiky

Pro lepší pochopení významu cestovního ruchu v České republice bude nejprve nutné vysvětlit některé základní pojmy z oblasti cestovního ruchu. Vzhledem k tématu diplomové práce budou uvedeny také některé pojmy související s památkovou péčí. Dále budou v této kapitole zmíněny hlavní atraktivity, které Česká republika svým návštěvníkům nabízí. Na závěr bude význam odvětví podložen nejdůležitějšími statistikami cestovního ruchu, které shromažďuje Česká statistický úřad.

1.1. Základní pojmy

Cestovní ruch bývá obvykle charakterizován jako široký komplex činností, umožňující obyvatelstvu cestovat. Světová organizace cestovního ruchu (United Nations Word Tourism Organization – UNWTO) definuje cestovní ruch jako „*činnost osob cestujících do míst a pobývajících v místech mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší než jeden ucelený rok, za účelem trávení volného času a služebních cest (osoba nesmí být odměňována ze zdrojů navštíveného místa)*.“[1]

Tuto světově známou a všeobecně užívanou definici je možno ještě rozšířit a definovat cestovní ruch jako „*komplexní společenský jev, zahrnující aktivity osob cestujících mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než jeden rok za účelem zábavy, rekreace, vzdělávání, pracovně či jiným účelem, i aktivity subjektů poskytujících služby a produkty těmto cestujícím osobám, tedy i provozování zařízení se službami pro tyto cestující osoby včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně správních aktivit a reakce místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity*.“[2] Na rozdíl od předchozí definice zde cestovní ruch nezahrnuje pouze aktivity jeho účastníků, ale je rozšířen též na poskytovatele služeb a na prostředí destinace, ve které se celý proces odehrává.

Cestovní ruch zahrnuje celou škálu činností a díky své průřezovosti má z ekonomického hlediska silný multiplikační efekt. Proto se z pohledu statistiky rozlišuje

[1] 1. Charakteristika a význam cestovního ruchu v Česku. *CzechTourism* [online]. © 2005-2013 [cit. 2013-09-23]. Dostupné z: http://www.czechtourism.cz/didakticke-podklady/1-charakteristika-a-vyznam-cestovniho-ruchu-v-cesku/.

[2] ZELENKA, Josef a PÁSKOVÁ, Martina. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2. Str. 83.

odvětví cestovního ruchu[3] („*ekonomické odvětví, jehož funkcí je naplnění potřeb návštěvníků a zaměřená ve větší míře na návštěvníky než na místní obyvatele a místní potřeby*“[4] – typicky např. činnost cestovních kanceláří či ubytovacích zařízení) a ekonomika cestovního ruchu. Ekonomika cestovního ruchu je širším pojmem, který zahrnuje kromě výše uvedeného i navazující odvětví, respektive podíl jejich činnosti vyvolaný poptávkou cestovního ruchu.[5] Lépe tak reflektuje zmiňovaný multiplikační efekt cestovního ruchu.

Kromě ekonomického významu má cestovní ruch též význam sociální, neboť je významnou složkou spotřeby obyvatelstva a jedním z ukazatelů životní úrovně. Jako takový je v současnosti ve vyspělých státech světa běžnou součástí životního stylu.

Cestovní ruch lze rozdělit podle mnoha kritérií. Nejzákladnějším dělením je dělení podle teritoriálního hlediska, tedy podle území státu, na němž je cestovní ruch realizován. Na základě tohoto kritéria rozlišujeme domácí, příjezdový a výjezdový cestovní ruch. Pod pojmem domácí cestovní ruch rozumíme „*cestování a pobyty občanů mimo místo jejich obvyklého pobytu za účelem využití volného času, rekreace, poznání nebo za jiným nevýdělečným účelem, trvající ne déle než jeden rok a realizované kompletně ve vlastním státě*“.[6] Příjezdový cestovní ruch zahrnuje „*cestovní ruch do dané země realizovaný obyvateli jiných zemí, jednodenními návštěvníky i turisty*.“[7] V návaznosti na tato vymezení lze i samotné účastníky cestovního ruchu, tedy návštěvníky, dělit na domácí a zahraničí. Výjezdový cestovní ruch („*cestovní ruch obyvatel dané země, realizovaný cestou do jiných zemí*“)[8]s tématem této práce přímo nesouvisí.

Další časté dělení cestovního ruchu je podle motivace návštěvníků. Jelikož se jedná o více subjektivní kritérium, je takto vymezených forem cestovního ruchu velké množství a panuje nejednotnost v jejich pojmenování. Mezi základní formy cestovního ruchu se obvykle řadí rekreační cestovní ruch (pobytový „plážový“, sportovně orientovaný, lázeňský atd.), poznávací cestovní ruch (kulturní, přírodní), socio-profesní cestovní ruch a společenský cestovní ruch.[9]

[3] Někdy se používá též pojem průmysl cestovního ruchu.
[4] ZELENKA, Josef a PÁSKOVÁ, Martina. *Výkladový slovník cestovního ruch*u. Str. 393.
[5] BERÁNEK, Jaromír. Satelitní účet cestovního ruchu. *COT business* [online]. [2001] [cit. 2013-09-25]. Dostupné z: http://www.cot.cz/data/cesky/00_12/12_stat_1.htm.
[6] ZELENKA, Josef a PÁSKOVÁ, Martina. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Str. 115.
[7] Tamtéž. Str. 458.
[8] Tamtéž. Str. 622.
[9] Tamtéž. Str. 167.

S ohledem na téma této práce je důležité definovat kulturně-poznávací či kulturní cestovní ruch. Jedná se o formu cestovního ruchu, „ *jejíž účastníci jsou motivováni především možností poznávání kulturního dědictví a kultury dané země a jejích rezidentů. Cílem návštěvníků jsou kulturní atraktivity a kulturní akce, historické stavby, archeologická naleziště, historické artefakty*“[10]. V souvislosti s pojmem kulturní atraktivita („*typ atraktivity CR, založený na kulturním dědictví, minulých a současných tradicích a současné kultuře obyvatel destinace CR*“[11] – příkladem kulturní atraktivity může být hrad, zámek, městská památková rezervace, muzeum, ale též lidová slavnost či koncert) se používá též pojem kulturní památka, který je v České republice definován zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Podle § 2:„*Za kulturní památky podle tohoto zákona prohlašuje ministerstvo kultury České republiky (dále jen „ministerstvo kultury“) nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory,*

a) které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické,

b) které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.“[12]

Z uvedené definice vyplývá, že kulturní památka je užší pojem, jelikož zahrnuje pouze hmotné kulturní atraktivity. Zákon vymezuje též systém státní péče o kulturní památky, povinnosti majitele kulturní památky a další související záležitosti. Je proto základním legislativním dokumentem pro památkové objekty v České republice.

1.2. Atraktivity cestovního ruchu v České republice

Atraktivity jsou nezbytnou podmínkou pro realizaci cestovního ruchu, jelikož jsou tím, co přitahuje návštěvníky a motivuje je k návštěvě dané lokality. Atraktivity cestovního ruchu lze rozdělit do několika kategorií – rozlišujeme atraktivity přírodní, kulturní (či kulturně-historické), sociální a organizované.

[10]ZELENKA, Josef a PÁSKOVÁ, Martina. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Str. 293.
[11]Tamtéž. Str. 292.
[12]Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších změn. In: *Ministerstvo kultury - Základní právní normy upravující nakládání s památkovým fondem*. [online]. 1987 [cit. 2013-09-27]. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/legislativa/pravni-normy-upravujici-nakladani-s-pamatkovym-fondem-50865/. § 2 odst. 1.

1.2.1. Nosné typy cestovního ruchu v České republice

Atraktivity cestovního ruchu tvoří společně s infrastrukturou součást nabídky cestovního ruchu České republiky ve vztahu k návštěvníkům. Základní shrnutí této nabídky a vůbec potenciálu země na poli cestovního ruchu lze nalézt v Koncepci státní politiky cestovního ruchu v České republice. Koncepce představuje základní strategický střednědobý dokument v oblasti cestovního ruchu, analyzuje dosavadní vývoj a současný stav cestovního ruchu na našem území, vytyčuje hlavní vizi, cíle a na ně navazující priority a opatření do budoucna. Koncepce se vytváří v časovém souladu s programovacím obdobím Evropské Unie, nejnovější je tedy Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014-2020, na kterou se bude v této práci odkazovat.

V analytické části Koncepce jsou uvedeny mimo jiné tzv. nosné typy cestovního ruchu. Jedná se o výčet forem cestovního ruchu, pro které má Česká republika obzvlášť dobré předpoklady a na jejichž další rozvoj je tedy vhodné se zaměřit. V Koncepci jsou takto vyzdvihnuty následující formy cestovního ruchu:[13]

- Městský a kulturní cestovní ruch
- Dovolená v přírodě
- Sportovní a aktivní dovolená
- Lázeňský cestovní ruch
- Kongresový a veletržní cestovní ruch

Z uvedeného výčtu lze odvodit, jakými atraktivitami Česká republika především disponuje. Jedná se o pestrou škálu kulturních atraktivit (z nich některé – např. památky UNESCO – dosahují mezinárodního významu), vhodné přírodní podmínky pro odpočinkové pobyty i aktivní dovolenou, či několik desítek lázeňských lokalit.

1.2.2. Top 10 nejnavštěvovanějších turistických cílů

Než budou popsány jednotlivé druhy atraktivit cestovního ruchu v České republice podrobněji, lze jako jisté shrnutí toho neoblíbenějšího uvést seznam deseti nejnavštěvovanějších turistických cílů, tak jak ho zpracovala agentura Czechtourism. Pořadí za rok 2012 spolu s počtem návštěvníků lze vidět v tabulce č. 1.

[13]Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014 – 2020. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. Duben 2013 [cit. 2013-09-27]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/dac4627c-c5d4-4344-8d38-f8de43cec24d/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-na-obdobi-2014-2020.pdf. Str. 11-12.

Tabulka č. 1: Nejnavštěvovanější turistické cíle za rok 2012

Pořadí	*Památka*	*Počet návštěvníků v tis.*
1.	Pražský hrad	1 623,0
2.	Zoologická zahrada Praha	1 285,5
3.	AquaPalace Praha, Čestlice	782,0
4.	Židovské muzeum v Praze	553,0
5.	Dolní oblast Vítkovic, Landek Park	533,1
6.	Zoologická zahrada Zlín (Lešná)	487,9
7.	Národní galerie v Praze	435,2
8.	Zoologická zahrada Ostrava	434,7
9.	Zoologická zahrada Plzeň	422,9
10.	Centrum Babylon Liberec	398,5

Zdroj: Návštěvnost turistických cílů v ČR 2012. *CzechTourism* [online].

Z uvedeného seznamu vyplývá jasná dominance Prahy jako primárního cíle turistů. Zde většina návštěvníků míří na nejznámější kulturně-historické atraktivity, jako je Pražský hrad nebo Židovské muzeum. Nejen v Praze, ale i v dalších krajích jsou jinak mezi návštěvníky velice oblíbené umělé, lidmi vytvořené atraktivity, záměrně vybudované za účelem přilákání návštěvníků (používá se pro ně též pojem atrakce). Oblíbené jsou především zoologické zahrady, dále aquaparky a zábavní centra. Je však třeba podotknout, že návštěvnost těchto objektů zajišťují z převážné části domácí návštěvníci.

1.2.3. Kulturní atraktivity

Kulturně-historický potenciál České republiky je její největší devízou, a to jak pro domácí, tak pro zahraniční návštěvníky. Česká republika disponuje 12 hmotnými kulturními památkami UNESCO, hlavním městem Prahou jakožto architektonicky výjimečnou destinací světového významu, dále velkým množstvím hradů, zámku, památkových rezervací a sakrálních památek.

Za objektivní zhodnocení kulturně-historického potenciálu České republiky pro cestovní ruch je možno považovat počet památek zapsaným na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Jelikož se jedná o seznam mezinárodního významu a o zapsání památek na něj rozhoduje nezávislá komise, jsou takto oceněné památky jakousi zárukou kvality a jedinečnosti, na kterou se mohou spolehnout například zahraniční návštěvníci.

Jak už bylo zmíněno, Česká republika disponuje 12 památkami UNESCO. To je v porovnání s ostatními zeměmi hodně, když si uvědomíme, že více jich má na svém

území pouze 19 zemí světa.[14] V tabulce č. 2 jsou uvedeny české památky zapsané na Seznam UNESCO spolu s rokem, kdy došlo k zápisu dané památky.

Tabulka č. 2: České památky zapsané na Seznam UNESCO

Památka	*Rok zapsání*
Praha - Historické centrum	1992
Český Krumlov - Historické centrum	1992
Telč - Historické centrum	1992
Žďár n. Sázavou - Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře	1994
Kutná Hora - Historické centrum, Chrám sv. Barbory, Katedrála Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci	1995
Lednicko-valtický areál	1996
Kroměříž - Zahrady a zámek	1998
Holašovice - Vesnická rezervace	1998
Litomyšl - Zámek a zámecký areál	1999
Olomouc - Sloup Nejsvětější Trojice	2000
Brno - Vila Tugendhat	2002
Třebíč - Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa	2003

Zdroj: UNESCO památky. *České dědictví UNESCO* [online]. [cit. 2013-10-08].

V souvislosti s památkami UNESCO je třeba zmínit ještě tzv. indikativní seznam. Ten obsahuje památky, které stát plánuje nominovat k zápisu na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO v příštích letech. Zapsání památky na indikativní seznam je tedy prvním a nezbytným krokem k zahájení přípravy nominace. Česká republika svůj první indikativní seznam definovala v roce 1991. Od té doby byl několikrát aktualizován, naposledy v roce 2012. V současnosti seznam obsahuje následující položky:[15]

- Skalní skulptury Betlém v Novém lese u Kuksu
- Horský hotel a televizní vysílač Ještěd
- Hrad Karlštejn
- Kulturní krajina hřebčína v Kladrubech nad Labem
- Západočeský lázeňský trojúhelník
- Lázně Luhačovice
- Památky Velké Moravy – Slovanské hradiště v Mikulčicích a kostel sv. Margity v Kopčanech, česká část

[14]WorldHeritage List. *UNESCO* [online]. © 1992-2013 [cit. 2013-10-08]. Dostupné z: http://whc.unesco.org/en/list/.
[15]Indikativní seznam. *Národní památkový ústav* [online]. © 2003-13 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.npu.cz/vystava-unesco/indikativni-seznam/.

- Industriální soubory v Ostravě
- Renesanční domy ve Slavonicích
- Ruční papírna ve Velkých Losinách
- Žatec – město chmele
- Třeboňské rybníkářské dědictví
- Pevnost Terezín
- Skalní města v Českém ráji
- Rozšíření světové památky Historické jádro Prahy o významné památky v jeho okolí
- Hornická kulturní krajina Krušnohoří

Na rozdíl od českých památek, které již figurují na Seznamu UNESCO, nejsou v indikativním seznamu zastoupeny jen statky kulturní, ale i přírodní či smíšené (např. skalní města v Českém ráji). O nominaci hornické kulturní krajiny Krušnohoří bude podrobněji psáno ve druhé kapitole.

Na národní úrovni jsou nejvýznamnějšími kulturními památkami národní kulturní památky. Tyto památky vyhlašuje vláda České republiky svým nařízením a v současnosti jich Národní památkový ústav eviduje 272.[16]Jedná se o „*kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa*“[17] a podléhají zvýšené formě ochrany. Dále je v České republice evidováno 40 městských památkových rezervací, 61 vesnických památkových rezervací, 253 městských památkových zón a 211 vesnických památkových zón. Archeologických památkových rezervací má Česká republika 8, dvě památkové rezervace spadají do kategorie ostatní a v seznamu je vedeno též 19 krajinných památkových zón.[18] Celkem je v České republice v současnosti evidováno 40 336 nemovitých památek.[19]

Návštěvníky tradičně lákají hrady, zámky, zříceniny, muzea a galerie. V poslední době zažívají rozmach též technické památky. Nejnavštěvovanější památky roku 2012 v kategoriích hrady, zámky a technické památky jsou uvedeny v příloze č. 1.

[16]MonumNet. *Národní památkový ústav* [online]. © 2003-13 [cit. 2013-10-08]. Dostupné z: http://monumnet.npu.cz/monumnet.php.
[17]Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších změn. In: *Ministerstvo kultury - Základní právní normy upravující nakládání s památkovým fondem*. [online]. § 4 odst. 1.
[18]MonumNet. *Národní památkový ústav* [online].
[19]Tamtéž.

1.2.4. Přírodní atraktivity

Česká republika disponuje mnoha přírodními atraktivitami, které však nejsou v mezinárodním kontextu nijak výjimečné a mají tak význam spíše pro domácí cestovní ruch. Na druhou stranu české krajina je poměrně dobře zachovaná a nabízí možnost trávení dovolené v přírodě.

Rekreačně oblíbenými oblastmi jsou národní parky. Na území České republiky se nacházejí čtyři – nejstarším národním parkem jsou Krkonoše, následuje České Švýcarsko a Podyjí, jako poslední byl vyhlášen Národní park Šumava. O stupeň méně významné jsou chráněné krajinné oblasti, kterých je v současnosti 25.

Pod záštitou UNESCO vzniká od roku 1970 po světě síť biosférických rezervací, tedy oblastí z nějakého hlediska s významným ekosystémem. V České republice bylo dosud zapsáno šest biosférických rezervací: Křivoklátsko, Třeboňsko, Dolní Morava, Šumava, Krkonoše a Bílé Karpaty.[20] Vzniká též síť světových, evropských a národních geoparků jakožto unikátních lokalit z pohledu geologie. V České republice se nacházejí čtyři geoparky – Český ráj je členem sítě Evropských geoparků a zároveň i geoparkem UNESCO; Egeria, Železné Hory a GeoLoci jsou zatím pouze národními geoparky.[21]

Návštěvnost přírodních lokalit a památek lze těžko monitorovat a hodnotit, jelikož jsou v naprosté většině otevřeny široké veřejnosti bez omezení. Alespoň pro představu slouží seznam nejnavštěvovanějších přírodních atraktivit roku 2011[22], uvedený v příloze č. 1. U těchto atraktivit lze počet návštěvníků sledovat díky tomu, že je na nich zavedené vstupné.

1.2.5. Ostatní atraktivity

Kromě kulturně-historických a přírodních atraktivit nabízí Česká republika též širokou škálu dalších atraktivit, ať už se jedná o různé organizované akce či o vhodné podmínky pro některý speciální typ cestovního ruchu.

Pro návštěvníky může být zajímavý folklor, tradiční akce či zvyky v destinaci, což jsou atraktivity nehmotného charakteru. V České republice byly mezinárodně zviditelněny zapsáním na seznam nehmotného kulturního dědictví UNESCO čtyři

[20]JAROLÍMKOVÁ, Liběna a ŘEHOŘKOVÁ, Jarmila. *Postavení České republiky ve světovém cestovním ruchu*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2008. 103 s. ISBN 978-80-245-1472-7. Str. 64.
[21] Geoparky V ČR. *Česká geologická služba* [online]. [cit. 2013-12-12]. Dostupné z: http://www.geology.cz/narodnigeoparky.
[22] Ve statistikách CzechTourismu za rok 2012 bohužel nebyla data za přírodní památky uvedena.

atraktivity – v roce 2005 slovácký tanec Verbuňk, v roce 2010 sokolnictví a masopustní průvody na Hlinecku, v roce 2011 pak Jízda králů ve Vlčnově.[23]Za folklorem návštěvníci jezdí do etnografických oblastí, jako je Slovácko, Haná, Valašsko, Chodsko a další.

Z organizovaných akcí kulturního charakteru patří mezi nejvýznamnější Mezinárodní hudební festival Pražské jaro, Smetanova Litomyšl, Mezinárodní filmový festival v Karlových Varech, Pražské Quadriennale, hudební festivaly Colours of Ostrava a Rock for People, či Mezinárodní folklórní festival ve Strážnici. Mezi sportovními akcemi je možno vyzdvihnout Mistrovství světa silničních motocyklů v Brně nebo Velkou Pardubickou Steeplechase.

S rostoucí oblibou gastroturistiky se dostává do popředí zájmu také česká gastronomie. Prosazování tradičních českých jídel je zatím spíše pomalejším procesem, velké popularitě se však těší nápoje. Oblíbené jsou vinné stezky na Moravě, návštěvy pivovarů (Plzeňský Prazdroj, Budějovický Budvar, Krušovice, Velkopopovický Kozel a další) či výroben destilátů (např. muzeum Becherovky v Karlových Varech), ale také nejrůznější vinobraní a další kulinářské slavnosti.

V rámci aktivního trávení volného času je oblíbená pěší turistika, ke které má České republika vynikající předpoklady díky husté síti značených turistických tras. Rostoucí obliba cykloturistiky je podpořena budováním nových kvalitních cyklostezek. Zájemci o jízdu na koni mohou využít značené hipostezky, zimní areály budované v pohraničních pohořích nabízejí možnost sjezdového lyžování, běžkování a dalších zimních aktivit. Podporován je též rozvoj golfové turistiky.

Na závěr je třeba zmínit, že Česká republika se pyšní dlouhou tradicí a velmi příhodnými podmínkami pro lázeňství. Celkem se v České republice nachází 37 lázeňských míst.[24] Nejnavštěvovanější je tzv. Západočeský lázeňský trojúhelník, tedy Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně. Lázeňští hosté v průměru pobývají v destinaci až třikrát déle než běžní turisté a mají také vyšší průměrné denní výdaje. Proto jsou významným segmentem cestovního ruchu v České republice.

[23]Lists of intangible cultural heritage and Register of best safeguarding practices. *UNESCO* [online]. © 1995-2012 [cit. 2013-10-09]. Dostupné z: http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00011.

[24]JAROLÍMKOVÁ, Liběna a ŘEHOŘKOVÁ, Jarmila. *Postavení České republiky ve světovém cestovním ruchu*. Str. 87.

1.3. Statistiky cestovního ruchu v České republice

Cestovní ruch je důležitou součástí sektoru služeb a tím pádem i významným odvětvím národní ekonomiky. Jeho ekonomický význam je možno hodnotit na základě statistických dat shromažďovaných v rámci Satelitního účtu cestovního ruchu České republiky (dále jen TSA). Ten vydává informace o příjmech a výdajích, vztahu k národní ekonomice či podílu na zaměstnanosti.

Nejnovější data v TSA jsou uvedena za rok 2011. V daném roce se cestovní ruch podílel 2,7% na HDP České republiky.[25] Tento podíl v dlouhodobém měřítku klesá, ačkoli celkové výkony odvětví rostou – je to způsobeno výrazně rychlejším růstem jiných odvětví.[26] V roce 2011 v cestovním ruchu pracovalo 231 266 osob, což činilo 4,56% z celkové zaměstnanosti.[27] Počet zaměstnaných v cestovním ruchu se v posledních letech snižoval, což bylo způsobeno celkovým útlumem na trhu práce. S ohledem na výše uvedené charakteristiky lze prohlásit, že význam cestovního ruchu v České republice je v porovnání s ostatními státy Evropské Unie mírně nad průměrem.[28]

Spotřeba příjezdového cestovního ruchu činila za rok 2011 skoro 115 miliard korun[29], spotřeba domácího cestovního ruchu pak ve stejném sledovaném období přibližně 94 miliard korun[30]. Příjmy ze zahraničního cestovního ruchu, které sleduje Česká národní banka, pak byly za rok 2012 vyčísleny na 137,8 miliardy korun.[31]Saldo devizových příjmů z cestovního ruchu je dlouhodobě pozitivní (ve zmiňovaném roce

[25]TSA - Hlavní ukazatele národního hospodářství a cestovního ruchu v ČR. *Český statistický úřad* [online]. 04. 03. 2013 [cit. 2013-10-11]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_hlavni_ukazatele_narodniho_hospodarstvi_a_cestovniho_ruchu_v_cr.

[26]Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014 – 2020. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. Str. 6.

[27]Modul zaměstnanosti cestovního ruchu. *Český statistický úřad* [online]. 04. 03. 2013 [cit. 2013-10-11]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/modul_zamestnanosti_cestovniho_ruchu.

[28]Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014 – 2020. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. Str. 7.

[29]TSA T1 - Spotřeba příjezdového cestovního ruchu v ČR. *Český statistický úřad* [online]. 04. 03. 2013 [cit. 2013-10-12]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_t1_spotreba_prijezdoveho_cestovniho_ruchu_v_cr.

[30]TSA T2 - Spotřeba domácího cestovního ruchu v ČR. *Český statistický úřad* [online]. 04. 03. 2013 [cit. 2013-10-12]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_t2_spotreba_domaciho_cestovniho_ruchu_v_cr.

[31]MC: Výdaje na zahraniční cestovní ruch byly loni rekordní. ČTK. *Finanční Noviny* [online]. 8. 3. 2013 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: http://www.financninoviny.cz/zpravy/mc-vydaje-na-zahranicni-cestovni-ruch-byly-loni-rekordni/911098.

činilo 53,7 miliardy korun) a zajišťuje kladnou platební bilanci České republiky, zejména bilanci služeb.

Mezi další statistiky hodnotící úroveň cestovního ruchu v České republice patří statistiky týkající se materiálně-technické základny cestovního ruchu. Nejdůležitější z nich je vývoj počtu a kapacity hromadných ubytovacích zařízení, který zobrazuje tabulka č. 3. Celkový počet hromadných ubytovacích zařízení je relativně stabilní a ve sledovaném období osciluje mezi 7-8 tisíci zařízeními. Ovšem počet pokojů a počet lůžek od roku 2005, až na drobný propad v letech 2009-2011, soustavně roste. Počet míst pro karavany a stany má od roku 2007 sestupnou tendenci.

Tabulka č. 3: Vývoj počtu a kapacity hromadných ubytovacích zařízení

Rok	*Počet zařízení*	*Pokoje*	*Lůžka*	*Místa pro stany a karavany*
2000	7 469	169 655	437 440	41 692
2001	7 703	169 395	440 314	42 737
2002	7 869	170 645	445 611	47 036
2003	7 926	170 717	446 096	45 294
2004	7 640	164 675	433 214	48 743
2005	7 605	164 516	433 211	51 798
2006	7 616	167 582	441 968	53 338
2007	7 845	172 560	451 707	53 967
2008	7 705	180 162	466 832	53 118
2009	7 557	181 026	463 087	50 605
2010	7 235	176 403	449 068	49 844
2011	7 657	180 838	461 434	49 106
2012	7 631	184 659	472 015	48 350

Zdroj: Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie a území. *Český statistický úřad* [online].

Počet turistů, kteří navštívili Českou republiku, sleduje Český statistický úřad na základě návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení. Vývoj počtu návštěvníků v letech 2000-2012 ukazuje tabulka č. 4. Z ní je patrné, že rok 2012 byl pro Českou republiku rekordní, protože počet návštěvníků poprvé přesáhl hranici 13 milionů. Dosud nejvíce bylo i zahraničních návštěvníků, kteří tvoří přibližně polovinu z celkového počtu návštěvníků.

Tabulka č. 4: Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení

Rok	*Počet hostů*		
	Celkem	*Rezidenti*	*Nerezidenti*
2000	10 863 772	6 090 978	4 772 794
2001	11 283 185	5 877 946	5 405 239
2002	10 415 255	5 672 482	4 742 773
2003	11 346 482	6 270 726	5 075 756
2004	12 219 689	6 158 464	6 061 225
2005	12 361 793	6 025 665	6 336 128
2006	12 724 926	6 289 452	6 435 474
2007	12 960 921	6 281 217	6 679 704
2008	12 835 886	6 186 476	6 649 410
2009	11 985 909	5 953 539	6 032 370
2010	12 211 878	5 877 882	6 333 996
2011	12 898 712	6 183 645	6 715 067
2012	13 646 913	6 482 337	7 164 576

Zdroj: Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie. *Český statistický úřad* [online].

Co se týče rozložení návštěvníků v rámci krajů, nejvíce jich směřuje do Hlavního města Prahy – cca 40%. Následuje Jihomoravský a Jihočeský kraj. Naopak nejméně turistů navštívilo v roce 2012 Pardubický kraj.[32] Pokud uvažujeme pouze zahraniční návštěvníky, dominance Prahy ještě roste (navštíví ji přes 60% zahraničních hostů), druhým nejoblíbenějším krajem je kraj Karlovarský. Naopak rovnoměrněji rozprostřená je mezi kraji návštěvnost domácích turistů.

Kromě počtu zahraničních turistů je důležité sledovat také jejich zemi původu. V roce 2012 Českou republiku navštívilo nejvíce německých turistů – bylo to přibližně 1,4 milionu. Na druhém místě se umístili Rusové, kterých přicestovalo skoro 700 tisíc. Okolo 300 tisíc turistů pocházelo z Itálie, Polska, Slovenska, Spojeného království a Spojených států.[33]

[32]Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie v krajích. *Český statistický úřad* [online]. 13. 10. 2013 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CRU9010PU_KR&&kapitola_id=654.

[33]Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení podle zemí. *Český statistický úřad* [online]. 13. 10. 2013 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CRU0030UU_KR&&kapitola_id=654.

2. Analýza cestovního ruchu regionu Podkrušnohoří

Podkrušnohoří je regionem plným kontrastů. Jedná se o krajinářsky a geomorfologicky zajímavou oblast, která je z jedné strany ohraničená pásem Krušných hor a z druhé navazuje na České středohoří a nížiny Žatecka. Zároveň je to oblast severočeské hnědouhelné pánve, poničená povrchovou těžbou a těžkým průmyslem, který měl v minulosti negativní dopad na životní prostředí Podkrušnohoří. Ačkoliv se situace v tomto ohledu zlepšila, změnit negativní vnímání oblasti potenciálními návštěvníky je záležitostí na delší časový horizont.

Podkrušnohoří se může pyšnit četnými kulturně-historickými památkami – hrady, zámky, kláštery a dalšími objekty, které budou uvedeny níže. Zároveň byly mnohé z těchto památek postiženy odsunem původního německého obyvatelstva a následným chátráním. Na tváři měst se často negativně podepsaly aktivity minulého režimu, jedním příkladem za všechny je likvidace historického centra města Most.

V současnosti dochází k postupné obnově životního prostředí i památek Podkrušnohoří. O návrat historických tradic a kulturní rozvoj v regionu se zasazují nejrůznější občanská hnutí a iniciativy. Panuje tak naděje, že se regionu v budoucnu podaří lépe využít potenciál, který v oblasti cestovního ruchu má.

2.1. Všeobecné informace o regionu

Aby bylo možno popsat význam cestovního ruchu v Podkrušnohoří, je nejprve nezbytné vymezit samotný region. Označení Podkrušnohoří totiž může být poněkud zavádějící – neshoduje se s názvem žádného kraje, okresu ani turistického regionu či oblasti. Pro účely této práce je regionem Podkrušnohoří nazýván pás území Ústeckého kraje ležící na úpatí Krušných hor, mezi jehož hlavní turistickou nabídku nepatří aktivity přímo spojené s horským prostředím (horská turistika, cyklistika, lyžování apod.).

V roce 1999 rozčlenila agentura CzechTourism území České republiky do turistických regionů za účelem lepší propagace v blízkém zahraničí. Teritorium Ústeckého kraje se podle tohoto dělení shoduje s marketingovým turistickým regionem Severozápadní Čechy. Region Severozápadní Čechy se dále podrobněji dělí na tři

turistické oblasti: České středohoří a Žatecko, Krušné hory a Podkrušnohoří, Děčínsko a Lužické hory. Pro lepší názornost je mapa turistických regionů a turistických oblastí podle agentury CzechTourism je uvedena v příloze č. 2. Podkrušnohoří, jak je chápáno v této práci, lze vymezit jako území spadající do turistického regionu Severozápadní Čechy, součást turistické oblasti Krušné hory a Podkrušnohoří.

Zároveň si Ústecký kraj pro marketingové účely vytvořil vlastní regionalizaci. Ta se blíží oficiální regionalizaci agentury CzechTourism. Hlavní změnou je rozdělení oblasti České středohoří na dvě území, dále hranice jednotlivých regionů nejsou tak striktní, některé okrajové oblasti se překrývají. Takto vymezené turistické regiony Ústeckého kraje jsou tedy čtyři: České Švýcarsko a Šluknovsko, Krušnohoří, České středohoří a Podřipsko, Poohří. Mapa turistických regionů Ústeckého kraje je uvedena v příloze č. 3. Podkrušnohoří dle tohoto dělení spadá do turistického regionu Krušnohoří.

Administrativně lze do oblasti Podkrušnohoří řadit bývalé okresy Chomutov, Most a Teplice. Nyní se jedná o správní obvody následujících obcí s rozšířenou působností: Bílina, Chomutov, Kadaň, Litvínov, Most a Teplice.

Z uvedeného vyplývá, že až na výjimky není možné získat data, informace a statistické údaje pouze za oblast Podkrušnohoří. Informace v této kapitole budou proto často vztaženy k turistickému regionu Krušnohoří, turistické oblasti Krušné hory a Podkrušnohoří, turistickému regionu Severozápadní Čechy, jednotlivým okresům, případně budou uvedeny za celý Ústecký kraj. Z důvodů komplikované unifikace dat se práce nebude zabývat menší jihozápadní částí Podkrušnohoří, která administrativně spadá do Karlovarského kraje (součást turistické oblasti Krušné Hory – západ).

Do regionu Podkrušnohoří nezasahují žádná velkoplošná zvláště chráněná území (tj. národní parky a chráněné krajinné oblasti). Nachází se zde však několik maloplošných zvláště chráněných území, jako jsou národní přírodní rezervace (Bořeň a Jezerka v okrese Most, Novodomské rašeliniště a Úhošť v okrese Chomutov), národní přírodní památky (Jánský vrch v okrese Most, Ciboušov a Doupňák v okrese Teplice), dále četné přírodní rezervace a přírodní památky.[34]

Z hlediska cestovního ruchu je významná geografická poloha regionu při hranicích se Spolkovou republikou Německo (konkrétně se spolkovou zemí Sasko). Díky rychlému růstu počtu hraničních přechodů a zapojení České republiky do

[34]Ústřední seznam ochrany přírody (ÚSOP). *AOPK - Agentura ochrany přírody a krajiny* [online]. 16. říjen 2013 [cit. 2013-10-16]. Dostupné z: http://drusop.nature.cz/index.php.

Schengenského prostoru je usnadněn příliv německých turistů do regionu a přeshraniční spolupráce v oblasti rozvoje cestovního ruchu.

2.2. Atraktivity cestovního ruchu v regionu

Pro pěší turistiku a cykloturistiku jsou příhodné hlavně hřebeny Krušných hor, částečně však mohou tyto aktivity zasahovat i do podhůří. Území Krušných hor na české straně je v některých úsecích úzké jen pár kilometrů, oblasti v podhůří tak obvykle slouží návštěvníkům za zázemí či výchozí bod trasy. Proto jsou obě oblasti z hlediska cestovního ruchu značně provázány.

V rámci turistiky jsou hojně navštěvovány rozhledny a vyhlídková místa, například Komáří vížka u Krupky, Jeřabina u Litvínova a Strážiště u Chomutova. Hustota turistického značení v horských a přilehlých oblastech je dostatečná, nechybí ani značené cyklostezky a naučné trasy. Naopak v pánevní oblasti Podkrušnohoří je možností k pěší turistice výrazně méně. Na značené trasy lze narazit zřídka, jelikož krajina je rozčleněna rozsáhlými těžebními plochami. Výjimkou je vrch Bořeň u Bíliny, případně okraj Doupovských hor u Kadaně a Klášterce nad Ohří.

Cestovní ruch v podhůří je soustředěn spíše na kulturně-poznávací aktivity, případně rekreaci u vodních nádrží, vzniklých rekultivací hnědouhelných lomů. V rámci kulturně poznávacího cestovního ruchu jsou nejvýznamnějšími následující lokality:

- Osek - cisterciácký klášter (národní kulturní památka), památník obětem katastrofy na dole Nelson (národní kulturní památka)
- Chlumec – památník bitvy u Chlumce
- Teplice – historické centrum (městská památková zóna), lázeňská zóna, zámek se sídlem regionálního muzea, botanická zahrada, planetárium, za městem Doubravská hora se zříceninou hradu a rozhlednou
- Bílina – historické jádro (městská památková zóna) a v současnosti nefunkční lázně
- Chomutov – historické jádro (městská památková zóna), Kamencové jezero, Podkrušnohorský zoopark
- Most – „přesunutý“ děkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie (národní kulturní památka), replika hradu Hněvín, mostecké „dromy“ (autodrom, hipodrom, aquadrom, aerodrom)

- Kadaň – historické centrum (městská památková rezervace), hrad a městské opevnění, františkánský klášter (národní kulturní památka)
- Klášterec nad Ohří – centrum města (městská památková zóna), zámek a zámecký park, Thunská hrobka, Sala Terrena
- Zámky – Duchcov (národní kulturní památka), Klášterec nad Ohří, Jezeří, Červený Hrádek u Jirkova
- Hradní zříceniny – Krupka, Rýzmburk u Oseka, Hasištejn u Kadaně, Pernštejn, Šumburk a Egerberg u Klášterce nad Ohří

Návštěvníky lákají také četné technické památky spojené s důlní historií kraje, jako je štola Starý Martin v Krupce nebo Podkrušnohorské technické muzeum umístěné v areálu bývalého hlubinného dolu Julius III mezi Mostem a Litvínovem. Drobnějších industriálních památek je v oblasti mnoho a jejich význam zatím zůstává nedoceněn. Specifickou formu cestovního ruchu představuje uhelné safari, které ukazuje více z těžební současnosti. Exkurze pořádá od dubna do října uhelná společnost Czech Coal a zájemcům nabízí tři netradiční trasy: prohlídku uhelného lomu Československá armáda, prohlídku lomu Vršany a trasu přibližující rekultivaci krajiny po těžbě. Exkurze se těší velkému zájmu veřejnosti a je nutné je rezervovat i měsíce dopředu.

Oblast Podkrušnohoří je významná koncentrací lázeňských míst – nachází se zde v současnosti tři funkční lázeňská místa, z toho jedno mezinárodního významu. Nejvíce návštěvníků směřuje do Teplic, lázní s početnou zahraniční klientelou a odpovídající infrastrukturou. Teplice se specializují na léčbu pohybového ústrojí, kardiovaskulárních a nervových poruch. Kromě klasických léčebných pobytů jsou zde nabízeny i relaxační a wellness pobyty. Dalšími funkčními lázněmi jsou nedaleké lázně Dubí, specializované na léčbu pohybového ústrojí a nervových poruch. Jejich význam je však spíše regionální. Postupným oživováním procházejí lázně Evženie v Klášterci nad Ohří. Naopak historické lázně Kyselka v Bílině jsou od roku 1996 mimo provoz a čekají na nového investora.[35]

K rekreačním účelům v oblasti slouží vodní nádrž Nechranice na Ohři nedaleko Kadaně a kamencové jezero v Chomutově, které je světovým unikátem. Vzniklo přibližně před 200 lety samovolným zatopením lomu a jeho voda je díky obsahu kamence zcela bez živočichů a vodních řas.

[35]Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje: Marketingový a analytický průzkum. *Ústecký kraj* [online]. 14. 1. 2010 [cit. 2013-10-16]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=450018&id_ktg=98619&p1=181358. Str. 44-45.

2.2.1. Nominace hornické kulturní krajiny Krušnohoří na Seznam UNESCO

Výrazným zatraktivněním regionu a impulsem pro rozvoj cestovního ruchu by bylo zapsání hornické kulturní krajiny Krušnohoří na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

O zápis na Seznam UNESCO usilují partneři na saské a české straně společně. Koordinátorem celého projektu s názvem „Středoevropská kulturní krajina Montanregion Krušnohoří/Erzgebirge" je Ústecký kraj, projektovými partnery jsou na české straně Oblastní muzeum v Mostě, na saské Technická univerzita-Bergakademie ve Freibergu a Förderverein Montanregion Erzgebirge ve Freibergu.[36] Úzce se spolupracuje také s Karlovarským krajem, ve kterém leží část navrhované oblasti.

Krušnohoří se prezentuje jako „*tematicky ucelené spektrum dokladů rozvoje rudného dolování světového významu a jeho vlivu na krajinu*".[37] Jedná se o oblast tvořenou specifickou montánní krajinou formovanou po 800 let těžbou a zpracováním rud, s množstvím kulturních památek těžního charakteru, centry několika historických horních měst, jedinečnými historickými štolami a dalšími doklady těžební činnosti v krajině. Na české straně je hornická kulturní krajina reprezentována šesti vybranými kulturními statky: historickým hornickým městem Krupka se štolou Starý Martin, vrchem Mědník v Měděnci, historickým hornickým městem Jáchymov, městem Horní Blatná s Blatenským vodním příkopem, sejpovištěm u Božího Daru a dolem Mauritius v Hřebečné u Abertam. Na saské straně je nominováno 42 kulturních statků.[38]

Krušnohoří, respektive vybrané kulturní statky na české straně hor, zatím figuruje na národním indikativním seznamu kulturních památek. Na ten bylo zapsáno na jaře 2012, při dosud poslední aktualizaci seznamu. Nyní se připravuje dokumentace nezbytná k podání společné německo-české žádosti výboru UNESCO v Paříži. V případě úspěchu by mohlo Krušnohoří na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví přibýt už v roce 2015.

Pokud by se Krušnohoří podařil zápis na Seznam UNESCO, upřela by se na něj mezinárodní pozornost. Vedlo by to pravděpodobně nejen ke zvýšení přílivu turistů, ale také k zatraktivnění oblasti v očích investorů. Došlo by i k posílení významu

[36] Světové dědictví UNESCO - projekt. *Poznej dvě země - Krušnohoří* [online]. [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: http://www.krusnehory-erzgebirge.eu/svetove-dedictvi-unesco-projekt.
[37] Indikativní seznam. *Národní památkový ústav* [online].
[38] Světové dědictví UNESCO - projekt. *Poznej dvě země - Krušnohoří* [online].

technického dědictví, což by mohlo napomoci záchraně drobnějších technických památek v regionu.

2.3. Infrastruktura cestovního ruchu v regionu

V turistickém regionu Severozápadní Čechy, který je územně totožný s Ústeckým krajem, se k 31. 12. 2012 nacházelo celkem 382 hromadných ubytovacích zařízení.[39] Z toho celkem 175 hromadných ubytovacích zařízení bylo lokalizováno v turistické oblasti Krušné hory a Podkrušnohoří. Celkový vývoj ubytovacích zařízení v této turistické oblasti v letech 2000-2012, včetně jednotlivých kategorií ubytovacích zařízení, ukazuje tabulka č. 5. Z ní vyplývá, že počet hromadných ubytovacích zařízení se soustavně snižuje. Jejich nabídka se ale zkvalitňuje, což dokládá rostoucí počet čtyřhvězdičkových a tříhvězdičkových hotelů.

Tabulka č. 5: Vývoj počtu HUZ v turistické oblasti Krušné hory a Podkrušnohoří

Rok	HUZ celkem	Z toho										
		Hotel ******	Hotel, motel, botel ****	Hotel, motel, botel ***	Hotel, motel, botel **	Hotel, motel, botel *	Hotel garni	Penzion	Kemp	Chatová osada	Turistická ubytovna	Ostatní
2000	210	-	3	27	16	10	2	71	19	2	26	34
2001	212	-	3	28	15	10	2	72	19	2	27	34
2002	214	-	8	28	15	8	1	72	19	3	20	40
2003	213	-	9	28	14	6	1	73	19	3	19	41
2004	201	-	7	30	12	6	1	69	17	3	17	39
2005	201	-	8	29	11	6	2	68	19	3	16	39
2006	192	-	8	29	12	6	2	66	18	3	14	34
2007	197	-	8	29	12	5	1	73	18	3	13	35
2008	195	-	8	27	11	5	1	72	18	3	15	35
2009	179	-	10	29	12	4	1	67	16	1	10	29
2010	160	-	10	31	9	4	1	56	12	1	8	28
2011	179	-	11	36	8	5	2	62	14	2	12	27
2012	175	-	13	40	8	5	3	54	14	2	11	25

Zdroj: Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie v turistických oblastech. *Český statistický úřad* [online].

[39]Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie v turistických regionech. *Český statistický úřad* [online]. 16. 10. 2013 [cit. 2013-10-16]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CRU6170PU_TR&&kapitola_id=653.

Koncentrace ubytovacích zařízení v oblasti je v porovnání s krajskou úrovní nadprůměrná. Nejvíce ubytovacích zařízení se nachází v lázeňském městě Teplice, větší koncentrace je také v horských oblastech na hranicích s Karlovarským krajem díky blízkosti zimního areálu na Klínovci.[40]

Vývoj počtu lůžek v turistické oblasti Krušné hory a Podkrušnohoří kopíruje vývoj počtu ubytovacích zařízení. Také má v absolutním počtu klesající tendenci, ovšem zároveň dochází k nárůstu počtu lůžek ve čtyřhvězdičkových a tříhvězdičkových hotelech. K 31. 12. 2012 bylo v oblasti evidováno celkem 9844 lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních.[41]

Co se týče stravovacích služeb, existují pouze souhrnná data za Ústecký kraj – zde bylo k 31. 12. 2012 evidováno 10 758 podniků spadajících do kategorie „stravování a pohostinství".[42] V turistické oblasti Krušné hory a Podkrušnohoří neexistuje žádná souborná evidence stravovacích zařízení. Lze však konstatovat, že síť těchto podniků je v oblasti hustá. Většina stravovacích zařízení se nachází ve větších městech, lázeňských centrech a horských oblastech. Celkem 15 podniků v oblasti je zapojeno do projektu Czech Specials, který propaguje tradiční regionální a národní pokrmy.[43]

V oblasti je návštěvníkům k dispozici 7 turistických informačních center, které jsou členy Asociace turistických a informačních center České republiky (ATIC). Jedná se o oficiálně certifikovaná centra. Jsou to následující:[44]

- Městské informační centrum Duchcov
- Informační centrum Kadaň
- Městské informační centrum Chomutov
- Turistické informační centrum Klášterec nad Ohří
- Infocentrum Mědník Měděnec
- Turistické informační centrum Most
- Informační a turistické centrum Města Osek

[40]Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje: Marketingový a analytický průzkum. *Ústecký kraj* [online]. Str. 46.
[41]Lůžka podle kategorie ubytovacích zařízení. *Český statistický úřad* [online]. 17. 10. 2013 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CRU9032CU&&kapitola_id=653.
[42]Ekonomické subjekty podle odvětví (NACE) a počtu zaměstnanců. *Český statistický úřad* [online]. 17. 10. 2013 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=ORG5021UU_KR&&kapitola_id=6.
[43]Certifikované restaurace. Czech Specials [online]. © 2009 - 2013 [cit. 2013-10-18]. Dostupné z: http://www.czechspecials.cz/restaurace/.
[44]Ústecký kraj. *Asociace turistických informačních center České republiky* [online]. [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: http://www.aticcr.cz/vismo/o_utvar.asp?id_org=200039&id_u=1012&rd=1000.

Další turistická informační centra se nacházejí v Bílině, Teplicích, Litvínově, Jirkově, Krupce, Loučné pod Klínovcem, Dubí a Vejprtech. Některá z nich jsou spojena s městskými úřady nebo nabízejí pouze omezené informační služby.

2.4. Statistiky cestovního ruchu v regionu

Základním statistickým údajem cestovního ruchu v regionu je počet návštěvníků dle metodiky Českého statistického úřadu. Jeho vývoj je uveden v tabulce č. 6, stejně jako počet přenocování a průměrná délka pobytu návštěvníků. Tabulka zahrnuje všechny hosty, kteří v daném roce navštívili turistickou oblast Krušné hory a Podkrušnohoří a strávili zde alespoň jednu noc v hromadném ubytovacím zařízení.

Tabulka č. 6: Návštěvnost HUZ v turistické oblasti Krušné hory a Podkrušnohoří

Rok	*Počet hostů*	*Z toho rezidenti*	*Počet přenocování*	*Z toho rezidenti*	*Průměrný počet přenocování*	*Průměrná doba pobytu*
2000	223 817	116 652	1 329 297	727 173	5,9	6,9
2001	272 535	160 617	899 283	493 434	3,3	4,3
2002	253 649	149 063	947 600	523 273	3,7	4,7
2003	221 475	127 196	839 827	420 522	3,8	4,8
2004	196 851	110 718	775 899	418 695	3,9	4,9
2005	223 079	122 536	765 699	421 919	3,4	4,4
2006	231 892	125 481	774 891	420 233	3,3	4,3
2007	220 195	127 009	794 867	479 437	3,6	4,6
2008	216 654	132 829	713 822	449 259	3,3	4,3
2009	186 021	121 462	581 954	400 645	3,1	4,1
2010	169 023	104 438	553 699	371 893	3,3	4,3
2011	-	-	-	-	-	-
2012	202 674	119 884	608 719	359 369	3,0	4,0

Zdroj: Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie ve vybraném území. *Český statistický úřad* [online].

Z tabulky č. 6 vyplývá, že počet návštěvníků ve sledovaném období osciloval mezi 170-270 tisíci. Postupně se však snižoval počet přenocování a tedy i průměrná doba pobytu hostů. Ta v roce 2012 činila dosud nejméně – 4 dny. Přesto jsou oba údaje v krajském srovnání nadprůměrné. V průměru absorbuje turistická oblast Krušné hory a Podkrušnohoří každoročně přibližně 60-70% všech návštěvníků kraje. Je však třeba uvést, že ačkoli si turistická oblast v krajském měřítku vede dobře, samotný Ústecký kraj patří mezi nejméně navštěvované kraje České republiky a dlouhodobě zaostává ve většině sledovaných statistik.

Co se týče zdrojové země turistů, existují data pouze za kraj jako celek. Přibližně dvě třetiny hostů Ústeckého kraje tvoří občané České republiky, zbývající třetinu zahraniční návštěvníci. Mezi nimi významně převažují Němci, kteří představují polovinu všech zahraničních návštěvníků. Tento fakt je způsoben polohou Ústeckého kraje při společné hranici se Spolkovou republikou Německo a velikostí německého zdrojového trhu. Roli hraje také společná historie Čechů a Němců v oblasti, neboť Podkrušnohoří, stejně jako velká část Ústeckého kraje, bylo až do roku 1945 převážně německé. Mnozí starousedlíci mají po roce 1989 zájem se do oblasti vracet, přičemž vývoj jejich rodných obcí je nenechává lhostejný – příspěvky na opravu památek nejsou ojedinělé. Zvýšený počet turistů dále přijíždí do kraje z Polska, Slovenska a Ruské federace.[45]

Jak již bylo řečeno, předchozí statistika uváděla pouze návštěvníky, kteří přenocovali v hromadném ubytovacím zařízení. Pro kompletní přehled návštěvnosti regionu je třeba zahrnout i jednodenní návštěvníky. To umožňuje výzkum agentury StemMark, která provedla za pomoci výběrového šetření odhad počtu návštěvníků v příjezdovém cestovním ruchu. Takto získaná data jsou platná za Ústecký kraj jako celek.

Podle výzkumu agentury StemMark většinu návštěvníků kraje představují jednodenní návštěvníci, jak lze sledovat v tabulce č. 7. V porovnání s ostatními kraji byl podíl jednodenních návštěvníků ve sledovaném období vůbec nejvyšší. Převažují mezi nimi Němci (95%), kteří jezdí za hranice na opakované nákupní návštěvy.[46]

Tabulka č. 7: Odhad počtu zahraničních návštěvníků Ústeckého kraje (v tis.)

Období	*Turisté*	*Jednodenní návštěvníci*	*Celkem*
2006-2008	720	3 070	3 790
2009-2011	589	5 694	6 283

Zdroj: Strukturalizace výsledků šetření „Příjezdový cestovní ruch 2009-2015“ do jednotlivých krajů ČR: Detailní krajská analýza – Ústecký kraj. STEM/MARK, a.s. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online].

[45]Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení podle zemí. *Český statistický úřad* [online]. 17. 10. 2013 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CRU0030UU_KR&&kapitola_id=654.

[46]Strukturalizace výsledků šetření „Příjezdový cestovní ruch 2009-2015“ do jednotlivých krajů ČR: Detailní krajská analýza – Ústecký kraj. STEM/MARK, a.s. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. Červenec 2012 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/882cf706-3a17-4b0f-811d-c7fb6a5b8646/06_Ustecky-kraj.pdf.

V letech 2006-2011 byl Ústecký kraj co do počtu zahraničních návštěvníků pátým nejčastěji navštěvovaným krajem. Jak už bylo zmíněno, tento fakt je způsoben vysokým podílem jednodenních návštěvníků. Ve skupině turistů byl kraj až na 10. místě.[47] Srovnání v rámci České republiky nabízí tabulka č. 8.

Tabulka č. 8: Podíl návštěvníků Ústeckého kraje na celkovém počtu

Období	*Turisté*	*Jednodenní návštěvníci*	*Celkem*
2006-2008	2,6 %	10,7 %	6,7 %
2009-2011	2,4 %	18,9 %	11,4 %

Zdroj: Strukturalizace výsledků šetření „Příjezdový cestovní ruch 2009-2015" do jednotlivých krajů ČR: Detailní krajská analýza – Ústecký kraj. STEM/MARK, a.s. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online].

Z ekonomického hlediska je velice důležitá statistika výdajů zahraničních návštěvníků. Jak lze vidět v tabulce č. 9, v letech 2009-2011 utratili návštěvníci Ústeckého kraje téměř 13 miliard Kč. Nárůst výdajů o 4 miliardy oproti předchozímu sledovanému období byl způsobem nárůstem příjezdů jednodenních návštěvníků.

Tabulka č. 9: Výdaje zahraničních návštěvníků Ústeckého kraje (v mil. Kč)

Období	*Turisté*	*Jednodenní návštěvníci*	*Celkem*
2006-2008	4 625	4 053	8 678
2009-2011	4 406	8 301	12 707

Zdroj: Strukturalizace výsledků šetření „Příjezdový cestovní ruch 2009-2015" do jednotlivých krajů ČR: Detailní krajská analýza – Ústecký kraj. STEM/MARK, a.s. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online].

Tabulka č. 10 ukazuje podíl výdajů návštěvníků Ústeckého kraje na celkových výdajích zahraničních návštěvníků v České republice. Ze srovnání s údaji v tabulce č. 8 je patrné, že zahraniční návštěvníci v Ústeckém kraji utrácejí méně než v jiných krajích.

Tabulka č. 10: Podíl výdajů návštěvníků Ústeckého kraje na celkových výdajích

Období	*Turisté*	*Jednodenní návštěvníci*	*Celkem*
2006-2008	1,4 %	6,0 %	2,2 %
2009-2011	1,4 %	15,1 %	3,4 %

Zdroj: Strukturalizace výsledků šetření „Příjezdový cestovní ruch 2009-2015" do jednotlivých krajů ČR: Detailní krajská analýza – Ústecký kraj. STEM/MARK, a.s. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online].

[47]Strukturalizace výsledků šetření „Příjezdový cestovní ruch 2009-2015" do jednotlivých krajů ČR: Detailní krajská analýza – Ústecký kraj. STEM/MARK, a.s. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online].

Tabulka č. 11 ukazuje, za jakým účelem zahraniční návštěvníci do Ústeckého kraje přijeli. U turistů převládá motiv trávení dovolené a návštěvy příbuzných. Naprostá většina jednodenních návštěvníků přijíždí za nákupy. V letech 2009-2011 do Ústeckého kraje směřovala více než pětina všech „nákupních" návštěvníků České republiky.[48]

Tabulka č. 11: Hlavní důvod návštěvy Ústeckého kraje

		Práce	*Dovolená*	*Příbuzní*	*Nákupy*	*Ostatní*
Turisté	2006-2008	24 %	32 %	29 %	8 %	7 %
	2009-2011	14 %	53 %	24 %	3 %	6 %
Jednodenní návštěvníci	2006-2008	2 %	7 %	3 %	87 %	1 %
	2009-2011	1 %	13 %	1 %	84 %	1 %

Zdroj: Strukturalizace výsledků šetření „Příjezdový cestovní ruch 2009-2015" do jednotlivých krajů ČR: Detailní krajská analýza – Ústecký kraj. STEM/MARK, a.s. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online].

Pro zahraniční návštěvníky Ústeckého kraje je charakteristická častá frekvence návštěv. Minimálně jednou měsíčně jezdí do České republiky 72% návštěvníků kraje, což je v celorepublikovém srovnání nejvíce.[49]Většina zahraničních návštěvníků Ústeckého kraje přijíždí individuálně. Mezi nejčastěji navštěvovaná místa v kraji patří příhraniční nákupní místa, jako je Varnsdorf, Hřensko, Chomutov, Petrovice a další. Turisté nejčastěji míří do okresních měst – Teplice, Ústí nad Labem a Most.[50]

Poslední zajímavou celokrajskou statistikou je seznam nejnavštěvovanějších památek v Ústeckém kraji. Prvních pět turistických cílů za rok 2012 spolu s počtem návštěvníků ukazuje tabulka č. 12. Z uvedených památek pouze jedna spadá do turistické oblasti Krušné hory a Podkrušnohoří, a to zoologická zahrada v Chomutově, která je zároveň druhou nejnavštěvovanější památkou v kraji vůbec.

Tabulka č. 12: Nejnavštěvovanější turistické cíle v Ústeckém kraji za rok 2012

Pořadí	*Památka*	*Počet návštěvníků v tis.*
1.	Památník Terezín	230,0
2.	Zoologická zahrada Chomutov	220,8
3.	Soutěsky Kamenice	180,0
4.	Zoologická zahrada Ústí nad Labem	144,4
5.	Pravčická brána	120,0

Zdroj: Návštěvnost turistických cílů v ČR 2012. *CzechTourism* [online].

[48]Strukturalizace výsledků šetření „Příjezdový cestovní ruch 2009-2015" do jednotlivých krajů ČR: Detailní krajská analýza – Ústecký kraj. STEM/MARK, a.s. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online].
[49]Tamtéž.
[50]Tamtéž.

Zajímavé informace o návštěvnosti regionu Severozápadní Čechy lze získat z Monitoringu návštěvníků v turistických regionech České republiky, který vznikl pod záštitou agentury CzechTourism a shrnuje poznatky získané v letech 2005-2007. Výzkum využíval metodu dotazování a byl zaměřen jak na domácí, tak na zahraniční návštěvníky. Díky jednotné metodice je na jeho základě možno porovnávat jednotlivé turistické regiony. Zvlášť byla hodnocena letní a zimní sezóna.

Co se týče letní sezóny, návštěvníci se do Severozápadních Čech dopravili nejčastěji automobilem (67 %) nebo vlakem (14 %). Oproti ostatním turistickým regionům je využití vlaku vysoké. Návštěvníci preferovali jednodenní a dvoudenní pobyty a za hlavní důvod návštěvy uváděli poznání (39%). Z aktivit provozovaných v regionu byla nejvíce oblíbena pěší turistika (60 %), poznávací turistika (53 %) a cykloturistika (23 %). K ubytování turisté využívali celou škálu typů ubytovacích zařízení. Nejčastějším typem ubytovacího zařízení byly penziony (25 %) a kempy (21 %), 20% dotázaných se ubytovalo v hotelích, stejný počet pak využil ubytování u příbuzných a známých, na chatě či chalupě. Návštěvníci kladně hodnotili péči o rozvoj cestovního ruchu v regionu, především přátelskost místních lidí a orientační značení. Dále příznivě hodnotili cenovou úroveň služeb a úroveň veřejného stravování.[51]

V průzkumu prováděném v zimním období převažoval mezi oslovenými návštěvníky jako dopravní prostředek automobil (72%) a autobus (15%). Hlavním důvodem návštěvy je znovu poznání, uvádí ho však méně návštěvníků než v létě (26%). Preferovanými aktivitami jsou pěší turistika (55 %), poznávací turistika (45 %) a lyžování (22 %). Co se týče ubytování, turisté v tomto období nejvíce využívali služby hotelů (41 %) a penzionů (32 %). Stejně jako v létě byla pozitivně hodnocena přátelskost místních lidí, orientační značení a cenová úroveň služeb. Zmiňována byla také péče o čistotu a pořádek. 67% návštěvníků využilo služeb informačních turistických center.[52]

[51]Monitoring návštěvníků v turistických regionech České republiky: Profily turistických regionů. *CzechTourism*[online]. 2007 [cit. 2013-10-18]. Dostupné z: http://www.czechtourism.cz/files/regiony/07_01_08_monitoring_navstevniku_fakta_inspirace.pdf. Str. 32.

[52]Tamtéž, str. 34.

2.5. Řízení cestovního ruchu v regionu

Řízení cestovního ruchu v Ústeckém kraji je v kompetenci Krajského úřadu Ústeckého kraje. Konkrétně spadá do činnosti Odboru regionálního rozvoje (vedoucí odboru RNDr. Zuzana Kadlecová) a jeho Oddělení cestovního ruchu (vedoucí oddělení Ing. Jiří Válka).[53] Oddělení cestovního ruchu vykonává následující činnosti:[54]

- provádí analýzy rozvoje odvětví cestovního ruchu v kraji,
- zpracovává koncepci rozvoje cestovního ruchu na území kraje a spolupracuje na tvorbě celostátní koncepce cestovního ruchu,
- koordinuje vytváření krajských zdrojů pro financování rozvoje cestovního ruchu v kraji,
- spolupracuje se širokou škálou subjektů v oblasti propagace a rozvoje cestovního ruchu v kraji (Ministerstvem pro místní rozvoj, agenturou CzechTourism, Klubem českých turistů, destinačními agenturami, podnikatelskou a neziskovou sférou atd.),
- zajišťuje komplexní marketing a komunikaci potenciálu kraje v oblasti cestovního ruchu,
- koordinuje aktivity subjektů týkající se rozvoje cestovního ruchu na území kraje (destinačních agentur, obcí, mikroregionů apod.),
- vykonává poradenskou činnost pro orgány obcí v oblasti cestovního ruchu,
- připravuje, zpracovává a realizuje projekty financované ze strukturálních fondů EU v oblasti cestovního ruchu,
- a některé další činnosti.

Oficiálním krajským portálem cestovního ruchu je web www.branadocech.cz. Jeho vytvoření bylo spolufinancováno z Regionálního operačního programu Severozápad a v roce 2010 získal první místo Velké ceny cestovního ruchu v kategorii Nejlepší turistický portál.[55]Hlavním cílem portálu je změnit negativní vnímání a

[53]Schéma organizační struktury KÚÚK od 15. 7. 2013. *Ústecký kraj* [online]. 15. 7. 2013 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=949998&p1=94006.
[54]Rámcové náplně činností odborů a oddělení KÚÚK. *Ústecký kraj* [online]. 15. 5. 2013 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=949998&p1=94006. Str. 43.
[55]PETŘÍČKOVÁ, Lucie; STUDNIČKA, Petr a VRCHOTOVÁ, Martina. *Organizace cestovního ruchu v krajích a v turistických regionech České republiky*. 2., uprav. vyd. (V nakl. Czech Tourism 1.). Praha: Czech Tourism, 2011. 125 s. ISBN 978-80-87560-01-3. Str. 102.

mediální obraz kraje. Portál propaguje kraj jako celek, představuje nejvýznamnější památky, informuje o plánovaných akcích a nabízí tipy na ubytovací a stravovací zařízení v jednotlivých lokalitách. V rámci projektu došlo také k vytvoření nového loga a byla zavedena jednotná grafika propagačních materiálů.

K řízení cestovního ruchu v turistických oblastech na území kraje vznikly čtyři destinační agentury. Nejdéle fungující je destinační organizace České Švýcarsko, o. p. s. Tu založili roku 2001 Správa Národního parku České Švýcarsko, město Krásná Lípa a Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Tilia Krásná Lípa; od roku 2011 patří mezi zakladatele i Ústecký kraj.[56] České Švýcarsko je dlouhodobě fungující destinační organizací, která slaví četné úspěchy i v celonárodním měřítku – viz například získané ocenění Evropská destinace nejvyšší kvality za Českou republiku v kategorii Cestovní ruch a chráněné oblasti v roce 2009. Oceňovány bývají pravidelně také nejrůznější publikace a propagační materiály. Velmi dobře funguje i spolupráce s německou stranou (Tourismusverband Sächsische Schweiz). Organizaci tedy stačí pouze začlenit do plánované struktury destinačního řízení v kraji.

Zbývající tři destinační organizace jsou novějšího data vzniku. V roce 2010 byla založena (a v listopadu 2012 zapsána do rejstříku obecně prospěšných společností) destinační společnost České Středohoří, o. p. s. se sídlem v Litoměřicích.[57] V roce 2010 vznikla také destinační agentura Krušné hory, o. p. s. Poslední destinační agenturou na území kraje je Dolní Poohří, o. p. s. z roku 2011, sídlící v Žatci. Vzhledem k nedávnému datu založení těchto destinačních agentur není dosud jejich činnost příliš rozsáhlá. Všechny tři však mají internetové stránky s atraktivní grafikou propojené s „nadřazeným" krajským portálem Brána do Čech a prezentující hlavní atraktivity a akce ve své oblasti.

Pro cestovní ruch regionu Podkrušnohoří je tedy klíčovým řídícím orgánem nově vzniklá destinační agentura Krušné hory, o. p. s., která byla zaregistrována Krajským soudem v Ústí nad Labem do rejstříku obecně prospěšných společností 26. října 2010. Společnost založilo sedm zakládajících subjektů: Ústecký kraj, Svazek obcí v regionu Krušných hor, obec Klíny, Hospodářská a sociální rada Mostecka, o. s., Emeran Klíny, s.r.o., Nadační fond Obnova Krušnohoří a Klínovecko, o. s. Hlavními

[56] O nás. *České Švýcarsko* [online]. [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.ceskesvycarsko.cz/cs/o-nas.

[57] Představení Destinační agentury České středohoří, o.p.s. *České Středohoří* [online]. [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.ceskestredohori.info/cz/destinacni-agentura/predstaveni-destinacni-agentury/.

činnostmi by měla být koordinace a iniciace prezentačních a rozvojových aktivit, podpora udržitelného rozvoje regionu, pozitivní prezentace Krušných hor skrze výstavní, veletržní a publikační činnost, péče o přírodní a životní prostředí, ochrana přírodního a kulturního dědictví regionu a další. Agentura sídlí v Klínech u Litvínova a její ředitelkou je Kateřina Suchá.[58]

Oproti ostatním krajům vznikaly destinační organizace v Ústeckém kraji se zpožděním. V aktualizaci strategie rozvoje cestovního ruchu z roku 2010 je mezi nedostatky v řízení rozvoje cestovního ruchu přímo zmiňováno chybějící destinační řízení na úrovni turistických regionů.[59] Konstatuje se, že systém destinačního řízení zatím funguje pouze na celokrajské úrovni a místy na lokální úrovni (města a mikroregiony).[60]Je plánováno, že v horizontu 10 let se hlavními garanty v oblasti marketingu a koordinace aktivit jednotlivých subjektů stanou stávající či nově vznikající destinační organizace čtyř turistických regionů, jak je vymezil Ústecký kraj podle své vlastní regionalizace. Organizace mají být financovány prostřednictvím krajských grantů na konkrétní aktivity, tak aby byla zajištěna dlouhodobá udržitelnost systému.[61]

Kraj si nadále ponechá koordinační roli v oblasti cestovního ruchu a zaměří se na činnosti celokrajského významu, jako je zlepšení mediálního obrazu kraje, marketing nejvýznamnějších krajských produktů, zapojení kraje do celostátních či případně přeshraničních produktů a zajištění dostupnosti turistických cílů veřejnou dopravou.[62]

Jak již bylo řečeno, v kraji funguje také destinační řízení na úrovni mikroregionů a samotných měst. Na území regionu Podkrušnohoří působí několik sdružení, jež si jako jednu ze svých náplní činnosti předsevzala podporu rozvoje cestovního ruchu v regionu. Jsou to například MAS Sdružení Západní Krušnohoří (které mimo jiné zavádí regionální značku „Krušnohoří – regionální produkt“), mikroregion Lesenská pláň, mikroregion Stropník a Svazek obcí v regionu Krušných hor (jeden ze zakládajících subjektů destinační agentury Krušné hory, o. p. s.). Je však třeba konstatovat, že žádné ze zmiňovaných sdružení nedosahuje na poli cestovního ruchu takového významu jako například mikroregion Tolštejn na severovýchodě Ústeckého kraje, jenž svou činností

[58]*Krušné hory* [online]. [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.krusne-hory.org/.
[59]Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje: Návrhová část. *Ústecký kraj* [online]. 14. 1. 2010 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=450018&id_ktg=98619&p1=181358. Str. 7.
[60]Výjimkou jsou dlouholeté aktivity o. p. s. České Švýcarsko, které splňují řadu znaků destinačního řízení.
[61]Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje: Návrhová část. *Ústecký kraj* [online]. Str. 14.
[62]Tamtéž, str. 14-15.

citelně přispívá ke zvýšení návštěvnosti svého regionu. Podkrušnohorská města jsou ve svých aktivitách o něco úspěšnější, příkladem může být příspěvková organizace Centrum rozvoje turismu Mostecka.

Základním dokumentem pro řízení cestovního ruchu v Podkrušnohoří, potažmo v Ústeckém kraji, je Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje na roky 2010-2015. Ta navazuje na původní strategii rozvoje cestovního ruchu z roku 2003. Strategie se vypracovává v souladu s Koncepcí státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2007-2013 (případně na období 2014-2020). Vychází také ze základního střednědobého strategického dokumentu na úrovni kraje, tedy Programu rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013 (případně 2014-2020). Rozvoj cestovního ruchu v regionu je ovlivněn také operačními programy Evropské Unie, ať už to byl Společný regionální operační program v letech 2004-2006, Regionální operační program NUTS II Severozápad v období 2007-2013(zde priorita Udržitelný rozvoj cestovního ruchu) či Integrovaný regionální operační program, který bude zaveden pro období 2014-2020.

3. Postavení zámku Jezeří v cestovním ruchu regionu

Zámek Jezeří je jednou z významných kulturních atraktivit regionu Podkrušnohoří. Původně gotický hrad byl v minulosti několikrát přestavován až do současné podoby barokního zámku. Za správy posledních majitelů, šlechtického rodu Lobkowiczů, zažil zámek největší rozkvět a stal se kulturním a duchovním centrem celého regionu. Ve druhé polovině 20. století zažil dlouhá léta chátrání a úpadku i následný úspěšný pokus o záchranu u památky.

Od roku 1996 je Jezeří zpřístupněno veřejnosti. Vliv na postavení zámku a jeho využití v cestovním ruchu má celá řada faktorů – historický a stavební vývoj budovy, současný stav, nabízené produkty a služby na zámku. Nelze však opominout ani vlivy z okolí, především situaci kolem těžebních limitů. Souhrn všech těchto faktorů působí na reálné i potenciální návštěvníky zámku.

3.1. Historie zámku

Zámek Jezeří patří k nejrozsáhlejším barokním komplexům v České republice. Současný vzhled zámku je výsledkem několika stavebních úprav, které byly podmíněny vývojem životního stylu šlechty a jejích nároků na bydlení, ale také vojenskými zásahy a živelnými katastrofami. Neblaze se na osudu zámku podepsala složitá politická a společenská situace 20. století, stejně jako dlouholetá povrchová těžba v bezprostřední blízkosti objektu. Přesto se zámek Jezeří podařilo zachránit a v současnosti probíhá postupná rekonstrukce celého objektu. Historické vyobrazení i současnou podobu zámku obsahuje příloha č. 4.

3.1.1. Historický a stavební vývoj[63]

Na místě dnešního zámku Jezeří stával původně středověký hrad. Není známo, kdy přesně byl hrad založen, první doložené písemné zprávy o něm však pocházejí z let

[63] Zpracováno podle: KOUKAL, Pavel, ed. et al. *Státní zámek Jezeří*. 1. vyd. V Ústí nad Labem: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem, 2005. 39 s. ISBN 80-85036-31-2. a KREJČOVÁ, Hana. *Zámek Jezeří*. [2001]. 16 s.

1363-1365. Tehdy gotický hrad Eisenberg[64] vlastnili pánové ze Rvenic. Podle některých nedoložených pramenů hrad mohl být starší – existuje možná spojitost s rodem pánů ze Železnice, jinak Eisenberku, který je znám již ve 12. století.

Po celé období středověku hrad často měnil majitele. Bušek z Eisenberka prodal hrad v roce 1406 Petrovi z Perče. Dalším majitelem byl Albrecht Starší z Kolowrat, po něm panství přešlo do rukou rytíře Jana Smolíka ze Slavic a jeho syna. V roce 1450 Eisenberg drží rytíř Kunz z Kaufunku, který byl znepřátelen s kurfiřtem Fridrichem Saským. Spor vyvrcholil únosem kurfiřtových synů, kteří měli být vězněni právě na Jezeří. Záměr se nezdařil, Kunz byl se svou družinou na saské straně dopaden a v roce 1455 popraven. Z obavy o osud Kunzových synů obsadil hrad Jezeří zemský správce Jiří z Poděbrad, který při této příležitosti dobyl město Most. V roce 1459 se na Jezeří vrátili Smolíkové. Poslední z nich, Zikmund, odkázal hrad roku 1513 svému švagrovi Mikuláši Hochhauserovi z Hochhausu.

Za Hochahuserů došlo na Jezeří k významné přestavbě, která změnila středověký hrad na renesanční zámek. Připomínku jejího dokončení lze nalézt na ozdobném kamenném oblouku nad hlavní branou, kde je vytesán erb Hochhauserů s letopočtem 1549 a nápisem „Ó člověče pomni, kde je pán a jeho rod“. Hochhauserové drželi zámek do roku 1618, kdy byl poslednímu majiteli, Janu Mikuláši, za účast na stavovském povstání zkonfiskován císařem Ferdinandem II.

Císař panství daroval v roce 1622 knížeti Karlu z Lichtenštejna, který zámek o rok později prodal Vilémovi ml. Popelovi z Lobkowicz. Zámek byl zřejmě po přítomnosti vojska zpustošený, proto již v prvních letech po jeho zisku začali Lobkowiczové s drobnými stavebními úpravami. Dne 18. února 1646 postihl Jezeří ničivý požár a zámek zcela shořel s výjimkou malé vysoké budovy a jezdecké stáje. Rok poté se panství ujal Vilémův syn František Vilém, zakladatel novosedelsko-jezeřské větve roku Lobkowiczů. Za jeho života nebyl zámek významně přestavován, správa panství zatím bydlela v Novém Sedle.

K rozsáhlé rekonstrukci zámku došlo až za Ferdinanda Viléma z Lobkowicz. Dokončení úprav dokládá letopočet 1696 na zmiňované kamenné desce nad vstupní branou. V této první barokní přestavbě zámek získal svůj charakteristický půdorys ve tvaru písmene H, tvořený hlavní podélnou budovou se čtyřmi kolmo připojenými křídly,

[64] Německý historický název Jezeří.

a hlavní průčelí s rizalitem a hranolovou věží. V té době již byl zámek Jezeří honosným a důstojným rodovým sídlem.

Nově dokončený a uvnitř teprve zařizovaný zámek znovu vyhořel 25. září 1713, za Oldřicha Felixe Popela z Lobkowicz. Ten ještě téhož roku přistoupil k obnově zámku, kterou do své smrti roku 1722 sotva dokončil. Smrtí Oldřicha Felixe vymřela novosedelsko-jezeřská větev rodu Lobkowiczů a zámek Jezeří přešel do majetku roudnicko-bílinské větve rodu. Noví majitelé Jezeří využívali jako lovecký zámek a reprezentativní letní sídlo. Zámek zůstal v jejich držení až do zestátnění v roce 1949, s výjimkou let druhé světové války.

Za nového majitele, Ferdinanda Filipa z Lobkowicz, byl již zámek v dobrém stavu a luxusně zařízený. Největšího rozkvětu zámek Jezeří dosáhl za jeho syna Františka Maxmiliána, který všestranně podporoval rozvoj uměleckého a společenského života. František Maxmilián byl znám svou velkou láskou k hudbě, sám byl nadaným violoncellistou, zpěvákem a skladatelem. Založil 22člennou Lobkowiczkou kapelu, na Jezeří byly za jeho života často konány hudební produkce, dokonce celé opery. Na zámek byli zváni významní hudebníci a operní sólisté tehdejší doby. V roce 1810 Jezeří navštívil i básník Johann Wolfgang von Goethe. František Maxmilián byl velkým obdivovatelem Ludwiga van Beethovena a finančně slavného skladatele podporoval. O vzájemném vztahu svědčí i fakt, že řada Beethovenových děl byla věnována Lobkowiczkému knížeti (například III. symfonie Eroica, V. Osudová a VI. Pastorální). Otec Františka Maxmiliána, Ferdinand Filip, zase podporoval skladatele Wilibalda Glucka, který na jezeřském zámku a v jeho okolí prožil své dětství.

František Maxmilán z Lobkowicz se kromě podpory umění věnoval také intenzivní stavební činnosti. Jeho cílem bylo přizpůsobit zámek Jezeří tehdejším požadavkům na pohodlné šlechtické sídlo. Výrazné stavební úpravy byly zahájeny v roce 1802. Jednalo se hlavně o rozsáhlou adaptaci piana nobile, vybudování divadelního sálu a nové kaple. Tehdejší členění a využití interiérů se z velké části dochovalo až do současnosti.

Na jezeřskou hudební tradici navázal Ferdinand Josef z Lobkowicz a v roce 1831 zřídil Lobkowiczkou hudební školu na Jezeří. Jejím cílem bylo vzdělávat v hudbě učitele a učitelské pomocníky v celém lobkowiczkém panství – absolventem školy byl mimo jiné Josef Spitz, první učitel hudby Antonína Dvořáka. V polovině 19. století nastala stagnace hudebního života na zámku, v 60. letech zanikla i lobkowiczká kapela.

Také sbírka hudebních nástrojů mimořádné hodnoty byla posléze převezena do Roudnice nad Labem.

V roce 1821 bylo započato jednání o převedení panství do rodinného fideikomisu. To skončilo úspěšně v roce 1835 a zámek Jezeří se stal součástí nedělitelného rodového majetku Lobkowiczů. V roce 1928 bylo svěřenectví převedeno na JUDr. Maxmiliána Ervína Lobkowicze, který se stal významným československým diplomatem. Ten z důvodu svého protinacistického postoje odešel v roce 1938 do exilu ve Velké Británii, kde se stal součástí českého odboje.

3.1.2. Osudy zámku ve 20. století[65]

Hned v prvních dnech okupace pohraničí po Mnichovské dohodě se usídlil na zámku Jezeří štáb „SS-Leibstandarte Adolf Hitler“ v čele s Obersturmbannführerem Seppem Dittrichem. Osobní Hitlerova standarta opustila Jezeří již v říjnu 1938 a na zámku poté sídlila posádka určená k hlídání zajatců ubytovaných poblíž lesního ředitelství na Jezeří. Samotný zámek byl pro vězeňské účely využíván od roku 1943, kdy zde byl zřízen zvláštní tábor pro prominentní zajatce (převážně vysoké francouzské důstojníky). Mobiliář byl odvezen do Bíliny, zámek byl celý natřen zelenou maskovací barvou a kolem něj byly vystaveny drátěné ploty nabité elektřinou a přivezeni hlídací psi. Na Jezeří byl internován mimo jiné Pierre de Gaulle (bratr francouzského prezidenta), Michael Clémenceu (syn bývalého ministerského předsedy) nebo černohorský princ Michael. Celkem táborem prošlo asi 238 mužů.

Po skončení druhé světové války přešel zámek Jezeří zpět do rukou Lobkowiczů. Maximilán Lobkowicz v té době zastával místo československého velvyslance ve Velké Británii a na zámku býval hostem i tehdejší ministr zahraničí Jan Masaryk. Po únoru 1948 se Maxmilián Lobkowicz rozhodl setrvat v exilu. Na zámku Jezeří byla zavedena národní správa a v roce 1949 byl převeden do správy Národní kulturní komise.

V následujících letech si zámek předávaly nejrůznější orgány veřejné správy, aniž by byl nějak dlouhodoběji využit, hlídán nebo udržován. V období 1950-1955 například na zámku sídlila vojenská posádka z Chomutova, která interiéry přizpůsobila svým potřebám a řadu místností účelově upravila. Zbylý mobiliář byl rozkraden nebo zničen. V následujících letech byl zámek ponechán volně napospas vandalům. V 60.

[65] zpracováno podle: KOUKAL, Pavel, ed. et al. *Státní zámek Jezeří*. a KREJČOVÁ, Hana. *Zámek Jezeří*.

letech, kdy byl zámek ve správě Okresního národního výboru v Mostě, začaly vznikat projekty na rekonstrukci a využití budovy. Devastace zámku však dále pokračovala – došlo například k vytrhání zámeckých parket a jejich převezení na státní zámek v Ploskovicích.

V 70. letech ustaly jakékoli pokusy o údržbu zámku, což bylo zdůvodněno neujasněnou situací okolo těžební činnosti. Jelikož těžba hnědého uhlí byla tehdy naprostou prioritou, zámek byl odsouzen k pozvolnému chátrání a likvidaci, dokonce přestal být zakreslován do tehdejších map. Teprve obavy z narušení stability svahů Krušných hor a hrozba možných sesuvů v případě přiblížení těžby k zámku Jezeří umožnily další výzkumy oblasti v 80. letech. Tyto výzkumy vedly k započetí boje o záchranu Jezeří, nejprve z popudu geologů, k nimž se posléze díky cílené novinářské kampani připojila i široká veřejnost.

Zformovala se nezávislá skupina nadšenců s rozsáhlým odborným zázemím, která se v roce 1989 přeměnila v oficiální „Společnost za obnovu Jezeří“. Podařilo se vytyčit ochranný pilíř, sahající až ke spodnímu okraji zbytků zámeckého parku. Územní ekologické limity těžby, přijaté vládou v roce 1991, znamenaly záchranu pro zámek Jezeří i pro nedaleké obce Horní Jiřetín a Černice. Zároveň bylo přistoupeno ke stavební záchraně zámku. V letech 1988-1991 probíhala v areálu rozsáhlá rekonstrukce, při níž se opravovaly stropy, střechy a opěrné zdi. V roce 1991 zámek Jezeří navštívil britský korunní princ Charles. Údajně byl pohledem na zdevastovanou památku i „měsíční krajinu“ pod zámkem zděšen a slíbil na opravu památky finanční příspěvek v řádech milionů korun.[66] Slíbené peníze však na Jezeří z neznámého důvodu nikdy nedorazily.

V roce 1991 Lobkowiczové na zámek uplatnili restituční nároky, které jim v následujícím roce byly uznány. Zámek Jezeří se tak vrátil do majetku rodiny Lobkowiczů, ukázalo se však, že obnova značně zdevastované památky je nad jejich síly a finanční možnosti. V roce 1996 proto daroval Martin Lobkowicz zámek Jezeří státu. Od té doby je zámek zpřístupněn veřejnosti a probíhají na něm dlouhodobé opravy.

[66] ŘÍHA, Martin a kol. *Územní ekologické limity těžby v SHP.* Praha: Společnost pro krajinu, 2005. 54 s. ISBN 80-903663-0-9. Dostupné na: http://www.koreny.cz/limity-tezby/. Str. 25.

3.1.3. Současný stav

Zámek Jezeří je zpřístupněn pro veřejnost od roku 1996. Tehdy mohli návštěvníci shlédnout pouze dvě provizorně upravené místnosti (Malý salon a ložnici s přímým vchodem ze zámecké zahrady), které příležitostně sloužily k výstavní a koncertní činnosti. Zámek byl zcela bez vybavení, návštěvníkům byla pouze vyložena historie objektu a přehrán krátký dokumentární film.[67] V dalších letech se expozice rozšiřovala, stejně jako se postupně zlepšoval celkový stav zámku.

Zpočátku bylo potřeba provést na zámku nejen ryze záchranné práce, ale také vybudovat potřebnou infrastrukturu – postavila se příjezdová komunikace a nová trafostanice, zajistilo se elektrické připojení. Začala také rekonstrukce Panského domu, který sloužil jako zázemí pro potřeby stavebních firem a správu zámku, a domku kastelána při hlavním vstupu. Dalšími stavebními pracemi na zámku i v jeho okolí bylo položení nového vodovodního potrubí, rekonstrukce vybraných prostor nově zamýšlené návštěvnické trasy, rekonstrukce kočárovny, zajištění statiky hlavní budovy zámku, rekonstrukce stropů, střech a krovů.

Zlomovým okamžikem bylo zařazení zámku Jezeří do Programu záchrany architektonického dědictví, ke kterému došlo v roce 1999.[68] Z tohoto dotačního programu Ministerstva kultury České republiky získává zámek Jezeří každoročně na opravy částku okolo dvou milionů korun.[69] Od té doby byla provedena mimo jiné kompletní obnova krovů a střech, oplechování báně střední věže a rekonstrukce hlavního vstupního portálu. Rovněž byla dokončena kompletní rekonstrukce stropů a obnovena část fasády severozápadního křídla zámku. Dalšími plánovanými pracemi je rekonstrukce pláště, tedy oken a fasád, a následně obnova a úprava jednotlivých místností.

Hlavní finanční zdroje na obnovu zámku Jezeří tedy v současnosti plynou z Programu záchrany architektonického dědictví. Na některé drobnější projekty finančním darem přispěly akciové společnosti Mostecká uhelná a Litvínovská uhelná

[67] Změny po roce 1996. *Oficiální stránky zámku Jezeří* [online]. © 2013 [cit. 2013-11-24]. Dostupné z: http://www.zamek-jezeri.cz/historie-zamku/zmeny-po-roce-1996/.
[68] Obnova Jezeří. *Oficiální stránky zámku Jezeří* [online]. © 2013 [cit. 2013-11-24]. Dostupné z: http://www.zamek-jezeri.cz/obnova-jezeri/.
[69] Výroční zprávy. *Národní památkový ústav* [online]. © 2003-13 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.npu.cz/ke-stazeni/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/vyrocni-zpravy-rocniky/.

v rámci společenské odpovědnosti firem. Z těchto zdrojů byla financována například úprava arboreta v roce 2007 nebo vybudování požární nádrže pro zámek v roce 2011.[70]

Stabilitu zámku Jezeří v současné době zajišťuje ochranný pilíř bývalého arboreta a přijaté těžební limity. Stabilita krušnohorských svahů je však z důvodu nedaleké těžební aktivity stále vratká – v okrajových částech arboreta každoročně dochází k sesuvům půdy a vzniku trhlin. Také opakované otevírání debaty o prolomení těžebních limitů představuje hrozbu pro další budoucnost zámku.

3.2. Využití zámku pro cestovní ruch

Zámek Jezeří je od roku 1996 zpřístupněn veřejnosti a tedy využíván v cestovním ruchu. V prvním roce na něj zavítalo pouhých 600 návštěvníků.[71] Jak se zlepšoval stav zámku, měnily se též podmínky pro návštěvníky – zvyšoval se počet zpřístupněných místností i jejich vybavení, zlepšovalo se zázemí a doprovodné služby a měnila se také cena vstupného. Dále uvedené informace se vztahují k letní turistické sezoně 2013.

3.2.1. Poloha a dostupnost

Zámek Jezeří se nachází na úpatí Krušných hor, přibližně 15 kilometrů jihozápadně od Litvínova. Zámek spadá do katastrálního území města Horní Jiřetín. Nejbližším osídlením je obec Černice, vzdálená od zámku přibližně dva kilometry.

Automobilem lze pokračovat z Černic dále asi 1,5 km po slepé silnici a následně ještě vlevo po asfaltové cestě asi 500 metrů vzhůru k zámku. Parkoviště je umístěno asi 150 metrů pod zámkem a je nehlídané. Vstup pro návštěvníky je z technických důvodů umožněn horní brankou přes zámeckou zahradu. Hlavní brána je otevřena pouze výjimečně, například během každoroční akce Oživlá strašidla.

Do Černic se lze dopravit také autobusovou linkou MHD č. 14 z Litvínova. Linka jezdí v pracovní dny 1-3x za hodinu a o víkendu jednou za hodinu. Cesta z od litvínovského vlakového nádraží do Černic trvá asi 20 minut. Dále lze k zámku pokračovat pěšky po příjezdové cestě pro automobily.

[70] Výroční zprávy. Národní památkový ústav [online].
[71] Státní zámek Jezeří nabízí netradiční prohlídky. *Historie Oseka* [online]. [cit. 2013-11-17]. Dostupné z: http://historie.osek.cz/clanky/stripky-z-dneska/statni-zamek-jezeri-nabizi-netradicni-prohlidky.

Pro pěší turisty se naskýtá více možností, jelikož okolo zámku prochází několik značených turistických tras. Po úpatí Krušných hor je na Jezeří možno přijít po modré trase z Horního Jiřetína (5,5 km) nebo po žluté trase z Vysoké Pece (6 km). Sestoupit k zámku lze i z vrcholových partií Krušných hor, a to po zelené trase z Hory sv. Kateřiny (10,5 km), po červené a dále zelené trase z Nové Vsi v Horách (8,5 km), případně po modré trase z Rudolic v Horách (10 km). Všechny trasy vedou lesnatou horskou krajinou, některé z nich jsou sjízdné i pro cyklisty.

Důl Československé armády znemožňuje příjezd k zámku od jihozápadu, z 10 km vzdáleného města Jirkov. Z této strany se lze k zámku dostat pouze pešky, po již zmiňované žluté turistické trase z Vysoké Pece.

3.2.2. Otevírací doba

Návštěvní sezóna trvá na Jezeří podobně jako na většině objektů pod správou Národního památkového ústavu od 1. dubna do 31. října. V hlavní turistické sezóně, tj. od května do září, je zámek otevřen pro návštěvníky denně mimo pondělí od 10 do 18 hodin. V dubnu a v říjnu je otevřeno pouze o víkendech a svátcích, přičemž v dubnu mezi 10-17 hodinou, v říjnu je otevírací doba ještě o hodinu kratší (10-16).

Prohlídka zámeckých interiérů začíná vždy v celou hodinu, poslední prohlídka je hodinu před koncem otevírací doby. Sklepení s pohádkovými bytostmi je možno navštívit po domluvě s průvodcem kdykoli během otevírací doby. Provedení mimo návštěvní dobu, případně mimo sezónu, je možné po předchozí domluvě s vedením zámku za příplatek. Areál zámku je v návštěvní době volně přístupný.

3.2.3. Prohlídkové okruhy

Zámek Jezeří nabízí v současnosti návštěvníkům dva prohlídkové okruhy: I. Prohlídkový okruh - zámecké interiéry (náznaková expozice) a II. Prohlídkový okruh - sklepení (pohádkové bytosti a strašidla).

Délka I. prohlídkového okruhu je přibližně 60 minut a návštěvníky seznamuje s historií zámku a probíhajícími rekonstrukcemi. Jeho trasa se rok od roku mění podle toho, jak se daří zpřístupňovat další prostory. V sezóně 2013 mohli zájemci navštívit v přízemí hlavní chodbu, zámeckou kapli a dva lovecké pokoje v jižní části zámku. Poté vystoupali po hlavním reprezentativním schodišti do prvního patra a zde prošli hlavní chodbou do apartmá kněžny (Malý salon, pracovna, šatna, koupelna a samostatná

ložnice kněžny) v severozápadním křídle zámku. Dále je návštěvníkům zpřístupněna severní věž s pokoji služebnictva (pokoj služky/chůvy a pokoj švadlenky) a nejnověji také apartmá knížete s knížecím salónem.

II. okruh je určen především dětem a zabere jen cca 10 minut. Jedná se o samostatnou prohlídku zámeckých sklepení, ve kterých je instalována stálá expozice pohádkových bytostí a strašidel.

Do budoucna je plánováno rozšíření prohlídkových okruhů (podle koncepce budoucího využití zámku se uvažuje o třech prohlídkových trasách[72]). Záleží však hlavně na tom, jak budou postupovat opravy dalších místností a zda se podaří získat vhodné vybavení. Návštěvníkům dosud nejsou přístupné některé cenné prostory, jako například tzv. divadelní sál.

Nicméně jeden nový návštěvnický okruh na zámku Jezeří bude hotov už v příštím roce. Mělo by se jednat o malý okruh bez průvodce, zahrnující přibližně tři místnosti, ve kterém se návštěvníci formou výstavy nejrůznějších nálezů, fotografií a článků budou moci seznámit s vybranými aspekty historie i současnosti zámku.[73]

3.2.4. Vstupné

Výši vstupného na zámku Jezeří v roce 2013 ukazuje tabulka č. 13. Jak můžeme vidět, v případě I. prohlídkového okruhu zámek uplatňuje cenovou diskriminaci, tak jak je to obvyklé na většině památkových objektů. Zvýhodněny jsou vybrané skupiny obyvatelstva – děti, studenti, senioři a zdravotně postižení. Na II. prohlídkový okruh platí jednotné vstupné.

Příplatek za cizojazyčný výklad nebo za provedení mimo sezónu je řešen formou 100% přirážky k běžnému vstupnému. Za provedení mimo návštěvní dobu činí výše přirážky 50%.

V případě konání speciálních akcí na zámku se vstupné stanovuje zvlášť. Například na letošní akci Oživlá strašidla platilo na Velký okruh plné vstupné 80 Kč, snížené vstupné 60 Kč a pro děti do 6 let 10 Kč. Na Malý okruh pak plné vstupné 40 Kč a snížené vstupné 20 Kč. V době konání Zahradní květinové slavnosti koncem září byl

[72] Osobní a elektronická komunikace s p. Přibylem. Zmiňovaná koncepce vznikla v 90. letech a bohužel nebyla k dohledání ani ve sbírkách Národního památkového ústavu, ani mezi interními materiály zámku Jezeří.
[73] Osobní a elektronická komunikace s p. Přibylem.

zase mimořádně zpoplatněn vstup na zahradu ve výši 10 Kč na osobu. Zvláštní vstupné bylo stanoveno i na prodloužené kastelánské prohlídky nebo na hudební koncerty.

Tabulka č. 13: Ceník vstupného na zámku Jezeří pro rok 2013

I. prohlídkový okruh	Základní vstupné	60 Kč
	Snížené vstupné	40 Kč
	Rodinné vstupné (2 dospělí a max. 3 děti do 15 let)	150 Kč
	Děti od 3 do 6 let (v doprovodu rodičů)	5 Kč
	Děti do 6 let (v hromadné výpravě s doprovodem)	20 Kč
II. prohlídkový okruh	Jednotné vstupné	20 Kč

Zdroj: *Oficiální stránky Zámku Jezeří* [online].

3.2.5. Další nabízené služby

Na zámku Jezeří se konají pravidelně výstavy. Výstavních prostor je v areálu zámku hned několik – hlavním výstavním prostorem je zámecká stříbrnice, do níž bývá vstup v době konání výstavy zpoplatněn. Expozice bývají umístněny také v zámecké kočárovně či v budově panského domu v místnosti za pokladnou. Do obou posledně zmiňovaných prostor je vstup volný. Na Jezeří probíhala v minulých letech například výstava zvířecích lebek ze soukromé sbírky Přemysla Rabase (2009), výstava fotografií Miloše Žihly „Jezeří a okolí“ (2009), výstava kočárů, saní a zemědělských strojů v kočárovně (2009), výstava obrazů J. Kvapila (2010), expozice dobových fotografií z pobytu Lobkowiczů na Jezeří (2010), nebo putovní výstava „Zničené kostely severních Čech v letech 1938–1989“ (2012).[74]

Co se týče komerčního využití objektu, zámek Jezeří nabízí zájemcům možnost upořádání svatebního obřadu na zámku. Obřad lze uskutečnit jak v interiéru (obvykle ve Velkém sále nebo Malém salónu, po domluvě je možné zajistit obřad i v jiných místnostech), tak v exteriéru, v zámecké zahradě. Cena za pronájem prostor činí 2 500 Kč. V ceně je zahrnuta možnost fotografování a filmování v zámeckých interiérech,

[74] *Oficiální stránky Zámku Jezeří* [online]. © 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://www.zamek-jezeri.cz/. a Výroční zprávy. *Národní památkový ústav* [online].

květina na stůl a reprodukovaná hudba po dobu konání obřadu. Na Jezeří se ročně uskuteční kolem 30 svateb[75], jedná se tedy o významný vedlejší zdroj příjmu pro zámek.

Jiné formy komerčního využití nejsou na zámku Jezeří běžné. Vzhledem k tomu, že na objektu probíhají rekonstrukce a i běžný návštěvnický provoz podléhá omezením a provizoriím, lze konstatovat, že zámek Jezeří nenabízí v současném stavu vhodné podmínky pro komerční využití. Zámek byl sice několikrát využit pro filmování, bylo to však ještě v době chátrání objektu.[76]

3.2.6. Pořádané akce

Zámek Jezeří pořádá pro návštěvníky každoročně mnoho speciálních akcí. Některé akce mají na Jezeří dlouholetou tradici, jiné se pořádají jen výjimečně nebo se již od jejich pořádání upustilo. Důvodů k pořádání akcí má zámek několik. Za prvé je to možnost, jak přilákat návštěvníky na objekt opakovaně. Za druhé zámek Jezeří vzhledem k probíhajícím opravám nemůže návštěvníky ohromit honosnými interiéry ani vybavením, musí tedy ještě více než jiné památkové objekty dbát na doprovodné akce. V neposlední řadě mají některé z pořádaných akcí významný vliv na návštěvnost objektu.

V roce 2013 proběhlo na zámku z kapacitních důvodů méně akcí, než bývalo zvykem v minulých letech.[77] Jejich přehled uvádí tabulka č. 14. Začátkem sezóny se konala na zámku velikonoční výstava s názvem „Zapomenutá krása liturgických oděvů“, která byla zahájena koncertem duchovní hudby. Druhý víkend v červnu nabídl zámek v rámci celorepublikové akce „Víkend otevřených zahrad“ zájemcům mimořádné prohlídky zámeckého arboreta. V srpnu probíhal na zámku druhý ročník akce „Hudební léto v Jezeří“, letos pořádaný ke 200. výročí úmrtí Jana Josefa Röslera, jednoho z kapelníků lobkowiczké kapely. Festival navazující na slavnou hudební tradici zámku Jezeří nabídl cyklus koncertů klasické hudby včetně Röslerovy komorní opery Vrahem z pomsty. Poslední srpnovou sobotu se zámek Jezeří zapojil do celorepublikové akce „Hradozámecká noc“ – v jejím rámci se návštěvníci mohli zúčastnit noční

[75] Osobní a elektronická komunikace s p. Přibylem.
[76] V 80. letech se na zámku Jezeří natáčel americký horor Kvílení vlkodlaků. V jedné z místností jsou zase k vidění kulisy po polských filmařích – malby na stěně včetně polských nápisů.
[77] Vzhledem k faktu, že zámek Jezeří disponuje jen 5 stálými zaměstnanci, z důvodu zdravotních problémů kastelánky nebylo možno věnovat zajištění doprovodných akcí tolik času jako v minulých letech.

prohlídky zámku zakončené ohnivou show. Během „Dnů evropského dědictví“ na zámku proběhly speciální „kastelánské prohlídky“, tj. rozšířené prohlídky do jinak nepřístupných prostor zámku. Koncem září se na zámku konal třetí ročník „Zahradní květinové slavnosti“, během které špičkoví floristé vyzdobili zámeckou zahradu a vybrané prostory zámku. Návštěvní sezóna 2013 byla zakončena tradiční akcí „Oživlá strašidla“. V minulých letech na zámku probíhaly i další akce, jako například Netopýří noc, Dětský den, Irské odpoledne, Kelti na Jezeří, Den s dechovkou či noční prohlídky.

Tabulka č. 14: Akce konané na zámku Jezeří v roce 2013

Název akce	*Datum konání*
Koncert duchovní hudby	30. 3.
Výstava „Zapomenutá krása liturgických oděvů“	30. 3. – 10. 4.
Víkend otevřených zahrad	8. – 9. 6.
Hudební léto v Jezeří	3. 8. – 31. 8.
Hradozámecká noc	31. 8.
Dny evropského dědictví	14. – 15. 9.
Zahradní květinová slavnost	28. – 29. 9.
Oživlá strašidla	26. – 27. 10.

Zdroj: Kulturní přehled 2013. *Zámek Jezeří* [online].

Obecně lze akce pořádané na zámku Jezeří rozdělit do tří kategorií. První skupinou jsou celorepublikové akce, do kterých se zapojují každoročně desítky památkových objektů. Obvykle je stanoveno hlavní téma akce a zapojené památky mu přizpůsobí svůj program. Výhodou je, že podobné akce mají díky svému celorepublikovému rozsahu zajištěnou publicitu a návštěvníci jsou tak o jejich pořádání informováni s předstihem. Do této kategorie lze řadit Hradozámeckou noc, Víkend otevřených zahrad a Dny evropského dědictví. Druhou skupinou jsou akce spojené s něčím, co je pro danou památku specifické – v případě zámku Jezeří jsou to například koncerty klasické hudby nebo festival Hudební léto v Jezeří, které odkazují k hudební minulosti zámku. Poslední skupinou jsou pak akce, které jsou na zámku s úspěchem pořádány mnoho let a díky tomu jsou již se zámkem Jezeří neodmyslitelně spjaty. Do této kategorie můžeme zařadit Oživlá strašidla.

Již několikrát byla zmiňována akce Oživlá strašidla. Jedná se o nejúspěšnější akci zámku Jezeří s dlouholetou tradicí – v roce 2013 proběhl již 17. ročník.[78] Akce se koná vždy poslední víkend v říjnu a zakončuje návštěvnickou sezónu. Zámek na dva dny ovládnou nejrůznější strašidla, duchové, upíři a astrální bytosti. Jedna z postav je zároveň průvodcem po celé trase, která se od té klasické prohlídkové liší. V některých místnostech se odehrávají zinscenované výjevy, jinde se mezi strašidly pouze prochází.

Akce je výjimečná svým výtvarným pojetím – zchátralé potemnělé prostory, UV světly nasvícené bílé dekorace a postavy, propracované kostýmy a líčení působí na smysly návštěvníků. Místo klasických pohádkových strašidel najdete na Jezeří spíše netradiční postavy jako harlekýny, zombie panenky apod. Současný neveselý stav zámku se k akci podobného typu výtečně hodí a dodává strašidelným výjevům tu správnou atmosféru. Celkově je prohlídka vizuálně velice působivá a zaujme i dospělé návštěvníky.

Vzhledem k velkému zájmu o akci chodí skupiny v pětiminutových intervalech, přesto je třeba u vstupu vystát frontu. Také vstupné na Oživlá strašidla je vyšší než u klasických prohlídek. Přesto je zájem veřejnosti veliký. Letos byly poprvé návštěvníkům k dispozici dva okruhy – Velký okruh navazoval na tradici z loňských let, odehrával se v zámeckých interiérech a byl určen spíše starším dětem. Malý okruh byl méně strašidelný, vedl zámeckými sklepeními s pohádkovými bytostmi a ocenili ho ti nejmenší návštěvníci. V době konání Oživlých strašidel ožije i nádvoří zámku Jezeří a přilehlé prostory. Nechybí stánky s občerstvením a suvenýry nebo možnost projížďky na ponících.

Akce Oživlá strašidla má zásadní význam pro návštěvnost zámku Jezeří. Poslední říjnový víkend zámek každoročně navštíví několik tisícovek návštěvníků. Vzhledem k tomu, že letošní ročník nabízel dva prohlídkové okruhy, návštěvnost posledního ročníku akce Oživlá strašidla byla rekordních 8706 návštěvníků.[79] Většina návštěvníků totiž zakoupila vstup na oba okruhy a byla tedy do návštěvnosti započítána dvakrát.

[78] Výroční zpráva za rok 2012: Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem. *Národní památkový ústav* [online]. 2013 [cit. 2013-11-19]. Dostupné z: http://www.npu.cz/download/1373460834/%C3%9AOP+v+%C3%9Ast%C3%AD+nad+Labem.pdf.

[79] Osobní a elektronická komunikace s p. Přibylem.

3.2.7. Personální zázemí

Zámek Jezeří je od roku 1996 ve vlastnictví státu a je spravován prostřednictvím Národního památkového ústavu (NPÚ). Do roku 2012 spadal do působnosti Územního odborného pracoviště v Ústí nad Labem. Po reorganizaci NPÚ spadá zámek od ledna 2013, stejně jako ostatní památky v Ústeckém kraji, pod nově zřízenou Územní památkovou správu v Praze.

Zámek Jezeří má v současné době pět stálých zaměstnanců. Kastelánkou zámku je od roku 1996 Mgr. Hana Krejčová. Dále jsou na zámku zaměstnáni dva průvodci (z nichž jeden je zároveň dílčím zástupcem kastelánky a pracovníkem vztahů k veřejnosti), uklízečka a údržbář. Průvodci zastávají zároveň funkci pokladníků. Zámek Jezeří nenajímá na sezónu žádné brigádníky, všechny prohlídky zajišťují stálí průvodci. Výjimkou jsou pouze některé pořádané akce, které si žádají větší personální zázemí (například Oživlá strašidla).

3.2.8. Marketing a propagace

Zámek Jezeří se prezentuje na svých oficiálních internetových stránkách www.zamek-jezeri.cz. Stránky mají podobný design jako webové stránky jiných památkových objektů pod správou Národního památkového ústavu. To může být pro návštěvníka výhodou, protože je mu usnadněna orientace na stránce. Na druhou stranu se nabízí menší prostor pro inovaci, originální grafiku a design, který zaujme na první pohled. Na úvodní stránce bývají uvedeny aktuality a nadcházející akce. Jistou nevýhodou je, že některé z akcí jsou avizovány jen několik dní dopředu a informace o nich tak spoustě zájemců může uniknout. Jiné aktuality bývají na stránkách uvedeny jen zřídka. Kromě webových stránek se zámek Jezeří na internetu prezentuje také facebookovým profilem.

Dále je propagace zámku zajišťována Národním památkovým ústavem, který vydává materiály o památkách pod svou správou. V rámci společné propagace kulturních památek Ústeckého kraje NPÚ vydává souhrnné brožury a prospekty prezentující jednotlivé památkové objekty v kraji, případně speciální tiskoviny, jako je kalendář kulturních akcí na daný rok. Uvedené materiály jsou k dispozici u pokladen zámku Jezeří, u pokladen dalších památkových objektů v Ústeckém kraji a v informačních centrech. Informace o akcích na zámku Jezeří se objevují také na internetových stránkách NPÚ.

Pořádané akce na zámku Jezeří jsou dále propagovány formou výlepů plakátů v nejbližším okolí, skrze turistická informační centra, případně inzercí ve vybraných tiskovinách. Akce Oživlá strašidla byla inzerována také prostřednictvím plakátů v MHD, investováno bylo dokonce do jednoho většího polepu na tramvaj.[80]

Z hlediska propagace zámku je důležitá také publicita v médiích. Může se jednat o upozornění na nadcházející akce, reportáže z akcí a návštěvy zámku nebo rozhovory s kastelánkou. Atraktivní formou propagace jsou televizní pořady a dokumenty – reportáž o zámku Jezeří byla natočena v pořadu Přidej se z 9. června 2010 a v cyklu Mizející místa domova z 25. září 2010.[81] Oba pořady vysílala Česká televize a jsou k dohledání v jejím archivu na internetu.

Další publicitou pro zámek je jeho časté zmiňování v médiích v souvislosti s tématy jako povrchová těžba, sesuvy půdy, prolomení těžebních limitů apod. Zpravodajské příspěvky na toto téma se objevují v médiích pravidelně a u většiny z nich nechybí ilustrační záběry těžební oblasti právě se zámkem Jezeří. Díky tomu má zámek možnost dostat se do povědomí širokého spektra potenciálních návštěvníků.

3.2.9. Okolí zámku

V okolí zámku Jezeří se nachází několik zajímavých míst, které by neměly uniknout zvědavějším návštěvníkům. Mezi drobnými památkami a vyhlídkovými místy v lesích kolem Jezeří (středověká štola, Terezina vyhlídka, Josefinina skála, zřícenina hradu Starý Žeberk, Červený kříž, Šance a další), které jsou dostupné spíše pěším turistům, vynikají tři místa v bezprostřední blízkosti zámku: Čertova kaple, jezeřské arboretum a vyhlídka nad zámkem. Tato místa mají jedno společné – cesta k nim bohužel není nijak značená nebo jsou těžko dostupné. Většina návštěvníků proto jejich návštěvu oželí, ačkoliv se jedná o zajímavá místa, která bývají zmiňována i během prohlídky zámku.

[80] Osobní a elektronická komunikace s p. Přibylem.
[81] Jezeří. *Přidej se* [online]. Česká televize, 9. 6. 2010 [cit. 2013-11-22]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1129337346-pridej-se/210562248410014/. a Černý jelen na Jezeří. *Mizející místa domova* [online]. Epizoda 10/13. Česká televize, 25. 9. 2010 [cit. 2013-11-22]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10267560605-mizejici-mista-domova/210562214000010/.

Čertova kaple

Název Čertova kaple nebo také Hraběcí kaple se vžil pro označení zříceniny na úpatí Jánského vrchu, asi 300 m pod zámkem (její současnou podobu zobrazují snímky v příloze č. 5). Jedná se o nedostavěnou rodinnou hrobku Lobkowiczů z 18. století. Ta měla být postavena na památku bratrů Ferdinanda Viléma a Oldřicha Felixe z Lobkowicz, kteří na tomto místě tragicky přišli o život. Ferdinand Vilém podlehl zranění po napadení divokým kancem, Oldřicha Felixe zabil několik let poté padající kmen stromu. Protože ani jeden nezanechal mužské potomky, jejich smrtí vymřela novosedelsko-jezeřská větev rodu Lobkowiczů.[82]

Mohutná kruhová stavba s kupolí měla být realizována podle návrhu italského architekta Andrease Altomonteho z roku 1753. Výstavbu hrobky provázel nedostatek financí a problémy se stavebními dělníky, z neznámého důvodu (zřejmě vlivem špatných výpočtů nebo použitím chybné technologie) došlo k opakovanému zřícení klenby. Stavba tak nebyla nikdy dokončena. Místní lid posléze začal věřit, že je místo prokleté a že neúspěch stavby měly na svědomí temné síly. Vznikla pověst, že klenbu hrobky zničil ďábel, který na sebe vzal podobu velkého černého jelena.[83] Odtud se vžil název Čertova kaple. Stavba a její okolí má do dnešní doby zvláštní atmosféru, například působí tísnivě na zvířata.

K Čertově kapli vede lesní pěšina, na kterou se lze dostat z příjezdové cesty k parkovišti pod zámkem – asi v půli kopce je třeba zahnout vlevo do lesa. Po většinu roku je kaple ukrytá mezi stromy a z příjezdové cesty není odbočka k ní nijak značená. Cesta ke kapli ani okolí samotné kaple navíc není příliš udržované, nachází se zde vzrostlé křoviny, někdy i následkem větrných kalamit popadané stromy. Pro případného zájemce je tak poměrně složité stavbu nalézt, ačkoli historie hrobky a pověst o Černém jelenovi bývá při prohlídce zámku zmiňována.

Arboretum

K zámku Jezeří v minulosti patřil rozsáhlý park. Z něj se dochovala do dnešní doby jen malá zahrada v horní části zámku – původní barokní zahrada umístěná na vrchní terase, na kterou se vstupovalo přímo z tzv. lesního pokoje. V dřívějších dobách byla zahrada zdobena loubím, špalíry a alejemi a sahala až do okolních lesních svahů.

[82] Čertova kaple. *HOJIČ: Horní Jiřetín a Černice* [online]. 3/2010 (říjen) [cit. 2013-11-20]. Dostupné z: files.koreny.cz/200003527-17ecc182c7/Hojic%203-2010.pd.
[83] KOUKAL, Pavel, ed. et al. *Státní zámek Jezeří*. Str. 35.

Ve výzdobě nechyběly antické sochy, vodní kaskády, fontánky, medvědinec ani umělá jeskyně neboli grotta. Ve vrchní části zámku se dále nacházela rozsáhlá obora, ve spodní části zase okrasné školky.[84]

V roce 1836 přistoupili Lobkowiczové k rozsáhlé krajinářské úpravě okolí a založili ve spodní části pod zámkem anglický park, tzv. arboretum. Tvořila ho soustava palouků, rybníků napájených vodou z Albrechtického a Šramnického potoka a stinných hájů. Travnaté plochy oživovaly květinové záhony, fontány, vodotrysky a drobné romantické stavby – pavilon a tzv. švýcarský dům. Palmy a další teplomilné rostliny byly umístěny ve speciálních sklenících. Celý park zabíral v roce 1838 plochu 50 hektarů a místní lesnické a zahradnické školky byly proslulé.[85] V jezeřském arboretu se nacházely některé velmi cenné exempláře dřevin, jako převislé buky, habry, jedlé kaštanovníky, zmaliničníky japonské, liliovník tulipánokvětý, platan pestrolistý, jeřáb břek a šácholany (magnolie).[86] V 70. letech 20. století, kdy bylo arboretum v souvislosti s plánovaným zánikem inventarizováno, byla úhrnná hodnota dřevin na zkoumané části parku vyčíslena na více než 378 milionů Kčs, přičemž celková hodnota parku se odhadovala na půl miliardy Kčs.[87] Některé ze vzácných dřevin po zániku parku putovaly do zámeckých parků a botanických zahrad po celé republice.

Nejznámějším stromem arboreta byl tzv. Albrechtický dub, který rostl na spodní hranici parku a již v době jeho vzniku byl obdivován kvůli svému stáří a mohutnosti. Dub měřil v obvodu kolem 10 metrů a jeho stáří se odhadovalo na 800-1000 let. Patřil mezi tzv. hraniční stromy a údajně byl jedním z nejstarších stromů v Čechách vůbec. Smutný osud strom postihl v srpnu 1993, kdy byl opakovaně úmyslně zapálen, zřejmě v souvislosti s vyhrocenou situací okolo těžby uhlí.[88]

Nyní je arboretum pod zámkem už jen pozůstatkem slavné minulosti. Část arboreta byla vykácena a odtěžena, dochoval se jen zlomek původního území a z dřívějších krás v něm mnoho nenajdeme. Arboretum však bývá často skloňováno v médiích kvůli jeho roli ochranného stabilizačního pilíře. Zjednodušeně se jedná o území, které nesmí být odtěženo, jelikož zajišťuje stabilitu svahu, na kterém je postaven zámek Jezeří. Torzo parku je od roku 1990 pod památkovou ochranou a má se stát

[84] KOUKAL, Pavel, ed. et al. Státní zámek Jezeří. Str. 26.
[85] Jezeřské arboretum. *Krušné hory na Mostecku* [online]. 24. srpna 2009 [cit. 2013-11-20]. Dostupné z: http://rangiroa.sweb.cz/jezeri/arboretum.html.
[86] KOUKAL, Pavel, ed. et al. *Státní zámek Jezeří*. Str. 26.
[87] Jezeřské arboretum. *Krušné hory na Mostecku* [online].
[88] Tamtéž.

oporou ekologické stability celého území.[89] Těžební činnost probíhající v bezprostřední blízkosti arboreta však představuje trvalou hrozbu pro celou zónu.

Jezeřské arboretum se nachází po levé straně asfaltové silnice z Černic k zámku a je v současné době návštěvníkům volně přístupné. Chybí však cenné dřeviny, zanikly zahradní stavby i dva ze tří rybníků a celé území je v zanedbaném stavu. Při různých speciálních akcích se v arboretu konají komentované prohlídky – letos byly například dvě uspořádány v rámci Víkendu otevřených zahrad.

Vyhlídka nad zámkem

Jedná se o vyhlídkový bod ve svahu asi 200 metrů nad zámkem Jezeří. Svah pod vyhlídkou je holý a tak místo nabízí jedinečný pohled na samotný zámek i do kraje pod zámkem. Je třeba podotknout, že z nádvoří ani z horní zahrady zámku Jezeří není možno cele spatřit krajinu pod zámkem – výhled zakrývají stromy i samotná stavba, pouze z některých míst se nabízí částečný výhled do údolí. Vyhlídka je tak jedinečným místem ke zhlédnutí celé scenérie pod zámkem. Z místa je možno vidět zleva Litvínov, čelně hnědouhelnou pánev (důl Československé armády a důl Vršany) v pozadí s městem Most a vrcholky Českého středohoří, po pravé straně pak výhled uzavírá Jirkov a Chomutov. Také pohled na samotný zámek s „měsíční krajinou“ v pozadí je z tohoto místa velice působivý. Panorama z vyhlídky nad zámkem je zdokumentováno v příloze č. 6.

Na vyhlídku se dá dostat dvěma způsoby. Přímější, ale fyzicky náročnější variantou je vystoupat od horní branky zámku kolmo vzhůru svahem asi 200 metrů. Delší, avšak pohodlnější varianta je asi kilometr dlouhý výstup po asfaltové cestě od horní branky. Cesta je navíc vhodná i pro cyklisty a dětské kočárky. V tomto případě je třeba po žluté a modré turistické značce dojít na rozcestí Pod Jánským vrchem, tam opustit značenou cestu a pokračovat po asfaltové cestě doprava. Zatímco v prvním případě je vyšlapaná pěšina od horní branky patrná na první pohled, o existenci druhé trasy návštěvníci obvykle nevědí. Většina se tak nechá strmým svahem a nepohodlnou cestou od výstupu na vyhlídku odradit.

[89] KOUKAL, Pavel, ed. et al. *Státní zámek Jezeří*. Str. 28.

3.3. Návštěvnost zámku

Vývoj návštěvnosti zámku Jezeří v letech 2003-2012 ukazuje tabulka č. 15. V návštěvnosti lze sledovat až do roku 2011 vzestupný trend. Výjimkou byl propad v roce 2005, kdy návštěvnost klesla pod deset tisíc návštěvníků – ten byl způsoben uzavřením zámku v měsíci srpnu z důvodu odstraňování následků větrné kalamity. Zlomový byl pro Jezeří rok 2010, kdy se poprvé podařilo překonat hranici dvaceti tisíc návštěvníků. V následujícím roce zámek dosáhl historického maxima, když ho navštívilo 22 456 osob. V roce 2012 došlo k mírnému poklesu návštěvnosti, v letošní sezóně se návštěvnost znovu vyšplhala nad dvacet tisíc návštěvníků.

Tabulka č. 15: Návštěvnost zámku Jezeří 2003-2013

Rok	*Platící*	*Neplatící*	*Platící+ Neplatící*
2003	10 513	491	11 004
2004	10 021	809	10 830
2005	7 616	586	8 202
2006	12 001	568	12 569
2007	12 924	1 115	14 039
2008	14 334	741	15 075
2009	13 996	1 514	15 510
2010	19 182	2 592	21 774
2011	21 258	1 207	22 465
2012	-	-	18 302
2013			21 229

Zdroj: Výroční zprávy. *Národní památkový ústav* [online].

Zámek Jezeří v současnosti navštíví denně v průměru 100 osob. Více návštěvníků přichází na zámek tradičně o víkendech, státních svátcích a v úterý. Z hlediska návštěvnosti jsou významné také pořádané akce. Například jen akce Oživlá strašidla, pořádaná poslední říjnový víkend, přilákala na zámek v letošním roce přes čtyři tisíce osob, které ve výsledku díky dvěma prohlídkovým okruhům znamenaly až dvojnásobek platících návštěvníků.

Většina návštěvníků zámku je české národnosti. Statistika země původu návštěvníků v jednotlivých letech bohužel není k dispozici, NPÚ však uvádí, že v roce 2008 navštívilo zámek Jezeří 507 cizinců[90], což představuje pouhých 3,36% z celkového počtu návštěvníků v daném roce. Vedení zámku přesný počet zahraničních

[90] Výroční zprávy. *Národní památkový ústav* [online].

návštěvníků nesleduje, odhaduje však, že cizinci každoročně představují 2-3% z celkové návštěvnosti. Mezi zahraničními návštěvníky převažují Němci, jezdí však i návštěvníci z Dánska, Francie a Holandska, stoupá také počet Poláků, Ukrajinců a Rusů.[91]

Tabulka č. 16: Návštěvnost státních památkových objektů v Ústeckém kraji

	2003	***2004***	***2005***	***2006***	***2007***
Benešov nad Ploučnicí	7 633	7 699	9 175	6 934	10 424
Duchcov	18 431	18 164	19 137	14 154	19 491
Házmburk	17 006	14 386	15 054	14 250	18 032
Jezeří	11 004	10 830	8 202	12 001	14 039
Krásný Dvůr	15 853	17 281	12 528	9 760	11 943
Libochovice	24 843	28 562	24 214	22 456	26 003
Most	8 645	7 426	14 501	5 720	14 996
Ploskovice	28 141	29 858	36 136	30 744	31 713
Říp	9 379	9 395	10 201	11 469	12 358
Velké Březno	9 263	7 960	8 147	6 841	7 934
Zubrnice	21 502	19 529	19 021	22 233	24 472
	2008	***2009***	***2010***	***2011***	***2012***
Benešov nad Ploučnicí	10 781	9 562	10 961	12 483	13 365
Duchcov	12 799	10 858	9 465	10 449	9 864
Házmburk	22 460	25 124	20 091	24 271	21 768
Jezeří	15 075	15 510	21 774	22 465	18 302
Krásný Dvůr	12 496	11 034	9 889	9 980	9 314
Libochovice	22 715	23 253	20 269	20 275	18 532
Most	12 600	11 318	11 422	12 027	10 745
Ploskovice	25 687	26 919	22 107	27 439	28 106
Říp	11 021	10 770	10 226	12 519	7 932
Velké Březno	6 902	6 992	9 773	9 901	10 231
Zubrnice	22 802	19 929	19 130	21 118	16 889

Zdroj: Výroční zprávy. *Národní památkový ústav* [online].

3.3.1. Konkurenční objekty ve státním vlastnictví

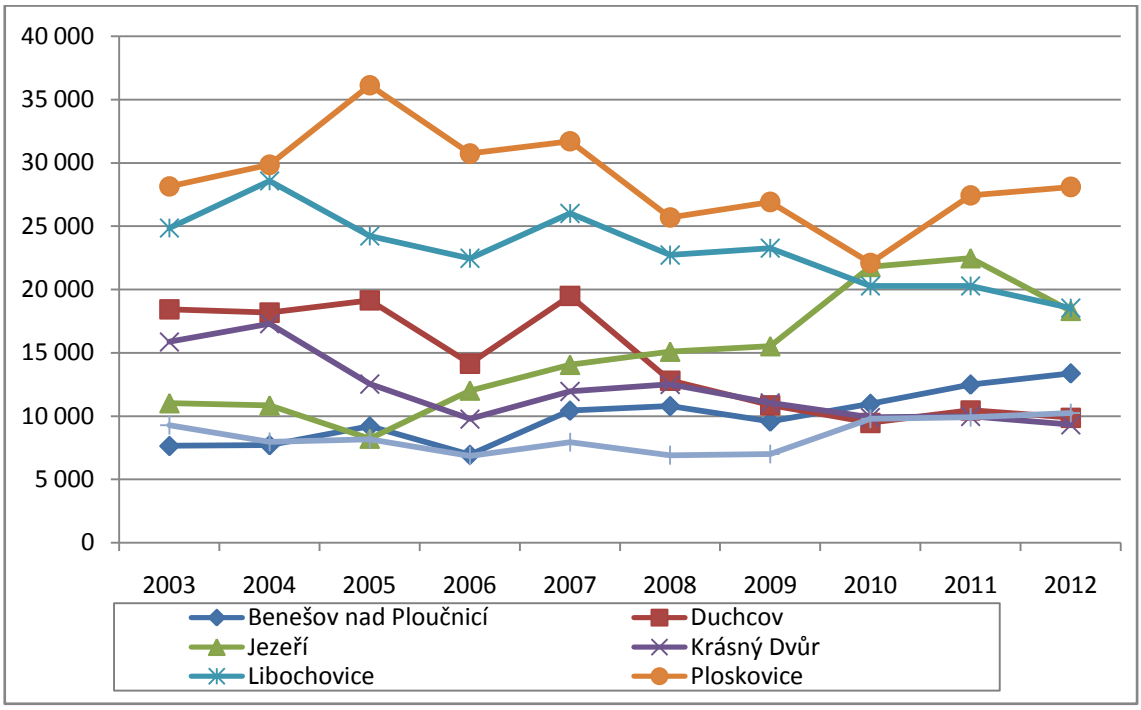
V Ústeckém kraji se nachází dalších 11 památkových objektů pod správou NPÚ, které jsou zpřístupněny pro veřejnost. Je to zámek Benešov nad Ploučnicí, zámek Duchcov, hrad Házmburk, zámek Krásný Dvůr, zámek Libochovice, kostel v Mostě, zámek Ploskovice, rotunda sv. Jiří na Řípu, zámek Stekník, zámek Velké Březno a Skanzen lidové architektury Zubrnice. Tabulka č. 16 zobrazuje vývoj návštěvnosti těchto objektů v letech 2003-2012 a porovnává je s návštěvností zámku Jezeří. V

[91] Osobní a elektronická komunikace s p. Přibylem.

tabulce není uveden zámek Stekník, který prochází celkovou rekonstrukcí a je veřejnosti zpřístupněn teprve od roku 2012, a to pouze v omezené míře.

Z uvedených památek lze za přímou konkurenci zámku Jezeří považovat především ostatní zámky, kterých je na území kraje celkem sedm. Proto se další rozbor návštěvnosti bude zabývat pouze jimi. Pro lepší názornost je vývoj návštěvnosti zámků zobrazen graficky. Z ostatních památkových objektů se tradičně vysokou návštěvností může chlubit hrad Házmburk a skanzen Zubrnice.

Graf č. 1: Návštěvnost státních zámků v Ústeckém kraji 2003-2012

Zdroj: Výroční zprávy. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2013-11-15].

Z grafu č. 1 vyplývá, že Jezeří je jediným zámkem v Ústeckém kraji, jehož návštěvnost dlouhodobě výrazně stoupá. Dalším zámkem se vzestupnou tendencí návštěvnosti je Benešov nad Ploučnicí, který se však pohybuje v mnohem nižších celkových číslech.

Zámkem vykazujícím dlouhodobě nejvyšší návštěvnost v kraji jsou Ploskovice. Na pomyslné druhé příčce se dlouho pohyboval zámek Libochovice, jeho návštěvnost však v posledních letech klesá. V letech 2010 a 2011 ho předskočilo právě Jezeří a stalo se tak druhým nejnavštěvovanějším zámkem v kraji. Z toho v roce 2010 se umístilo v těsném závěsu za prvními Ploskovicemi – rozdíl mezi oběma zámky byl pouhých 333 návštěvníků.

Za hlavního konkurenta zámku Jezeří lze považovat zámek Duchcov, a to především díky jeho geografické blízkosti, neboť se jako jediný z výše uvedených zámků nachází v regionu Podkrušnohoří. Když se podíváme na vývoj návštěvnosti zámku Duchcov, vidíme, že až do roku 2007 Jezeří v návštěvnosti předčil, z toho v některých letech výrazně. Od roku 2007 ale návštěvnost duchcovského zámku každoročně klesá a za poslední tři roky se pohybuje pouze přibližně na 50% návštěvnosti zámku Jezeří. Zámek Duchcov přitom nabízí v současnosti návštěvníkům tři prohlídkové okruhy, tedy o jeden více než Jezeří.

O postavení zámku Jezeří mezi konkurenčními objekty může napovědět také srovnání kulturních akcí konaných na jednotlivých objektech. Počet akcí byl Národním památkovým ústavem sledován v letech 2004-2011 (s výjimkou roku 2008) a je uveden v tabulce č. 17. Čísla za jednotlivé roky se v případě některých zámků, včetně Jezeří, výrazně liší. Nabízí se proto otázka, zda tyto objekty v průběhu sledování nezměnily metodiku počítání jednotlivých akcí.

Dlouhodobě vykazuje nejvíce pořádaných akcí zámek Ploskovice. Od roku 2009 však uvádí téměř stejný počet pořádaných akcí také zámek Jezeří, v roce 2011 jich uspořádal dokonce nejvíce v kraji. Většina akcí pořádaných na zámku Jezeří spadá pod označení „kulturní vložky“ nebo „akce při prohlídkách“, je tedy otázkou, zda další zámky v kraji nepočítají tento typ akcí odlišně. Přesto lze konstatovat, že zámek Jezeří patří v tomto ohledu mezi nejaktivnější zámky v kraji.

Tabulka č. 17: Počet akcí pořádaných na státních zámcích v Ústeckém kraji

	2004	***2005***	***2006***	***2007***	***2008***	***2009***	***2010***	***2011***
Benešov n. Pl.	28	64	45	34	-	48	46	62
Duchcov	29	29	31	79	-	26	29	36
Jezeří	16	20	20	12	-	213	209	226
Krásný Dvůr	6	5	9	50	-	54	55	32
Libochovice	36	23	33	26	-	30	26	27
Ploskovice	107	147	108	119	-	273	233	39
Velké Březno	39	42	81	60	-	74	79	77

Zdroj: Výroční zprávy. *Národní památkový ústav* [online].

Pro úplnost je třeba zmínit, že ačkoli zámek Jezeří v krajském srovnání vykazuje průměrnou až nadprůměrnou návštěvnost, ve srovnání s památkovými objekty v rámci České republiky je počet návštěvníků okolo 20 tisíc osob ročně podprůměrný. Památky v Ústeckém kraji obecně v návštěvnosti spíše zaostávají za objekty v jiných krajích.

3.3.2. Ostatní konkurenční objekty

Další konkurencí pro zámek Jezeří mohou být také památkové objekty v soukromém, církevním nebo obecním vlastnictví. Na území celého Ústeckého kraje se nachází několik desítek těchto objektů, proto se práce dále zaměří pouze na památky, které se nacházejí v regionu Podkrušnohoří. Sem lze řadit cisterciácký klášter v Oseku, zříceninu hradu Hasištejn, zámek v Klášterci nad Ohří nebo Červený Hrádek u Jirkova. Návštěvnost uvedených objektů v letech 2005-2012 zobrazuje tabulka č. 18. Údaje jsou v některých letech nekompletní, protože vlastníci památky nedali souhlas se zveřejněním daného údaje. Stačí však alespoň k rámcové představě o návštěvnosti daného objektu.

Tabulka č. 18: Návštěvnost vybraných památkových objektů v Podkrušnohoří

	2005	***2006***	***2007***	***2008***
Osek	6 820	7 303	6 307	7 596
Hasištejn	13 050	10 620	11 330	10 180
Klášterec nad Ohří	15 620	*	17 095	21 250
Červený Hrádek	21 658	21 873	*	9 419
	2009	***2010***	***2011***	***2012***
Osek	5 564	5 737	9 330	3 762
Hasištejn	12 458	*	8 036	10 515
Klášterec nad Ohří	22 523	18 295	18 850	17 454
Červený Hrádek	8 148	*	*	19 722

* majitel památkového objektu nedal souhlas ke zveřejnění individuálních údajů
Zdroj: Statistická data v publikacích. *NIPOS* [online].

Osecký klášter a zřícenina hradu Hasištejn jsou typově jiné objekty než zámek a nelze je tedy považovat za přímé konkurenty zámku Jezeří. V případě kláštera Osek se dá dokonce předpokládat, že se budou oba objekty navzájem doplňovat a někteří návštěvníci návštěvu obou památek spojí. Klášter je totiž od zámku vzdálen jen přibližně 20 kilometrů. Osecký klášter je ve vlastnictví cisterciáckého řádu a prohlídky nabízí od dubna do října.

Zámek Červený Hrádek je od Jezeří vzdálen ještě méně, pěší turisty od něj dělí pouhých 9 kilometrů. Vzdálenost pro automobil je však větší, protože přímá silnice ze zámku na Jirkov je přerušena povrchovým dolem. Barokní zámek je v obecním vlastnictví a kromě prohlídkových okruhů nabízí také ubytovací, gastronomické a konferenční služby. Jak je patrné z tabulky č. 5 (ačkoli data za objekt jsou neúplná), návštěvnost Červeného Hrádku v minulých letech značně kolísala. Lze však

konstatovat, že se pohybuje na podobné výši jako návštěvnost zámku Jezeří. Výhodou zámku Červený Hrádek je to, že se jedná o čerstvě zrekonstruovaný objekt, který kromě kulturně-vzdělávacích služeb nabízí také širokou škálu komerčního využití. Lze předpokládat, že účastníci komerčních akcí absolvují také prohlídku zámku, čímž se zvyšuje celková návštěvnost objektu. Finanční prostředky získané z komerční činnosti jsou významným zdrojem pro stabilní rozvoj zámku do budoucna. Podobný příjem zámku Jezeří chybí.

Návštěvnost zámku v Klášterci nad Ohří je podobná jako návštěvnost zámku Jezeří v posledních letech. Rozdílem mezi oběma objekty je návštěvnická sezóna – zámek Klášterec nad Ohří je pro návštěvníky otevřen celoročně, z toho v letní sezóně sedm dní v týdnu. Oproti zámku Jezeří nabízí více prohlídkových okruhů, celkem tři. Okruhy jsou však spíše výstavního charakteru (expozice porcelánu, expozice drahých kamenů). Jeden z prohlídkových okruhů je, obdobně jako na Jezeří, zaměřen na děti. Cena vstupného na zámku Klášterec nad Ohří je o něco vyšší než na zámku Jezeří. Zámek nabízí také možnost pronájmu prostor ke komerčním účelům. Jak zámek v Klášterci nad Ohří, tak zámek Červený Hrádek jsou součástí projektu „5 zámků v Krušnohoří“, který v rámci přeshraniční spolupráce sdružuje zámky na české a německé straně hor a zajišťuje jejich společnou propagaci.

4. Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření probíhalo na zámku Jezeří během letní turistické sezóny 2013. Snahou autorky bylo podchytit co nejpestřejší spektrum návštěvníků, dotazování proto probíhalo jak ve všedních dnech, tak o víkendu. Návštěvníci byli na Jezeří osloveni ve dnech 2. července, 12. července, 11. srpna, 8. září a o víkendu 26. a 27. října. Dotazník byl určen pouze návštěvníkům, kteří v daný den absolvovali prohlídku. Zachyceni byli jak návštěvníci, kteří absolvovali některý z klasických prohlídkových okruhů, tak účastníci jedné ze speciálních akcí konaných na zámku (akce Oživlá strašidla).

Cílem dotazníkového šetření bylo získat informace o skladbě návštěvníků zámku Jezeří, o jejich motivaci a spokojenosti s nabízenými službami. Dotazník obsahoval celkem 15 otázek týkajících se návštěvy zámku a 4 kontrolní sociodemografické otázky. Snahou autorky bylo umožnit respondentům rychlé vyplnění dotazníku, aby byla jejich návštěva zámku co nejméně narušena. Proto byla naprostá většina otázek uzavřených, případně polouzavřených. V případě některých otázek mohli návštěvníci zvolit více odpovědí. Respondentům byl také poskytnut prostor pro vlastní názory a připomínky. Plné znění dotazníku je uvedeno v příloze č. 7.

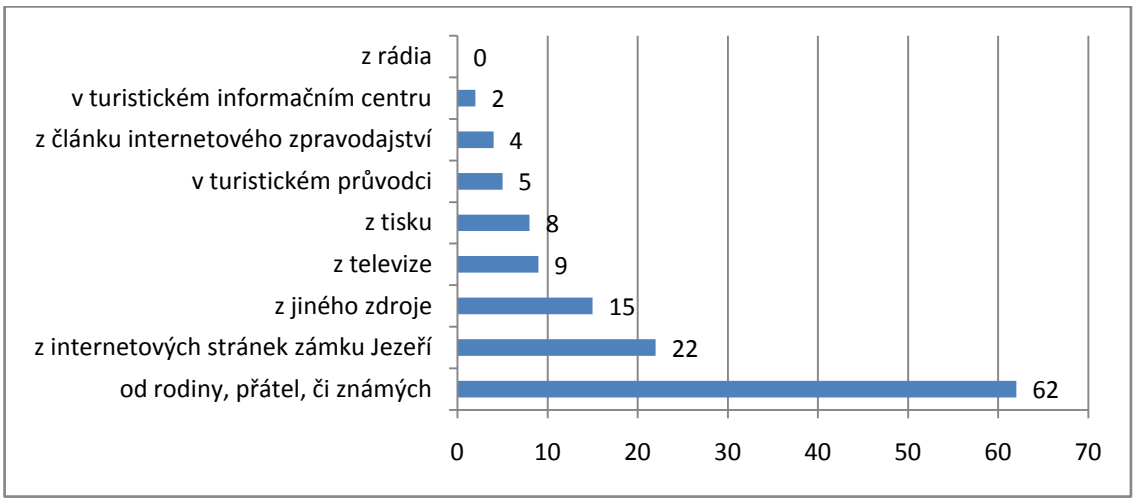
Celkem se podařilo od respondentů získat 105 vyplněných dotazníků. Na jejich základě byly vyhodnoceny následující závěry. Kompletní výsledky dotazníkového šetření včetně grafů a tabulek jsou uvedeny v příloze č. 8.

4.1. Vyhodnocení dotazníkového šetření

První otázka si kladla za cíl zjistit, jak se návštěvníci o zámku Jezeří dozvěděli. U této otázky mohli respondenti zvolit i více odpovědí. Nadpoloviční většina návštěvníků (62 osob) se o zámku dozvěděla od rodinných příslušníků, přátel a známých. Druhým nejčastějším zdrojem informací byly internetové stránky zámku Jezeří, které uvedlo 22 osob. Ostatní zdroje byly zmiňovány méně, ačkoliv byl prokázán i jistý vliv tisku a televize jako zdroje informací o zámku. Naopak nebyla příliš využívána turistická informační centra. Celkem 15 návštěvníků uvedlo jiný zdroj – nejčastěji bylo uvedeno upřesnění typu „jsem rodák/místní“, „bydlím nedaleko“, „znám

zámek odmala“ apod. To je pochopitelné, když si uvědomíme, že na zámku převažovali návštěvníci z Ústeckého kraje. Kompletní odpovědi na první otázku zobrazuje graf č. 2.

Graf č. 2: Jak jste se o zámku Jezeří dozvěděli?

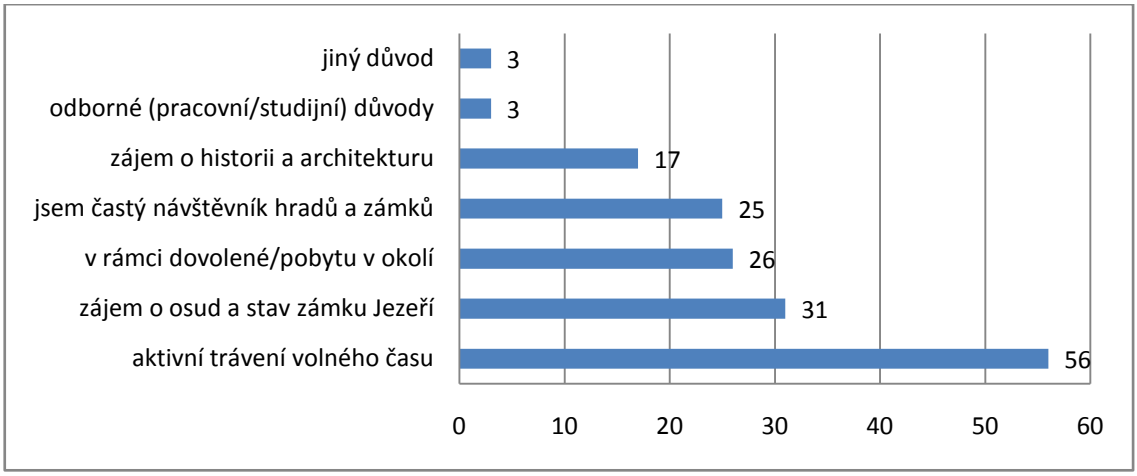
Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

Ve druhé otázce byli návštěvníci dotazováni, zda zámek Jezeří navštívili poprvé, nebo se jedná již o opakovanou návštěvu. 74 respondentů zámek navštívilo poprvé. Pro 14 respondentů to byla již druhá návštěva zámku Jezeří a 17 respondentů uvedlo, že zámek navštívili „potřetí a více“. Někteří navíc dodávali, že na zámek jezdí pravidelně sledovat postup oprav a rozšiřování prohlídkové trasy, případně účastnit se doprovodných akcí. Z vlastních rozhovorů s návštěvníky vyplynula také existence početné skupiny osob, které na zámek sice jezdí pravidelně, nezúčastňují se však prohlídky zámku. Pouze se projdou po areálu, zjistí, co se na zámku od minulé návštěvy změnilo, a zase odjedou. Jelikož tito návštěvníci neabsolvovali v daný den prohlídku, nebylo jim možno poskytnout dotazník k vyplnění. Společně s uvedenými 17 návštěvníky, kteří zámek Jezeří navštívili již poněkolikáté, se však jedná o stabilní základnu věrných návštěvníků, kteří se na zámek opakovaně vrací. Možností, jak tyto návštěvníky motivovat k absolvování prohlídky, by mohlo být zavedení věrnostních pasů, kde by se jim načítaly body za absolvované prohlídky a za odměnu by mohli získat například drobný suvenýr nebo vstup zdarma.

Cílem třetí otázky bylo zjistit motivaci návštěvníků, tedy důvod, proč se rozhodli zámek Jezeří navštívit. Také u této otázky mohli respondenti zvolit více odpovědí. Kompletní odpovědi zobrazuje graf č. 3. Přibližně polovina návštěvníků uvedla jako hlavní důvod „aktivní trávení volného času“. Hned druhou nejčastější odpovědí byl

„zájem o osud a stav zámku Jezeří“, kterou uvedlo 31 návštěvníků. To potvrzuje, že návštěvníci vnímají Jezeří jako jistým způsobem výjimečný objekt. Návštěva zámku Jezeří pro ně není jen rutinní návštěvou libovolného památkového objektu, zajímá je konkrétní osud a stav zámku. Vzhledem ke zmiňované motivaci mají tito respondenti potenciál stát se opakovanými návštěvníky zámku Jezeří. 26 návštěvníků uvedlo, že zámek navštívili v rámci dovolené či pobytu v okolí. Cílem bylo identifikovat díky této odpovědi návštěvníky, kteří tráví v Podkrušnohoří dovolenou. Odpověď však byla zřejmě formulována nejasně, neboť ji zaškrtli i někteří respondenti, kteří v první otázce uváděli, že mají v okolí trvalé bydliště. Nelze z ní tedy vyvozovat žádné závěry o návštěvnosti regionu.

Graf č. 3: Proč jste se rozhodli pro návštěvu zámku Jezeří?

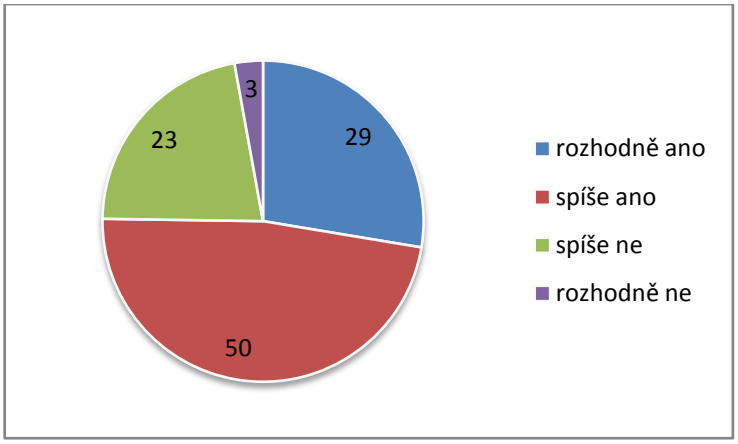
Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

Respondenti zámek nejčastěji navštívili s rodinou (63 osob), s přáteli nebo s partnerem. Co se týče dopravy na zámek, téměř všichni respondenti (100 osob) použili automobil. Ačkoli městská hromadná doprava do Horního Jiřetína nebo do Černic jezdí relativně často, lidé tuto možnost nevyužívají. Je možné, že o ní moc návštěvníků neví (na internetových stránkách zámku Jezeří je sice tato informace uvedena, jistě by však nebylo na škodu uvést i jízdní řád autobusové linky), anebo je odrazuje cesta pěšky nepříliš atraktivním prostředím.

Dopravní dostupnost zámku byla hodnocena relativně kladně, jak vyplývá z grafu č. 4. Více než dvě třetiny návštěvníků s ní byli zcela nebo spíše spokojeni. Jako důvod někteří uváděli, že parkoviště není od zámku daleko a že vzhledem ke stavu památky je dostupnost dobrá. Lze tedy usoudit, že návštěvníci neměli ohledně dopravní

dostupnosti zámku Jezeří velká očekávání. 23 návštěvníků bylo s dostupností zámku spíše nespokojeno – mezi nejčastějšími důvody tohoto hodnocení se objevoval špatný stav příjezdové komunikace, špatné informace o parkování, matoucí značení či špatná kvalita cesty od parkoviště k zámku, která může být problematická pro kočárek. Pouze tři návštěvníci byli s dopravní dostupností Jezeří zcela nespokojeni.

Graf č. 4: Byli jste s dopravní dostupností zámku spokojeni?

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

Respondenti nejčastěji navštívili oba prohlídkové okruhy, tedy jak zámecké interiéry, tak sklepení se strašidly. Tuto kombinaci okruhů zvolilo 39 respondentů. 26 respondentů navštívilo pouze I. prohlídkový okruh, 8 respondentů pouze prohlídku sklepení. Zbývající respondenti se na zámku zúčastnili speciální akce Oživlá strašidla. Skvělým výsledkem pro zámek Jezeří je fakt, že ani jeden z respondentů nevyjádřil nespokojenost s prohlídkou – 88 respondentů uvedlo, že byli s prohlídkou rozhodně spokojeni, zbývajících 17 bylo spíše spokojeno. Jako nejčastější důvody návštěvníci zmiňovali kvality průvodců – zajímavý a srozumitelný výklad, jejich ochotu a vstřícnost. Někteří návštěvníci také vyjadřovali překvapení nad krásnými interiéry, které vzhledem k zanedbanému vnějšku budovy nečekali.

Devátá otázka zjišťovala, jaké další služby návštěvníci v areálu zámku využili. 78 respondentů využilo služeb občerstvení, 44 nakoupilo suvenýry či upomínkové předměty. Občerstvení nejvíce využívali účastníci akce Oživlá strašidla (97% účastníků akce uvedlo, že služeb občerstvení využilo), což bylo pravděpodobně způsobeno delším čekáním na prohlídku a větším výběrem občerstvení v případě této akce. Relativně nejméně občerstvení využívali ti návštěvníci, kteří absolvovali pouze I. prohlídkový okruh – z nich se na zámku Jezeří občerstvila méně než polovina. Naopak upomínkové

předměty kupovali více návštěvníci klasických prohlídkových okruhů, než návštěvníci akce Oživlá strašidla.

Technické zázemí zámku (toalety, možnost posezení a občerstvení) bylo hodnoceno převážně kladně. Téměř všichni návštěvníci byli rozhodně nebo spíše spokojeni, pouze dva uvedli, že byli spíše nespokojeni. Jako možné zlepšení nabízených služeb návštěvníci zmiňovali zkvalitnění občerstvení, rozšíření míst k sezení a instalaci automatu na kávu. Několik návštěvníků akce Oživlá strašidla by ocenilo doprovodnou dobovou hudbu na nádvoří zámku.

V otázce číslo 12 byli návštěvníci dotazováni na speciální akce, kterých se na zámku Jezeří zúčastnili, ať už v den vyplňování dotazníku, nebo v minulosti. Nejvíce návštěvníků se zúčastnilo akce Oživlá strašidla – to je logické, neboť návštěvníci byli dotazováni mimo jiné ve dnech konání této akce. Oživlých strašidel se zúčastnilo 32 respondentů přímo v této sezóně. Dva další respondenti, kteří byli na zámku na klasické prohlídce, uvedli, že se této akce zúčastnili někdy v minulosti. Tři respondenti uvedli, že se zúčastnili akce Kelti na Jezeří, po dvou návštěvnících měla Hradozámecká noc a koncert hudby.

Zajímavější pro budoucí plánování akcí na zámku Jezeří jsou odpovědi na další otázku. V ní návštěvníci vyjadřovali, které z uvedených akcí by měli zájem v budoucnu na zámku Jezeří navštívit. Respondenti mohli vybrat i více odpovědí. Na výběr byly jak akce probíhající v aktuální sezóně, tak některé akce, které na zámku probíhaly v minulosti, případně akce inspirované děním na jiných památkových objektech. Odpovědi na tuto otázku zobrazuje tabulka č. 1. Můžeme vidět, že skoro polovina dotázaných by měla zájem o noční prohlídky. Ty zámek Jezeří letos nabízel v rámci Hradozámecké noci, v minulých letech probíhaly i samostatně ve vybraných termínech (například formou prohlídek při baterkách). V pořádání nočních prohlídek by bylo jistě vhodné pokračovat i v dalších letech. Nutností je ovšem dostatečná propagace akce, aby se o ní potenciální návštěvníci včas dozvěděli. Také by bylo možno vyčlenit vždy jeden den v měsíci, kdy by se akce konala pravidelně.

Zájem o historické trhy či jarmarky projevilo 31 dotázaných. Na Jezeří již v minulosti probíhala akce tohoto typu – Kelti na Jezeří. Z uvedeného výsledku lze předpokládat, že návštěvníci by měli zájem i o další akce dobového, například středověkého ražení. Podobné akce se konají na většině památkových objektů, zámek Jezeří by proto musel vhodně zvolit, jak se od ostatních odlišit. O výše zmiňovanou akci

Kelti na Jezeří, která se na zámku již několik let nekoná, projevilo zájem 19 respondentů. Dalo by se uvažovat také o jejím obnovení.

Jak zobrazuje tabulka č. 19, respondenti projevili zájem o většinu z nabízených akcí. Překvapit může o něco nižší preference oblíbené a zavedené akce Oživlá strašidla, kterou zvolilo „jen“ 22 respondentů. Je to však s největší pravděpodobností způsobeno faktem, že především návštěvníci, kteří zámek Jezeří navštívili poprvé, podle názvu akce nevěděli, o co se jedná, případně akci zaměňovali s druhým prohlídkovým okruhem (pohádkové bytosti a strašidla ve sklepeních zámku).[92]

Tabulka č. 19: Kterou z uvedených akcí byste měli zájem v budoucnu navštívit?

Odpověď	*Počet respondentů*
Noční prohlídky	43
Historické trhy či jarmarky	31
Netopýří noc	26
Hudební léto v Jezeří	25
Oživlá strašidla	22
Kelti na Jezeří	19
Hradozámecká noc	19
Koncert hudby	19
Komentovaná prohlídka zámeckého parku a arboreta	18
Irské odpoledne	15
Tematické výstavy	9
Komentovaná prohlídka knížecí kaple	7

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

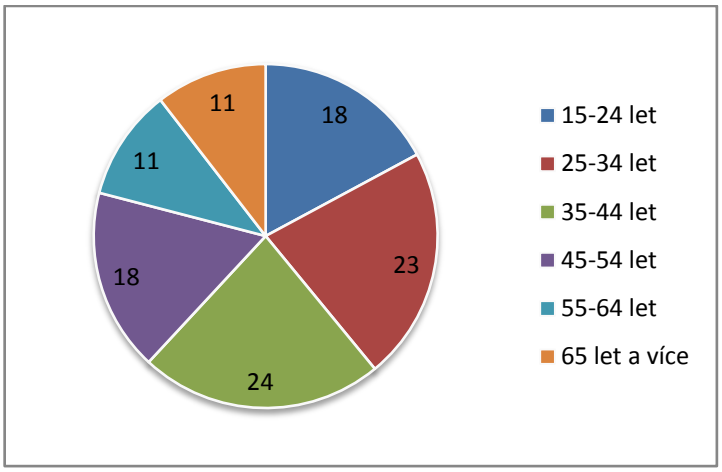
Dále byli návštěvníci dotazováni, zda plánují zámek Jezeří navštívit znovu. Výsledky byly velice kladné – 69 respondentů rovnou uvedlo, že další návštěvu zámku plánuje. Pouze dva respondenti uvedli, že zámek znovu nenavštíví, zbytek dosud nebyl rozhodnut. Cílem další otázky bylo zjistit, zda se návštěvníci budou dále o zámek Jezeří zajímat a sledovat vývoj jeho oprav. 64 respondentů vyjádřilo, že tento vývoj hodlá sledovat pravidelnými návštěvami zámku. Dalších 33 respondentů plánuje sledovat události okolo zámku alespoň zprostředkovaně, tj. prostřednictvím médií a internetu. Odpovědi na obě otázky dokazují, že existuje velká skupina návštěvníků s potenciálem pro opakované návštěvy objektu. V této souvislosti se znovu nabízí myšlenka zavedení věrnostních pasů.

[92] Někteří respondenti, kteří navštívili II. prohlídkový okruh, následně zaškrtávali v otázce č. 12 odpověď, že na zámku navštívili speciální akci Oživlá strašidla. Přitom předtím uvedli, že zámek navštívili poprvé, a tudíž nebylo možné, aby akci navštívili v minulosti. Tyto chybné odpovědi byly vyfiltrovány, aby neznehodnotily výsledky šetření.

Závěrečná část dotazníku se zaměřila na demografickou charakteristiku respondentů. Dotazník vyplnilo 70 žen a 35 mužů, což však nevyjadřuje, že by zámek Jezeří navštěvovaly více ženy, ale spíše potvrzuje jejich větší ochotu zúčastnit se šetření (pokud dotazník vyplňoval pouze jeden z páru, obvykle to byla žena).

Věkovou skladbu respondentů zobrazuje graf č. 5. Dotazníku se zúčastnili návštěvníci všech věkových skupin v relativně rovnoměrném poměru – každá skupina byla zastoupena alespoň deseti respondenty. Nejvíce respondentů patřilo do věkové skupiny 35-44 let a 25-34 let (obvykle se jednalo o rodiny s dětmi a partnerské dvojice). Převažovali návštěvníci se středoškolským, případně vysokoškolským vzděláním.

Graf č. 5: Věková skladba respondentů

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování.

Jak se dalo očekávat vzhledem ke geografickému umístění zámku Jezeří, většina respondentů pocházela z Ústeckého kraje – celkem 71 osob. Druhou největší skupinou byli návštěvníci z Prahy. Vyšší návštěvnost vykazoval ještě Středočeský kraj, ostatní kraje byly zastoupeny pouze nepatrně. Na zámku nechyběli ani návštěvníci z Moravy – zastoupen byl Jihomoravský, Moravskoslezský i Zlínský kraj. Dotazníkového šetření se zúčastnil i jeden zahraniční návštěvník, studentka z Polska.

5. SWOT analýza a doporučení

Na základě postřehů návštěvníků, získaných v dotazníkovém šetření, a vlastního pozorování autorky práce v terénu byla sestavena SWOT analýza zámku Jezeří. Jedná se o jednu ze základních marketingových analýz, která významně usnadňuje další plánování organizace, v tomto případě památkového objektu. Silné a slabé stránky vycházejí z vnitřního prostředí organizace, příležitosti a hrozby jsou pak podněty přicházející z vnějšího prostředí.

Silné stránky	**Slabé stránky**
• krajinářsky jedinečná poloha na úpatí Krušných hor • mediální známost zámku • rozloha zámku, velký počet místností • neustálá proměnlivost památky a prohlídkové trasy • kvalifikovaní průvodci • produkt zaměřený na rodiny s dětmi • hudební tradice • věrní návštěvníci • památková ochrana státu	• dopravní dostupnost • nedostatky v dopravním značení • parkování • celkový stav památky a vybavení interiérů • zanedbané okolí • omezený počet personálu • kapacita občerstvení a míst k sezení • turistická infrastruktura v zázemí • omezení plynoucí z náležitosti k NPÚ
Příležitosti	**Hrozby**
• přechod pod Územní památkovou správu NPÚ v Praze • opakované návštěvy • spolupráce s místní samosprávou • využití atraktivit v okolí • debata okolo těžebních limitů • dotace • sponzoring ze strany soukromého sektoru • zápis Krušnohoří na Seznam UNESCO	• prolomení těžebních limitů • klimatické podmínky • snížení peněz na kulturu a památkovou péči • snížení poptávky po kulturních památkách • byrokratická zátěž • zanedbávání zámku ze strany NPÚ

5.1. Silné stránky

Ačkoli **poloha** zámku Jezeří na **úpatí Krušných hor** může být vnímána i jako jeho slabina (především z hlediska dopravní dostupnosti), z estetického a krajinářského hlediska je umístění zámku jeho devízou. Zámek na horském ostrohu je výraznou dominantou a je z daleka dobře viditelný. Návštěvníkům se též nabízí přímo z objektu či z jeho blízkého okolí krásný výhled daleko do kraje. Zázemí Krušných hor skýtá možnost spojit návštěvu zámku s pěší turistikou či cykloturistikou.

Další silnou stránkou Jezeří je jeho **mediální známost**. Zámek se často objevuje v médiích v souvislosti s problematikou těžebních limitů, rozšiřováním hnědouhelné těžby či sesuvy půdy. Ačkoli se nejedná o nijak pozitivně působící témata, pro zámek je to přesto forma propagace a příležitost dostat se do povědomí široké veřejnosti. Díky médiím znají lidé Jezeří spíše než jiné zámky podobného významu – často stačí říct, že se jedná o „ten zámek, co stojí nad hnědouhelnými doly a hrozil mu zánik“, a lidé vědí, o čem je řeč. Případné návštěvníky můžou podobné reportáže motivovat k návštěvě v duchu úvahy „pojeďme se podívat, jak to tam vypadá doopravdy“, případně „drsnější“ (ale též ne neobvyklé) úvahy „pojeďme se tam podívat, než to spadne“. Návštěvníci na Jezeří obvykle přijíždějí již s nějakou představou, kterou si mohou na místě potvrdit či vyvrátit. Na postavení zámku si tvoří určitý názor, vymezují se vůči jeho stavu a situaci. Zámek tak působí na emoce návštěvníků, málokoho nechává chladným.

Mezi dobré předpoklady zámku pro další rozvoj patří též jeho **rozloha a počet místností**. Jezeří je jedním z největších zámků u nás, má přes 240 místností[93], a i když v současnosti je návštěvníkům zpřístupněn jen zlomek z nich, ve vzdálené budoucnosti se počítá například se vznikem hned tří prohlídkových okruhů.[94] Postupné opravy a zpřístupňování dalších místností lákají návštěvníky k opakované návštěvě zámku, neboť prohlídková trasa se rok od roku mění.

Silnou stránkou, která souvisí s předchozím bodem, je neustálá **proměnlivost památky a prohlídkové trasy** díky probíhajícím opravám. Fakt, že mají návštěvníci zájem tyto proměny sledovat na vlastní oči, vyplynul i z dotazníkového šetření, ve kterém nadpoloviční většina respondentů vyjádřila záměr sledovat vývoj oprav areálu zámku Jezeří pravidelnými návštěvami. Vzhledem k dlouhodobému charakteru a pomalému tempu oprav bude moci zámek Jezeří z této výhody těžit ještě mnoho let.

[93] KOUKAL, Pavel, ed. et al. *Státní zámek Jezeří*. Str. 17.
[94] Jedná se o dlouhodobý plán zmíněný v koncepci budoucího využití zámku podle p. Přibyla.

Jelikož hlavním produktem památkového objektu jsou placené prohlídky, velký vliv na úspěšnost památky a její oblibu mezi návštěvníky má průvodce. Průvodce je osoba, která svým výkladem návštěvníka s památkou seznamuje, ovlivňuje jeho názor na ni a vytváří výsledný dojem, který si návštěvník z celé prohlídky uchová. I když je památka architektonicky i jinak výjimečná, nudný nebo neprofesionální výklad může její význam zcela potlačit. Zámek Jezeří může těžit z toho, že prohlídky zajišťují **kvalifikovaní průvodci** s širokými znalostmi a atraktivním výkladem. Vzhledem k tomu, že všechny prohlídky zajišťují stálí průvodci, nehrozí kolísavá kvalita výkladu, se kterou se lze setkat na některých památkových objektech disponujících velkým počtem průvodců-brigádníků. Kvalitu a vstřícnost průvodců vyzdvihovali i respondenti v dotazníkovém šetření. Jejich role má jistě podíl na faktu, že všichni dotázaní návštěvníci byli s prohlídkou zámku spokojeni.

K návštěvnosti zámku Jezeří přispívá i existence **produktu zaměřeného na děti**, respektive rodiny s dětmi. Segment rodin s dětmi patří mezi tradiční návštěvníky památkových objektů, mladší děti však klasické prohlídky zámeckých interiérů málokdy baví. Pokud jsou pro děti přichystány speciální produkty, jejich ochota k návštěvě památkového objektu se významně zvyšuje. Zámek Jezeří na děti cílí celosezónně existencí II. prohlídkového okruhu, který zahrnuje instalaci pohádkových bytostí a strašidel ve sklepeních. Často návštěvníci nejprve absolvují klasickou prohlídku zámeckých interiérů a na závěr se podívají i do sklepení. Na děti jsou cíleny také některé speciální akce na zámku, především Oživlá strašidla. Jak vyplynulo z rozhovorů s návštěvníky, tato akce je mezi rodiči s dětmi velmi oblíbená a vítězí ve srovnání s podobnými akcemi na dalších památkových objektech. Dětem je přizpůsobeno i další zázemí zámku – zmínit lze existenci malého dětského hřiště či výběh s kozou na nádvoří zámku.

Každý památkový objekt potřebuje nějaké své téma, svou specifickou charakteristiku, která vyplývá z jeho historie a minulého využití. Zámek Jezeří může stavět na slavné **hudební tradici**, kterou zde rozvíjel v 18. a 19. století rod Lobkowiczů. Tohoto potenciálu je využíváno už v současné době, na zámku se konají hudební koncerty a poslední dva roky se zde během srpna pořádá také festival klasické hudby Hudební léto v Jezeří.

Silnou stránkou zámku Jezeří je existence početné základny **věrných návštěvníků**, tedy návštěvníků, kteří se na zámek vracejí opakovaně. Třetina respondentů dotazníkového šetření zámek navštívila minimálně podruhé. Někteří

návštěvníci zmiňovali, že na zámek jezdí pravidelně, třeba i každoročně. Tyto návštěvníky na Jezeří lákají proměny prohlídkové trasy i pořádané akce. Pro některé z nich představuje Jezeří vzpomínku z mládí, mají se zámkem spojenou část svého života, pro jiné má Jezeří symbolickou hodnotu.

Památková ochrana státu se může zdát samozřejmostí, pro zámek Jezeří je však jakousi zárukou další existence. V minulosti zámek o statut kulturní památky přišel a hrozila mu likvidace. Ovšem i objekty, které jsou prohlášeny za kulturní památky, často chátrají, například v důsledku nevyjasněných vlastnických vztahů. Fakt, že je zámek ve státním vlastnictví, by mu měl zajistit jistou stabilitu rozvoje, pravidelný příliv financí na postupné opravy a záruku zachování památky i v budoucnu.

5.2. Slabé stránky

Mezi slabými stránkami zámku Jezeří lze zmínit problémy v oblasti **dopravní dostupnosti**. Ačkoliv návštěvníci v dotazníkovém šetření poměrně překvapivě vyjádřili s dopravní dostupností zámku spíše spokojenost, z připojených komentářů bylo poznat, že mají jisté výhrady. Zámek je sice dostupný automobilem, poslední úsek komunikace k zámku je však ve špatném stavu, na cestě se vyskytují nerovnosti, výtluky atd. V letošním roce dopravu na zámek ještě ztěžovala stavba nové kanalizace v Horním Jiřetíně a Černicích a z ní vyplývající dopravní omezení. Ideální není ani úsek z parkoviště k zámku, který musí návštěvníci urazit pěšky – cesta je nerovná a kamenitá, poněkud složitější je její zdolání například s kočárkem. Vzhledem k existenci povrchového dolu je zámek dostupný jen z jedné strany, od Horního Jiřetína. Návštěvníci přijíždějící k zámku od jihu jsou proto nuceni k zajížďce. Do blízkosti zámku se lze dopravit také městskou hromadnou dopravou, linka č. 14 zajíždí do Černic. Tento způsob dopravy však návštěvníky není takřka vůbec využíván. Širšímu využití hromadné dopravy by mohlo pomoci, kdyby linka zajížděla k zámku blíže. V současné době se autobus v Černicích otáčí a vrací se zpět do Horního Jiřetína. V návštěvnické sezóně by mohl autobus zajíždět až k jezerskému arboretu a otáčet se tam.

Se špatnou dopravní dostupností souvisí také **nedostatky v dopravním značení**. Například je nepochopitelné, že na silnici I/27 mezi Mostem a Litvínovem je u odbočky na Horní Jiřetín směrová tabule k zámku umístěna pouze ze strany od Litvínova. Ze strany od Mostu (tj. od Prahy) chybí, přitom z této strany je nasměrování návštěvníků

mnohem důležitější, neboť hrozí zajížďka přes Litvínov. Také v samotném Horním Jiřetíně je značení nedostačující. Některé návštěvníky například zmátla cedule označující slepou silnici před Černicemi. Nejasnosti se vyskytují i v blízkosti zámku – šipka k parkovišti není dobře viditelná, někteří návštěvníci vyjíždějí až nahoru k zámku. Celkově se v dotazníkovém šetření vyskytlo hned několik stížností na dopravní značení.

Ani **parkování** u zámku není řešeno zcela ideálně. Některé návštěvníky může odradit, že parkoviště není hlídané (na druhou stranu je také neplacené). Kapacita parkoviště není příliš velká. Na běžný návštěvnický provoz stačí, ale při akci Oživlá strašidla byla zcela nedostačující a auta parkovala až na silnici z Černic k arboretu.

Další slabou stránkou bohužel je (a ještě mnoho let bude) **celkový stav zámku** Jezeří a **vybavení interiérů**. Na zámku probíhají dlouhodobé rekonstrukce, což může některé návštěvníky obtěžovat. Zvenku stavba stále působí velice zanedbaně, především kvůli špatnému stavu fasády. Výjimkou je opravené severozápadní křídlo zámku při pohledu z horní zahrady. Naopak pohled z nádvoří od Panského domu, kde návštěvníci čekají na prohlídku, je tristní. Ačkoliv interiéry v místech, kudy prochází prohlídková trasa, jsou až na výjimky (zámecká kaple) opravené a zařízené, jejich vybavení není původní a tedy ani nijak výjimečné. Na druhou stranu návštěvníci jsou na tyto skutečnosti předem upozorněni – již na úvodní stránce webu zámku se uvádí: „*Ke konci 90. let min. stol. byly zahájeny rekonstrukční práce, ale vzhledem k velikosti objektu jsou realizovány značně pomalu. Přes tuto komplikaci bylo přistoupeno ke zpřístupnění zámku, za cenu mnohých provizorií a nestandardních podmínek. Za pochopení a překonání těchto nejrůznějších komplikací Vám bude odměnou zcela neobvyklý zážitek vidět památku ve své původnosti a autenticitě...*“.[95] A v popisu I. prohlídkového okruhu (zámecké interiéry) je zdůrazněno, že se jedná o náznakovou expozici. Lze tedy předpokládat, že návštěvníci přijíždějí na zámek Jezeří již s vědomím uvedených komplikací.

Vzhledem ke svému umístění nedaleko hnědouhelného dolu je také **okolí** zámku Jezeří značně **zanedbané**. Především pěší turisté se v okolních lesích setkávají s odpadky, kusy drátu a betonu, rourami apod. Takové prostředí neláká k procházkám a výletům v okolí objektu, většina návštěvníků proto pouze navštíví samotný zámek a déle se v místě nezdržuje. Mezi návštěvníky také zcela převažuje doprava automobilem,

[95] *Oficiální stránky Zámku Jezeří* [online].

protože pěší přístupové trasy k zámku nejsou dostatečně krajinářsky a přírodně atraktivní.

Další nevýhodou je, že zámek Jezeří disponuje **omezeným počtem personálu**. Zámek má pouze pět stálých zaměstnanců – kastelánku, dva průvodce, uklízečku a údržbáře. Tito musí zastat všechny činnosti spojené s návštěvnickým provozem, organizací a průběhem prohlídek a speciálních akcí, běžnou údržbou zámku a souvisejících prostor i byrokratickou stránkou provozu. Jakmile je jeden ze zaměstnanců nepřítomen, například z důvodu nemoci, je problém ho nahradit. Tento fakt se může odrazit na počtu pořádaných akcí, jejich kvalitě i včasné propagaci.

Co se týče dalších služeb v areálu zámku, **kapacita míst k sezení** je **nedostatečná**, a to především v souvislosti s občerstvením. Na nádvoří zámku jsou v letní sezóně umístěny pro zákazníky občerstvení pouze dva zastřešené stolečky. Kolem se nachází ještě několik laviček, ty jsou však méně vhodné vzhledem k absenci stolečku (a tudíž nemožnosti odložení pokrmu či nápoje) a nulové ochraně proti slunci či dešti. Další lavičky se nacházejí v horní zahradě, avšak vzhledem ke vzdálenosti z nádvoří nelze očekávat, že by je mohli využít zákazníci občerstvení nebo návštěvníci, kteří čekají na začátek prohlídky. Bylo by proto vhodné počet stolečků se slunečníky na nádvoří minimálně zdvojnásobit.

Také **turistická infrastruktura** v zázemí zámku je nedostatečná. Jedná se hlavně o nabídku ubytovacích a stravovacích služeb v okolí. Horní Jiřetín ani Černice nedisponují ubytováním pro turisty, ubytovací služby v oblasti se koncentrují hlavně v Litvínově. Nejbližší restaurace a hostince se nacházejí v Horním Jiřetíně, větší nabídku stravovacích služeb nabízí znovu Litvínov. Pro návštěvníky zámku to v každém případě znamená nutnost přesunu automobilem. Úroveň a kvalita jednotlivých podniků se liší, neexistují souhrnné informace ani srovnání. Kdyby byla na internetových stránkách zámku Jezeří uvedena doporučení na vybrané restaurace v okolí, usnadnilo by to základní orientaci návštěvníků.

Jak již bylo zmíněno mezi silnými stránkami, státní vlastnictví je pro zámek Jezeří důležitou ochranou. Zároveň však z **náležitosti zámku k Národnímu památkovému ústavu** plynou jistá omezení. Postup a průběh oprav zámku je zcela podřízen plánům shora. Možnost dotací, darů či výhodných nabídek stavebních prací je omezená, protože se jedná o státní objekt podléhající speciální legislativě (na práce je třeba vyhlašovat výběrová řízení apod.). Mnohé dotační programy vylučují, aby žadatelem byla organizace zřízená státem – z tohoto důvodu nemůže zámek Jezeří

například zažádat o dotaci z Programu na záchranu a obnovu kulturních památek Ústeckého kraje. Omezení shora se může týkat také případného komerčního využití zámku.

5.3. Příležitosti

Novým impulsem pro zámek Jezeří může být **administrativní přechod v rámci Národního památkového ústavu**. Zatímco do konce roku 2012 zámek spadal do působnosti Územního odborného pracoviště v Ústí nad Labem, od ledna 2013 je v kompetenci nově zřízené Územní památkové správy v Praze. Pracovníci zámku si od této změny slibují větší podporu a publicitu pro zámek, neboť za minulého uspořádání měli dojem, že Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem nejeví o zámek Jezeří dostatečný zájem.[96] Jaký bude mít tato změna na zámek vliv dosud nelze určit, případné přínosy se projeví až v delším časovém horizontu.

Existence věrných návštěvníků byla uvedena již mezi silnými stránkami zámku. Je však vhodné potenciál **opakovaných návštěv zámku** připomenout i mezi příležitostmi. Jak vyplynulo z dotazníkového šetření, návštěvníci mají zájem se na zámek vracet (další návštěvu zámku plánovalo 69 z celkových 105 dotázaných), chtějí sledovat opravy a vzestup objektu na vlastní oči a mají zájem účastnit se doprovodných akcí. Dalšími potenciálními pravidelnými návštěvníky jsou lidé, kteří na zámek opakovaně jezdí, ale spokojí se s prohlídkou objektu zvenku. Tyto osoby je třeba motivovat k absolvování prohlídky, například zavedením věrnostních pasů.

Příležitostí pro širší využití zámku by mohla být **spolupráce se samosprávou** okolních měst a obcí. Nabízí se spolupráce se zastupitelstvem města Horní Jiřetín, v jehož správním obvodu zámek Jezeří leží, případně i s o něco vzdálenějším Litvínovem. Na zámku by se mohly po dohodě konat vybrané akce z obecního života – kulturní akce, plesy, vítání občánků apod. Došlo by tak k oživení památky, propojení zámeckých prostor s běžným životem „v podzámčí“, využití objektu i mimo sezónu a návratu k původní funkci zámku jako kulturního a společenského centra regionu. Skrze tyto akce by vzrostlo také pouto místních občanů s památkou. Zvýšená organizační náročnost, kterou by s sebou konání akcí na vzdálenějším a hůře přístupném objektu neslo, by byla vyvážena dlouhodobým pozitivním dopadem na zámek i jeho blízké okolí.

[96] Osobní a elektronická komunikace s p. Přibylem.

Další rozvoj zámku lze podpořit také **využitím atraktivit v okolí**. Jedná se především o atraktivity zmiňované v podkapitole 3.2.9., tedy Čertovu kapli, jezeřské arboretum a vyhlídku nad zámkem. Asi nejsnáze by se dala zdokonalit vyhlídka nad zámkem. Nejenže by na ni byli návštěvníci upozorněni při prohlídce, zmínka o ní by mohla být také na informačních tabulích v areálu zámku. Cesta k ní by byla označena (a to jak kratší, tak delší varianta) šipkou od horní branky. Možným řešením by bylo také zakomponování vyhlídky do turistického značení Klubu českých turistů – od nejbližšího rozcestí značených turistických tras (Pod Jánským vrchem) je vyhlídka vzdálená jen pár set metrů, stačilo by proto přidat značku „odbočka k vrcholu či k vyhlídce“, uvedenou v příloze č. 9. Na samotné vyhlídce by pak bylo vhodné instalovat tabuli zobrazující panorama s názvy objektů, které může návštěvník vidět před sebou. Finanční náročnost uvedených aktivit by nebyla velká. Přitom by vedly k zatraktivnění okolí zámku, který se nemůže pyšnit rozsáhlým zámeckým parkem, nabídly by návštěvníkům snadno dosažitelný cíl procházky a prodloužily tak jejich pobyt v místě. Obdobným způsobem by se dala propagovat Čertova kaple, u které by však byla nutná ještě úprava přístupové cesty a okolí kaple. Asi nejsložitelnější je zatím širší využití arboreta, v jehož případě by byly nutné podstatné úpravy a vylepšení. Lepší využití atraktivit v blízkosti zámku je však z dlouhodobého hlediska žádoucí, neboť se jím potlačuje jedna z výše uvedených slabých stránek zámku Jezeří – zanedbané okolí.

Nové otevírání **debaty okolo těžebních limitů** představuje pro zámek Jezeří nejen hrozbu, ale také příležitost dalšího zviditelnění a publicity. Zámek má možnost dostat se díky masovým médiím do povědomí mnohonásobně širšího spektra lidí, než na které by byl schopen zacílit svými vlastními propagačními nástroji.

Příležitostí pro další rozvoj zámku, především urychlení oprav, by byl **zisk dotace**. Již bylo zmíněno, že jako objekt ve státním vlastnictví má zámek Jezeří omezený výběr dotačních programů. Nemůže například čerpat z Programu na záchranu a obnovu kulturních památek Ústeckého kraje, který přerozděluje finance z Fondu rozvoje Ústeckého kraje, neboť žadatelem o dotaci nemohou být v tomto programu právnické osoby, jejichž zakladatelem nebo zřizovatelem je Česká republika a Ústecký kraj.[97] Ze stejného důvodu nelze čerpat ani z Havarijního programu nebo programu Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností.

[97] Program na záchranu a obnovu kulturních památek Ústeckého kraje pro rok 2013. *Ústecký kraj* [online]. 4. 1. 2013 [cit. 2013-12-07]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=1671871&query=Programu+na+z%C3%A1chranu+a+obnovu+kulturn%C3%ADch+pam%C3%A1tek&p1=84858.

V obou případech se jedná o dotační programy Ministerstva kultury České republiky. Nabízí se možnost využít strukturální fondy Evropské Unie, ze kterých bylo financováno i několik projektů Národního památkového ústavu. Překážkou využití evropských dotací jsou v případě zámku Jezeří kapacitní důvody – vypracování potřebné dokumentace k projektu je časově náročné a není v současné době v silách pracovníků zámku.

Z finančního hlediska by byl pro zámek Jezeří přínosem také **sponzoring ze strany soukromého sektoru**. Důvodem, proč se firmy věnují sponzoringu, je fakt, že financování vybraných aktivit zlepšuje image a pověst společnosti. Ze strany sponzora by se jednalo o formu publicity, zámek by zase díky sponzoringu mohl získat potřebné prostředky na opravy. Konkrétní ukázkou sponzoringu v případě zámku Jezeří je několik projektů z minulých let, které byly financovány z darů místních těžebních firem (více o nich je uvedeno v podkapitole 3.1.3.). V České republice bohužel sponzoring dosud není příliš rozšířen a současná legislativa neumožňuje ani daňového asignace památkovému objektu.

Příležitostí nejen pro zámek Jezeří, ale i pro celý region, by byl **zápis hornické kulturní krajiny Krušnohoří na Seznam UNESCO**. Tento projekt je podrobněji popsán v podkapitole 2.2.1. Ačkoli zámek Jezeří rozhodně není památkou související s hornickou minulostí oblasti a ačkoli nejbližší nominovaná památka (historické hornické město Krupka se štolou Starý Martin) je od zámku vzdálená více než 30 km, zapsání Krušnohoří na Seznam UNESCO by bylo přínosem i pro něj, stejně jako pro další památky v regionu. Lze předpokládat, že z následné mezinárodní pozornosti a zvýšeného přílivu turistů by těžila celá oblast.

5.4. Hrozby

Klíčovou hrozbou pro zámek Jezeří je **prolomení těžebních limitů**. Územní ekologické limity těžby byly vládou České republiky vyhlášeny v roce 1991. Jednalo se o nepřekročitelnou linii chránící zbytky osídlení a krajiny pánevních okresů severních Čech, přičemž zásoby uhlí ležící za těmito liniemi měly být do roku 2005 odepsány. K tomu však nedošlo.[98] Limity těžby v okolí zámku Jezeří ukazuje příloha č. 10. Otázka prolomení těžebních limitů bývá od doby jejich stanovení periodicky otevírána. Jeho zastánci argumentují energetickou soběstačností a obavou ze ztráty velkého počtu

[98] ŘÍHA, Martin a kol. *Územní ekologické limity těžby v SHP. S*tr. 6.

pracovních míst. Pokud by došlo k prolomení limitů, zanikly by obce Horní Jiřetín a Černice. Rozšiřování těžby by se významně dotklo také rozvoje dalších obcí v okolí (Litvínova, Lomu, Mariánských Radčic). Odtěžení Černic, Horního Jiřetína, ale také jezeřského arboreta by s největší pravděpodobností vedlo k sesuvům půdy a mělo by fatální následky pro statiku zámku Jezeří. I kdyby se podařilo postup těžby upravit tak, aby zámek nebyl bezprostředně ohrožen, zničením přístupové cesty a likvidací obcí v zázemí by byla možnost dalšího využití zámku Jezeří v cestovním ruchu minimální.

Zámek Jezeří a jeho okolí dále ohrožují **klimatické podmínky** Krušných hor. Vlivy počasí a související přírodní katastrofy mohou významně ovlivnit provoz zámku, jako se stalo už v roce 2005, kdy musel být zámek v měsíci srpnu uzavřen z důvodu následků větrné kalamity. Tehdy byla poničena zahrada a bukové porosty v okolí zámku. Kalamita podobného rozsahu se naštěstí na Jezeří od té doby nepřihodila, drsné klima Krušných hor ale může negativně ovlivnit návštěvnost památky – silný vítr, déšť a sníh (který začátkem nebo koncem návštěvnické sezóny není na Jezeří neobvyklý) ztěžuje příjezdové podmínky a odrazuje návštěvníky. Vlivy počasí mohou mařit také stavební práce související s opravou památky. Přírodní katastrofy hrozí i v souvislosti s nedalekou povrchovou těžbou. Opakovaně dochází k drobným sesuvům půdy v oblasti arboreta a k trhlinám, které někdy zasáhnou i příjezdovou cestu k samotnému zámku.

Opravy a provoz zámku Jezeří jsou takřka výhradně závislé na přílivu peněz ze státního rozpočtu. Pokud by došlo ke **snížení financí určených na kulturu a památkovou péči**, pro zámek by to znamenalo nutnost výrazné redukce nákladů. To by vedlo k omezení pořádaných akcí, utlumení či zastavení oprav zámku apod. Řešením, jak případný dopad této hrozby alespoň zmenšit, je diverzifikace finančních zdrojů zámku. Ta by byla možná například prostřednictvím sponzoringu ze strany soukromého sektoru nebo dotací z fondů Evropské Unie – oba zmiňované nástroje byly podrobněji popsány mezi příležitostmi v podkapitole 5.3.

Také **snížení poptávky po kulturních památkách** by zámek Jezeří postihlo negativně. Pokud by celkový trend ve společnosti vedl k útlumu navštěvování kulturních památek ve prospěch jiných forem cestovního ruchu a jiných volnočasových aktivit, snížily by se příjmy hradů a zámků a zostřila by se konkurence mezi jednotlivými objekty. Je otázkou, nakolik by zámek Jezeří vzhledem ke stavu, ve kterém se nachází, měl šanci v tomto konkurenčním boji uspět. Pokles návštěvnosti kulturních památek by mohl vést i k úvahám, zda se opravdu vyplatí investovat další peníze do oprav zámku. Jednou z možností, jak zamezit poklesu poptávky, je pořádání

speciálních akcí na kulturních památkách, soustavné zdokonalování prohlídkových tras a inovativní přístup k návštěvníkům. Památky nesmí ustrnout v pozici „mrtvých kulis“, které návštěvníci jen pasivně prohlížejí. Cílem objektů by měla být maximální snaha o ozvláštnění prohlídek a aktivní zapojení samotných návštěvníků.

Jednou z hrozeb pro rozvoj zámku Jezeří je zvyšování **byrokratické zátěže** související s provozem zámku. Čas, který musí věnovat nejrůznějšímu „papírování“, nemohou pracovníci objektu produktivně využít k vylepšování prohlídek, pořádání akcí a dalším aktivitám souvisejícím s návštěvnickým provozem. V případě objektu disponujícího malým počtem zaměstnanců, jako je zámek Jezeří, by bylo zvyšování byrokratické zátěže pociťováno obzvlášť tíživě.

Hrozbou pro další rozvoj zámku Jezeří, která vychází z některých výše zmíněných negativ, by bylo **zanedbávání ze strany Národního památkového ústavu.** Vzhledem k nejisté budoucnosti zámku v souvislosti s případným prolomením těžebních limitů by mohli někteří odpovědní pracovníci Ústavu dojít k závěru, že se nevyplatí do zámku investovat příliš velké finanční prostředky, protože v případě zániku objektu by tyto peníze přišly nazmar. Málo peněz na opravy a zanedbávání zámku Jezeří ze strany Národního památkového ústavu by zaprvé vedlo k dlouhodobému setrvání památky ve špatném stavu, za druhé by bylo nevyřčeným signálem pro okolí, že na budoucím zachování zámku vlastně tolik nezáleží.

5.5. Další doporučení

Některá doporučení pro zvýšení návštěvnosti zámku Jezeří, zkvalitnění poskytovaných služeb, využití příležitostí a minimalizaci hrozeb byly uvedeny už u jednotlivých bodů SWOT analýzy. Byly navrženy tipy na zlepšení dopravního značení a dostupnosti zámku, doporučeno zvýšení kapacity míst k sezení u občerstvení na nádvoří zámku, zavedení věrnostních pasů motivujících k opakované návštěvě, spolupráce s místní samosprávou formou konání obecních akcí na zámku, lepší využití atraktivit v okolí zámku, jako je vyhlídka nad zámkem nebo Čertova kaple, a další.

Z výsledků dotazníkového šetření a vlastního pozorování na zámku autorka práce vyhodnotila ještě několik dalších doporučení, která by zámku Jezeří mohla napomoci v rozvoji do budoucna. Především by bylo vhodné zapracovat na aktualizaci webových stránek zámku – pro návštěvníky je to jeden z hlavních zdrojů informací, je tedy třeba věnovat mu velkou pozornost. Na internetových stránkách zámku Jezeří jsou

sice uváděny plánované akce, ale v některých případech s příliš malým předstihem (informace o konání speciálních kastelánských prohlídek v rámci Dnů evropského dědictví se na stránkách objevila teprve 4 dny před konáním akce, Hradozámecká noc byla avizována 9 dní dopředu). Popis akcí navíc nebývá příliš květnatý. Jakékoli další aktuality se objevují zřídka, přitom by jistě bylo vhodné informovat návštěvníky o nově zpřístupněných prostorách, postupující obnově zámku (rekonstrukce jsou na stránkách mapovány jen do roku 2009) nebo o tom, co se na zámku děje mimo sezónu. Také by bylo třeba aktualizovat popis I. prohlídkového okruhu, neboť je zastaralý – kromě uvedených prostor je od roku 2012 návštěvníkům zpřístupněno také apartmá knížete.

Z aktuálních i potenciálních akcí pořádaných na zámku Jezeří projevili respondenti dotazníkového šetření největší zájem o noční prohlídky. Skoro polovina všech dotázaných by měla zájem akci tohoto typu na zámku navštívit. Určitě by proto bylo vhodné pořádat noční prohlídky na zámku Jezeří častěji než dosud, případně je zavést v nějaké formě pravidelně (každou první sobotu v měsíci apod.).

Zámek Jezeří zatím těží, a ještě mnoho let těžit bude, z proměnlivosti památky v důsledku probíhajících oprav. Interiéry i exteriéry zámku se sezónu od sezóny mění, rozšiřuje se prohlídková trasa a návštěvník tak může zámek navštívit každý rok znovu a vždy je překvapen něčím novým. Zavedené, opravené a mnoho let fungující zámky naopak většině návštěvníků stačí navštívit jednou za dlouhou dobu. Často i po letech se dočkají zcela identické prohlídky zcela identických prostor. Jak již bylo řečeno, pro zámek Jezeří je proměnlivost v současnosti velkou výhodou.

Je však třeba už nyní uvažovat o tom, jakým směrem by se měl zámek Jezeří dále profilovat, až bude kompletně upravený a zařízený. V tu chvíli začne stavbě hrozit jakási tuctovost, nebezpečí, že bude nabízet ohrané, stokrát jinde viděné kulisy. Zámek proto potřebuje najít svou konkurenční výhodu, to, co je pro něj symbolické a osloví návštěvníky. V případě zámku Jezeří se lze zaměřit na hudební minulost – toto téma je úspěšně využíváno už v současnosti, například pořádáním festivalu Hudební léto v Jezeří. Vzhledem k umístění v blízkosti povrchového dolu a k dramatické minulosti zámku v druhé polovině 20. století by bylo možné vytvořit na zámku jakési memento minulým dobám – například formou starých obrazů, pohlednic a fotografií by mohl být návštěvníkům přiblížen rozkvět zámku, krása rozsáhlých zahrad, ale i existence zaniklých obcí v podzámčí. Materiály a fotografie k zaniklým obcím na Mostecku se nacházejí v archivu Oblastního muzea v Mostě – na jejich základě by se dalo uvažovat o vytvoření stálé expozice na toto téma v prostorách zámku Jezeří. Část expozice by

mohla mapovat také proměnu krušnohorské krajiny v důsledku povrchové těžby a následné rekultivace.

V souladu s novou kampaní agentury Czechtourism, která prezentuje Českou republiku jako „zemi příběhů“, by se i zámek Jezeří měl zaměřit na vytváření a předávání příběhů. Zajímavé osudy a detaily jsou tím, co návštěvníkům mezi všemi historickými daty a uměleckými předměty nakonec nejvíc utkví a co si s památkou budou nadále spojovat. Se zámkem Jezeří se pojí dostatek příběhů – využít by se daly detaily spojené s hudební minulostí zámku (například komplikovaný vztah Františka Maxmiliána Lobkowicze a Ludwiga van Beethovena) nebo dramatické osudy zámku ve 20. století. Obzvlášť velký potenciál nabízí historie stavby Čertovy kaple na svahu Jánského vrchu a tajemné okolnosti, které ji provázely.

Zámek by nemusel nabízet jen pasivní vjemy. I samotní návštěvníci zámku mohou být podporováni k aktivnímu sdílení svých příběhů spojených se zámkem Jezeří. Mnozí z nich jsou rodáky ze zaniklých nebo dosud existujících obcí v okolí, kteří mají s kdysi napůl opuštěným zámkem spojené zážitky z dětství. Při vyplňování dotazníků se mnozí podělili o své vzpomínky spojené se zámkem – někdo zámek obsazoval v 50. letech s vojenskou posádkou, jiný v 70. letech v opuštěném objektu získával první milostné zkušenosti, další se účastnil záchrany zámku v 80. letech. Tyto osobní vzpomínky vytváří cennou mozaiku historie zámku Jezeří, proto by bylo dobré je získat a uchovat i nadále.

Závěr

Zámek Jezeří je výjimečnou kulturní památkou regionu Podkrušnohoří. Jeho význam není pouze stavebně-historický, ačkoli se jedná o cennou barokní stavbu úctyhodných rozměrů, ale především symbolický. Zámek představuje bývalé kulturní a společenské centrum kraje, spojnici se slavnou minulostí a symbol nekončícího boje proti devastaci krajiny a kulturních hodnot na Mostecku.

Oprava zdevastované kulturní památky byla od počátku dlouhodobým projektem. Přesto je už od roku 1996 zámek Jezeří zpřístupněn veřejnosti. Zpočátku probíhaly prohlídky ve velice provizorním režimu. Postupně se však lepšil stav a vybavení dalších prostor i zázemí zámku. Nyní na zámku fungují dva prohlídkové okruhy (přičemž okruh zámeckými interiéry je délkou a náplní zcela srovnatelný s okruhy na zachovalých a normálně fungujících památkových objektech) a nespočet kulturních akcí během roku. Návštěvnost zámku má rostoucí tendenci a v posledních letech se pohybuje okolo dvaceti tisíc návštěvníků za sezónu. Zámek Jezeří tak patří mezi nejnavštěvovanější státní zámky v Ústeckém kraji.

Jakousi konkurenční výhodou zámku Jezeří je neustálá proměnlivost prohlídkové trasy i celé stavby v návaznosti na to, jak postupují opravy zámku a jak se daří zpřístupňovat další prostory. Zámek díky tomu vybízí k opakovaným návštěvám, neboť návštěvníka čeká pokaždé trochu jiná prohlídka. V dotazníkovém šetření bylo potvrzeno, že návštěvníci mají zájem se na zámek vracet a chtějí sledovat postupnou obnovu objektu na vlastní oči. Tato existence základny věrných návštěvníků je pro zámek Jezeří velice cenná.

Kompletní obnova stavby je záležitostí desítek let. Přesto je už nyní třeba myslet na budoucí zaměření objektu, aby zámek Jezeří nakonec neskončil jako „tucový“ zámek, kterých jsou po celé republice návštěvníkům k dispozici desítky. Vybudovat jen další „mrtvé kulisy“, sice líbivé na pohled, ale ničím výjimečné, nestačí k ospravedlnění dalších a dalších milionů korun, které si obnova zámku Jezeří ještě vyžádá. Je proto třeba vyzdvihnout symbolickou hodnotu zámku Jezeří a zaměřit se na témata, která souvisejí s minulostí a současností zámku – zánik sídel v důsledku hnědouhelné těžby, devastace a následná revitalizace krajiny, osobní vzpomínky lidí. Rozvojem spolupráce s místní samosprávou by bylo možno zámek znovu přiblížit jeho dřívějšímu významu kulturního a společenského centra regionu. Zámek Jezeří by se pak nestal jen odtažitou

kulturní památkou, která je pasivně předkládána návštěvníkům, ale živoucím objektem vzbuzujícím emoce a spojujícím lidi.

Možnosti a meze rozvoje zámku Jezeří však nezávisí jen na objektu samotném, zámek je významně ovlivňován také podněty zvenčí. Vzhledem ke geografickému umístění zámku je tím nejzásadnějším vlivem povrchová těžba hnědého uhlí ve velkolomu Československé armády. Aktuálně probíhající rozsah těžby zámek nijak přímo neohrožuje díky vytyčení ochranného stabilizačního pilíře v místech bývalého jezeřského arboreta. Přesto v okrajových částech arboreta a na okolních krušnohorských svazích dochází opakovaně k sesuvům půdy. Trhliny v některých případech zasáhly dokonce i příjezdovou cestu na zámek.

Do budoucna je pro zámek Jezeří klíčová existence, případně prolomení těžebních limitů. Dokud budou aktuálně platné limity těžby respektovány, dojde k zachování nedalekých obcí Horní Jiřetín a Černice, přístupové cesty k zámku i objektu samotného. Naopak postup těžby by znamenal likvidaci zázemí zámku, ohrožení stability krušnohorských svahů a nebezpečí pro statiku zámku. Z tohoto důvodu lze prohlásit, že zachování těžebních limitů je pro další existenci a rozvoj zámku Jezeří klíčové.

Závěrem lze konstatovat, že cíle vytyčené v úvodu práce byly splněny. Bylo popsáno dosavadní využití zámku v cestovním ruchu. Zhodnocení současné situace bylo provedeno formou SWOT analýzy. Pomocí srovnání s konkurenčními objekty v regionu, výsledků dotazníkového šetření mezi návštěvníky zámku a závěrů reflektovaných ve SWOT analýze byl zhodnocen význam zámku Jezeří v cestovním ruchu. V závěrečné kapitole práce byla navržena opatření ke zkvalitnění poskytovaných služeb pro návštěvníky a nastíněna vize rozvoje cestovního ruchu na zámku v delším horizontu.

Potvrdila se hypotéza formulovaná v úvodu práce, že na zámku Jezeří převažují návštěvníci se speciálním zájmem o tuto památku. Dokládají to výsledky dotazníkového šetření, kdy skoro třetina respondentů označila za svou hlavní motivaci k návštěvě „zájem o osud a stav zámku Jezeří“. Respondenti také vyjádřili zájem sledovat další situaci kolem zámku, stejně jako zopakovat svou návštěvu v budoucnu. Kromě toho jsou silným lákadlem pro návštěvníky zámku Jezeří pořádané akce. Co se návštěvnosti zámku týče, jeho pozice ve srovnání s konkurenčními objekty je v posledních letech dokonce lehce nadprůměrná.

Přínosem této práce pro praxi je zjištění názorů a preferencí návštěvníků zámku, které byly získány prostřednictvím dotazníkového šetření. Z těchto informací je možno vycházet při rozhodování o dalším rozvoji zámku. V praxi mohou být využitelná také navrhovaná opatření ke zkvalitnění služeb zámku a doporučení pro jeho budoucí směřování. Výstupy diplomové práce budou poskytnuty pracovníkům zámku Jezeří.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- DAVID, Petr a SOUKUP, Vladimír. *888 hradů, zámků, tvrzí České republiky*. Praha: Kartografie, 2002. 335 s. ISBN 80-7011-709-5.
- DAVID, Petr a SOUKUP, Vladimír. *Krušné hory - střed*. Praha: Soukup & David, 2001. 135 s. ISBN 80-86050-83-1.
- DAVID, Petr a SOUKUP, Vladimír. *Krušné hory - východ*. Praha: Soukup & David, 2001. 128 s. ISBN 80-86050-84-X.
- DAVID, Petr a SOUKUP, Vladimír. *Velká turistická encyklopedie. Ústecký kraj*. Praha: Euromedia Group - Knižní klub, 2010. 416 s. ISBN 978-80-242-1941-7.
- INDROVÁ, Jarmila a kol. *Cestovní ruch: (základy)*. Vyd. 2., přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009. 122 s. ISBN 978-80-245-1569-4.
- JAROLÍMKOVÁ, Liběna a ŘEHOŘKOVÁ, Jarmila. *Postavení České republiky ve světovém cestovním ruchu*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2008. 103 s. ISBN 978-80-245-1472-7.
- KOUKAL, Pavel, ed. et al. *Státní zámek Jezeří*. 1. vyd. V Ústí nad Labem: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem, 2005. 39 s. ISBN 80-85036-31-2.
- PETŘÍČKOVÁ, Lucie; STUDNIČKA, Petr a VRCHOTOVÁ, Martina. *Organizace cestovního ruchu v krajích a v turistických regionech České republiky*. 2., uprav. vyd. (V nakl. Czech Tourism 1.). Praha: Czech Tourism, 2011. 125 s. ISBN 978-80-87560-01-3.
- ŘÍHA, Martin a kol. *Územní ekologické limity těžby v SHP*. Praha: Společnost pro krajinu, 2005. 54 s. ISBN 80-903663-0-9. Dostupné na: http://www.koreny.cz/limity-tezby/.
- VLČEK, Pavel. *Encyklopedie českých zámků*. Praha: Libri, 2006. 314 s. ISBN 80-7277-302-X.
- ZELENKA, Josef a PÁSKOVÁ, Martina. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Internetové zdroje

- Charakteristika a význam cestovního ruchu v Česku. *CzechTourism* [online]. © 2005-2013 [cit. 2013-09-23]. Dostupné z: http://www.czechtourism.cz/didakticke-podklady/1-charakteristika-a-vyznam-cestovniho-ruchu-v-cesku/.

- BERÁNEK, Jaromír. Satelitní účet cestovního ruchu. *COT business* [online]. [2001] [cit. 2013-09-25]. Dostupné z: http://www.cot.cz/data/cesky/00_12/12_stat_1.htm.
- Certifikované restaurace. *Czech Specials* [online]. © 2009 - 2013 [cit. 2013-10-18]. Dostupné z: http://www.czechspecials.cz/restaurace/.
- Čertova kaple. *HOJIČ: Horní Jiřetín a Černice* [online]. 3/2010 (říjen) [cit. 2013-11-20]. Dostupné z: files.koreny.cz/200003527-17ecc182c7/Hojic%203-2010.pdf.
- Čertova kaple u Jezeří. *Krušné hory: Krušnohorsky myslet, žít a snít* [online]. 04. Duben 2009 [cit. 2013-12-12]. Dostupné z: http://www.krusnohorsky.cz/2009/04/04/certova-kaple-u-jezeri/
- DLOUHÁ, Jana. Paměť a krajina: kauza zámku Jezeří II. *Envigogika* [online]. 2013-06-03 [cit. 2013-11-24]. Dostupné z: http://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/234/html_234.
- Geoparky V ČR. *Česká geologická služba* [online]. [cit. 2013-12-12]. Dostupné z: http://www.geology.cz/narodnigeoparky.
- Indikativní seznam. *Národní památkový ústav* [online]. © 2003-13 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.npu.cz/vystava-unesco/indikativni-seznam/.
- Jezeří. *Seán - Toulavé boty* [online]. [cit. 2013-12-12]. Dostupné z: http://sean-d.wz.cz/toulave_boty/zamky/jezeri/galer_jez.html.
- Jezeří (Eisenberg). *Zaniklé obce a objekty po roce 1945* [online]. © 2005-2013 [cit. 2013-12-12]. Dostupné z: http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=257
- Jezeřské arboretum. *Krušné hory na Mostecku* [online]. 24. srpna 2009 [cit. 2013-11-20]. Dostupné z: http://rangiroa.sweb.cz/jezeri/arboretum.html.
- KANSKY, David. Zámek Jezeří, panorama. *Panoramio* [online]. 1. září 2013 [cit. 2013-12-12]. Dostupné z: http://www.panoramio.com/photo/95553584
- *Krušné hory* [online]. [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.krusne-hory.org/.
- Kulturní přehled 2013. *Zámek Jezeří* [online]. © 2013 [cit. 2013-11-19]. Dostupné z: http://www.zamek-jezeri.cz/kulturni-prehled-2013/?archiv=1.
- Lists of intangible cultural heritage and Register of best safeguarding practices. *UNESCO* [online]. © 1995-2012 [cit. 2013-10-09]. Dostupné z: http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00011.
- Mapa turistických regionů a oblastí. *CzechTourism* [online]. © 2005-2013 [cit. 2013-12-12]. Dostupné z: http://www.czechtourism.cz/regiony/mapa-turistickych-regionu-a-oblasti/
- MC: Výdaje na zahraniční cestovní ruch byly loni rekordní. ČTK. *Finanční Noviny* [online]. 8. 3. 2013 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: http://www.financninoviny.cz/zpravy/mc-vydaje-na-zahranicni-cestovni-ruch-byly-loni-rekordni/911098.
- MonumNet. *Národní památkový ústav* [online]. © 2003-13 [cit. 2013-10-08]. Dostupné z: http://monumnet.npu.cz/monumnet.php.

- O nás. *České Švýcarsko* [online]. [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.ceskesvycarsko.cz/cs/o-nas.
- Obnova Jezeří. *Oficiální stránky zámku Jezeří* [online]. © 2013 [cit. 2013-11-24]. Dostupné z: http://www.zamek-jezeri.cz/obnova-jezeri/.
- *Oficiální stránky Zámku Duchcov* [online]. © 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://www.zamek-duchcov.cz/.
- *Oficiální stránky Zámku Jezeří* [online]. © 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://www.zamek-jezeri.cz/.
- Program na záchranu a obnovu kulturních památek Ústeckého kraje pro rok 2013. *Ústecký kraj* [online]. 4. 1. 2013 [cit. 2013-12-07]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=1671871&query=Programu+na+z%C3%A1chranu+a+obnovu+kulturn%C3%ADch+pam%C3%A1tek&p1=84858.
- Představení Destinační agentury České středohoří, o.p.s. *České Středohoří* [online]. [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.ceskestredohori.info/cz/destinacni-agentura/predstaveni-destinacni-agentury/.
- Rámcové náplně činností odborů a oddělení KÚÚK. *Ústecký kraj* [online]. 15. 5. 2013 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=949998&p1=94006.
- Schéma organizační struktury KÚÚK od 15. 7. 2013. *Ústecký kraj* [online]. 15. 7. 2013 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=949998&p1=94006.
- Státní zámek Jezeří nabízí netradiční prohlídky. *Historie Oseka* [online]. [cit. 2013-11-17]. Dostupné z: http://historie.osek.cz/clanky/stripky-z-dneska/statni-zamek-jezeri-nabizi-netradicni-prohlidky.
- Světové dědictví UNESCO - projekt. *Poznej dvě země - Krušnohoří* [online]. [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: http://www.krusnehory-erzgebirge.eu/svetove-dedictvi-unesco-projekt.
- Turistické značení KČT. *Klub českých turistů* [online]. © 2011-2013 [cit. 2013-12-12]. Dostupné z: http://www.kct.cz/cms/turisticke-znaceni-kct
- UNESCO památky. *České dědictví UNESCO* [online]. [cit. 2013-10-08]. Dostupné z: http://www.unesco-czech.cz/unesco-pamatky/.
- *Ústecký kraj* [online]. [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/
- Ústecký kraj. *Asociace turistických informačních center České republiky* [online]. [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: http://www.aticcr.cz/vismo/o_utvar.asp?id_org=200039&id_u=1012&rd=1000.
- Ústřední seznam ochrany přírody (ÚSOP). *AOPK - Agentura ochrany přírody a krajiny* [online]. 16. říjen 2013 [cit. 2013-10-16]. Dostupné z: http://drusop.nature.cz/index.php.
- Vyhledávač značených tras. *Klub českých turistů* [online]. © 2011-2013 [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: http://www.kct.cz/cms/vyhledavac-znacenych-tras.

- Výroční zpráva za rok 2012: Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem. *Národní památkový ústav* [online]. 2013 [cit. 2013-11-19]. Dostupné z: http://www.npu.cz/download/1373460834/%C3%9AOP+v+%C3%9Ast%C3%AD+nad+Labem.pdf.
- Výroční zprávy. *Národní památkový ústav* [online]. © 2003-13 [cit. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.npu.cz/ke-stazeni/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/vyrocni-zpravy-rocniky/.
- World Heritage List. *UNESCO* [online]. © 1992-2013 [cit. 2013-10-08]. Dostupné z: http://whc.unesco.org/en/list/.
- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších změn. In: *Ministerstvo kultury - Základní právní normy upravující nakládání s památkovým fondem*. 1987. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/legislativa/pravni-normy-upravujici-nakladani-s-pamatkovym-fondem-50865/.
- *Zámek Červený Hrádek* [online]. © 2010 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://www.zamek-cerveny-hradek.cz/.
- *Zámek Klášterec nad Ohří* [online]. [cit. 2013-12-10]. Dostupné z: http://www.zamek-klasterec.cz/web/cs-index.php.
- *Zámek Libochovice* [online]. © 2013 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: http://www.zamek-libochovice.cz/.
- Změny po roce 1996. *Oficiální stránky zámku Jezeří* [online]. © 2013 [cit. 2013-11-24]. Dostupné z: http://www.zamek-jezeri.cz/historie-zamku/zmeny-po-roce-1996/.

Výsledky průzkumů a statistických šetření

- Ekonomické subjekty podle odvětví (NACE) a počtu zaměstnanců. *Český statistický úřad* [online]. 17. 10. 2013 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=ORG5021UU_KR&&kapitola_id=6.
- Lůžka podle kategorie ubytovacích zařízení. *Český statistický úřad* [online]. 17. 10. 2013 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CRU9032CU&&kapitola_id=653.
- Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie a území. *Český statistický úřad* [online]. 12. 10. 2013 [cit. 2013-10-12]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparamzdr.jsp?cislotab=CRU9020CU&&kapitola_id=653&voa=graf.
- Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie v turistických oblastech. *Český statistický úřad* [online]. 16. 10. 2013 [cit. 2013-10-16]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CRU6170PU_TO&&kapitola_id=653.

- Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie v turistických regionech. *Český statistický úřad* [online]. 16. 10. 2013 [cit. 2013-10-16]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CRU6170PU_TR&&kapitola_id=653.
- Modul zaměstnanosti cestovního ruchu. *Český statistický úřad* [online]. 04. 03. 2013 [cit. 2013-10-11]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/modul_zamestnanosti_cestovniho_ruchu.
- Monitoring návštěvníků v turistických regionech České republiky: Profily turistických regionů. *CzechTourism*[online]. 2007 [cit. 2013-10-18]. Dostupné z: http://www.czechtourism.cz/files/regiony/07_01_08_monitoring_navstevniku_fakta_inspirace.pdf.
- Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie. *Český statistický úřad* [online]. 13. 10. 2013 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CRU0020UU_KR&&kapitola_id=654.
- Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie v krajích. *Český statistický úřad* [online]. 13. 10. 2013 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CRU9010PU_KR&&kapitola_id=654.
- Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie ve vybraném území. *Český statistický úřad* [online]. 17. 10. 2013 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CRU9010CU&&kapitola_id=654.
- Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení podle zemí. *Český statistický úřad* [online]. 13. 10. 2013 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=CRU0030UU_KR&&kapitola_id=654.
- Návštěvnost turistických cílů v ČR 2011. *CzechTourism* [online]. 10/2012 [cit. 2013-10-14]. Dostupné z: http://vyzkumy.czechtourism.cz/analyzy/653.pdf.
- Návštěvnost turistických cílů v ČR 2012. *CzechTourism* [online]. 2012 [cit. 2013-10-14]. Dostupné z: http://vyzkumy.czechtourism.cz/analyzy/660.pdf.
- Statistická data v publikacích. *NIPOS* [online]. [2009-2013] [cit. 2013-12-10]. Dostupné z: http://new.nipos-mk.cz/?cat=126.
- Strukturalizace výsledků šetření „Příjezdový cestovní ruch 2009-2015“ do jednotlivých krajů ČR: Detailní krajská analýza – Ústecký kraj. STEM/MARK, a.s. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. Červenec 2012 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/882cf706-3a17-4b0f-811d-c7fb6a5b8646/06_Ustecky-kraj.pdf.
- TSA - Hlavní ukazatele národního hospodářství a cestovního ruchu v ČR. *Český statistický úřad* [online]. 04. 03. 2013 [cit. 2013-10-11]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_hlavni_ukazatele_narodniho_hospodarstvi_a_cestovniho_ruchu_v_cr.

- TSA T1 - Spotřeba příjezdového cestovního ruchu v ČR. *Český statistický úřad* [online]. 04. 03. 2013 [cit. 2013-10-12]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_t1_spotreba_prijezdoveho_cestovniho_ruchu_v_cr.
- TSA T2 - Spotřeba domácího cestovního ruchu v ČR. *Český statistický úřad* [online]. 04. 03. 2013 [cit. 2013-10-12]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_t2_spotreba_domaciho_cestovniho_ruchu_v_cr.

Strategické dokumenty

- Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014 – 2020. In: Ministerstvo pro místní rozvoj [online]. Duben 2013 [cit. 2013-09-27]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/dac4627c-c5d4-4344-8d38-f8de43cec24d/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-na-obdobi-2014-2020.pdf.
- Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje. Ústecký kraj [online]. 14. 1. 2010 [cit. 2013-10-16]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=450018&id_ktg=98619&p1=181358.

Interní materiály zámku Jezeří

- KREJČOVÁ, Hana. Zámek Jezeří. [2001]. 16 s.
- MENCL, Václav. Zámek JEZEŘÍ: /pův. hrad Eisenberk/. 1967. 17 s.

Další zdroje

- Černý jelen na Jezeří. Mizející místa domova [online]. Epizoda 10/13. Česká televize, 25. 9. 2010 [cit. 2013-11-22]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10267560605-mizejici-mista-domova/210562214000010/.
- Jezeří. Přidej se [online]. Česká televize, 9. 6. 2010 [cit. 2013-11-22]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1129337346-pridej-se/210562248410014/.
- Mgr. Milan Svoboda a Karel Bobek: přednáška na předmětu Cestovní ruch a kultura (2CR306). ZS 2013/2014. Praha: Vysoká škola ekonomická. 14. 11. 2013.
- Osobní a elektronická komunikace s Miroslavem Přibylem, DiS (pracovník vztahů k veřejnosti a dílčí zástupce kastelána zámku Jezeří).

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Nejnavštěvovanější turistické cíle za rok 2012 7
Tabulka č. 2: České památky zapsané na Seznam UNESCO 8
Tabulka č. 3: Vývoj počtu a kapacity hromadných ubytovacích zařízení 13
Tabulka č. 4: Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení 14
Tabulka č. 5: Vývoj počtu HUZ v turistické oblasti Krušné hory a Podkrušnohoří 20
Tabulka č. 6: Návštěvnost HUZ v turistické oblasti Krušné hory a Podkrušnohoří 22
Tabulka č. 7: Odhad počtu zahraničních návštěvníků Ústeckého kraje (v tis.) 23
Tabulka č. 8: Podíl návštěvníků Ústeckého kraje na celkovém počtu 24
Tabulka č. 9: Výdaje zahraničních návštěvníků Ústeckého kraje (v mil. Kč) 24
Tabulka č. 10: Podíl výdajů návštěvníků Ústeckého kraje na celkových výdajích 24
Tabulka č. 11: Hlavní důvod návštěvy Ústeckého kraje 25
Tabulka č. 12: Nejnavštěvovanější turistické cíle v Ústeckém kraji za rok 2012 25
Tabulka č. 13: Ceník vstupného na zámku Jezeří pro rok 2013 40
Tabulka č. 14: Akce konané na zámku Jezeří v roce 2013 42
Tabulka č. 15: Návštěvnost zámku Jezeří 2003-2013 49
Tabulka č. 16: Návštěvnost státních památkových objektů v Ústeckém kraji 50
Tabulka č. 17: Počet akcí pořádaných na státních zámcích v Ústeckém kraji 52
Tabulka č. 18: Návštěvnost vybraných památkových objektů v Podkrušnohoří 53
Tabulka č. 19: Kterou z uvedených akcí byste měli zájem v budoucnu navštívit? 60

Seznam grafů

Graf č. 1: Návštěvnost státních zámků v Ústeckém kraji 2003-2012 51
Graf č. 2: Jak jste se o zámku Jezeří dozvěděli? 56
Graf č. 3: Proč jste se rozhodli pro návštěvu zámku Jezeří? 57
Graf č. 4: Byli jste s dopravní dostupností zámku spokojeni? 58
Graf č. 5: Věková skladba respondentů 61

Seznam příloh

Příloha č. 1: Nejnavštěvovanější atraktivity za rok 2012 podle kategorie
Příloha č. 2: Turistické regiony a oblasti podle CzechTourism
Příloha č. 3: Turistické regiony Ústeckého kraje
Příloha č. 4: Minulá a současná podoba zámku Jezeří
Příloha č. 5: Čertova kaple
Příloha č. 6: Pohled z vyhlídky
Příloha č. 7: Dotazník pro návštěvníky zámku Jezeří
Příloha č. 8: Kompletní výsledky dotazníkového šetření
Příloha č. 9: Odbočka k vrcholu či k vyhlídce
Příloha č. 10: Limity těžby v okolí zámku Jezeří